

Sorsa HC Ulkopoliitiikka

92/HC 1969, 16

92/HC 1969, 16: Sorsan englanninkielinen raportti 11.9.1959 Grenoblessa pidetystä "11th Annual Interantional Meeting of the Experiment in International Living" 29.8-4.9.59, yhteistyö tämän järjestön ja UNESCO:n välillä oli myös puheenaiheena. Hyvä alku KS:n kansainväliselle toiminnalle!

92/HC 1969, 16: KS:n suomenkieliselle yleisölle pidetty esitelmä Unescon henkilövaihtotoiminnasta kuukauden työskentelemisen jälkeen järjestössä. Valaiseva kuvaus siitä, miten hän näki tehtävänsä silloin.

92/HC 1969, 16: Esite samasta toiminnasta syys-lokakuussa 1959, jossa samat asiat kiteytetty selvemmin, oli ehkä Sorsan esitelmän tausta-aineistona!

92/HC 1970, 7

92/HC 1970, 7: EK:ssa 8.4.70, "Toiv.al. n:o 111 Ehrnrooth ym.: Esityksen antamisesta ulkoasiainlautakunnan perustamisesta". Toivotaan tällaista ja viitataan Ruotsin esimerkkiin. Tavoitteena oli tietenkin saada enemmän vaikutusvaltaa ulkopoliitiikkaan.

92/HC 1970, 7: Sorsan vierailu DDR:ssä 29.11-4.12.70, matkan aikataulu.

92/HC 1970, 7: Mapissa myös vanhempi aloite (4.2.1967): "Ulkoasiainvaliokunnan toiminnan kehittäminen", jonka takana mm Pekka Kuusi, L.A. Puntila ja Hertta Kuusinen. **OBS:** Mikä taustana?

92/HC 1970, 7: Hyvä ja havainnollinen kuvaus vuoden 1970 alussa: "Suomen ja SNTL:n välinen kauppa Vv. 1951-1975" jossa paljon konkreettista tietoa.

92/HC 1970, 7: Päiväämätön ja nimetön sivun mittainen referaatti UKK:n ja Brezhnevin välillä YYA-sopimuksen uusimisesta. Leskinen silloin ilmeisesti ulkoministeri, eli noin 1970. UKK: "muutoksiin ei liene syytä" ... B: "No, ehkäpä ei sitten."

92/HC 1970, 7: Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton lehdistökatsaus 10.4.70 koskien "Nordek – EEC". Hyvä aikalaisraportti silloisista näkymistä.

92/HC 1970, 7: Paavo Lipposen kriittinen analyysi 18.12.70 maan puolustuspolitiikan ja puolueettomuuspyrkimyksien välillä: "Puolustusvalmiuksissa ei pyritäkään varautumaan siihen, että todella jouduttaisiin yhteistyöhön NL:n kanssa. Tästä mahdollisuudesta ei suostuta edes keskustelemaan politiikan eräänä realistisena toteutumismahdollisuutena". Selvä ero Jakobsonin tulkintaan Kuumalla linjalla-kirjassa.

92/HC 1970, 7: UM:n lehdistökatsauksen referaatti 11.6.70 Die Welt-lehden artikkelista 4.6.70 "Suomi ja EEC:n suhteet": "Neuvostoliitto on nähtävästi hyväksynyt Suomen perustelut." Ja Pravdan artikkeli 3.6.70 "Yhteismarkkinat ja Pohjois-Euroopan maat", jossa EEC:n kytkökset NATO:on korostetaan.

92/HC 1970, 7: Sorsan matkapäiväkirja, jonka hän kirjoitti matkallaan Pohjois-Vietnamiin 19.6- (runsaan viikon matkan, eli n.) 28.6.70. Kaksi viimeistä sivua valokuvattu (29-30), jossa kuvataan

sotaa, luontoa, juhlia. Lisäksi kuvattu hänen laatima raportti matkasta, joka perustui mainittuun päiväkirjaan. Illallisen ruokalista Hotel Thong Nhat'issa 26.6.70 hienolla valokuvalla Hanoista!

92/HC 1970, 7: Saman päiväkirjan perusteella KS kirjoitti myös vapaamuotoisemman kertomuksen, jonka alku- ja loppuosat (viimeiset näyttävät puuttuvan) on valokuvattu. Hienoja vaikutelmia ja ilmaisuja. KS suunnitteli julkaisevansa esseen myöhemmin.

92/HC 1971, 10

92/HC 1971, 10: KS:n artikkeli ehkä SS (ei päiväystä tai julkaisua) joskus 1971 Vennamon aiheuttamasta riidasta EK:n Ulkoasiainvaliokunnan ulkomaanmatkoista ja myös Kepun kritiikistä, siitä miten tästä oli informoitu. Tämä liittyy ajankohtaan jolloin Sorsa toimi valiokunnan pj:na.

92/HC 1971, 10: AT & ET (AT & Erkki Tuomioja?) kirjoittivat 13.12.71 ilmeisesti demarien sisäiseen käyttöön tarkoitettua kommenttia Talousneuvoston integraatiojaoston mietintöön (10.12.71, sen yhteenveto EI valokuvattu), jossa he korostivat EEC-sopimuksen kielteisiä vaikutuksia Suomelle.
OBS: Paksulla punakynällä allekirjoitetut kohdat – kenen tekemiä?!

92/HC 1971, 10: Länsieurooppalaisten demarijohtajien (Brandt, Palme, Kreisky, Bratteli, Geijer, Sträng mm!) kokous Harpsundissa joskus 1971, jossa keskusteltiin yhteisistä asioista Euroopassa ja EEC:stä. Antaa hyvä kuvan porukan luottamuksellisista suhteista. Brandt: "Haluaisin EEC:lle myös ei-Natojäsentä, koska se muodostaisi periaatteellisen muutoksen." Palme: "Työväliikkeen tilanne kommunikaatio-aikakaudella kauhea [tai kankea]: emme pääse puhumaan kansalle välineiden puuttuessa."

92/HC 1971, 10: Pertti Sorsan hyvän jäsennetty kommentti KS:lle 16.2.71 liittyen ajankohtaiseen EEC-keskusteluun. Myönteinen suhtautuminen: "EEC:stä voi kehittyä "liittovaltio", missä on huomattava sosialistinen "sävytys". Ehkäpä 10-20 vuodessa.

92/HC 1971, 10: Paavo Lipposen muistio 8.12.71 jossa hän käy seikkaperäisesti läpi mahdollisen EEC-vapaakauppasopimuksen solmukohtia ja korostaa, ettei SDP:n ole hyvä joutua samaan leiriin kuin oikeisto ajaessaan sopimusta. Ei varsinkaan ennen vaaleja.

92/HC 1971, 10: UM:n lehdistökatsaus 12.10.721 jossa referoidaan kansainvälistä politiikkaa käsittelevän neuvostoliittolaisen aikakauslehden artikkelia demareitten ja kommunistien yhteistyöstä Euroopassa. Myös Suomesta lyhyt pätkä: "...SDP:n piirissä tapahtunut määrätynlainen myönteinen kehitys on vielä ollut riittämätön ..."

92/HC 1971, 10: SI:n kokous Helsingissä kesäkuun alussa 1971 sai aikaan monta kommentteja Itävallan ja Saksan lehdistössä, joita UM referoi katsauksissaan 15.6.71 ja 18.6.71. Epäilivät N-liiton ohjailevan Ety-prosessia ja Suomen pyrkimyksiä toimia päätöskonferenssin isäntänä. Suomettumissyttöjä varsinkin länsisaksalaisissa lehdissä. Lisäksi UM:n referaatti 14.6.71 Brandtin antama haastattelusta EEC- ja Ety-prosesseista.

92/ HC 1972, 11

92/ HC 1972, 11: Sorsan tultua ulkoministeriksi 23.2.1972 hän joutui heti mukaan UM:n virkataisteluihin. Kari Tapiola, hänen poliittinen sihteerinsä, selvitti ilmeisesti joskus keväällä 1972 demareitten haasteita ja tavoitteita ministeriössä. Osmo Apusen hankala asema, Korhosen ja kepulaisten peli.

92/ HC 1972, 11: Vastaavanlainen raportti KS:lle maaliskuussa 72 koskien UM:n poliittistas osastoa ja suurlähetystöjen miehitykset. Luokitellaan virkamiesten poliittisia mieltymyksiä, esim. "Oslo lähetystösihteeri Arto Mansala on luokiteltava myötämieliseksi." – "Poliittisen osaston neuvottelevista virkamiehistä Taneli Kekkosen sympatioista ei liene aihetta kysyä enempää." Ehdotetaan ett kepulaiset lähetettäisiin kierrokseen "ulkona"! Sisällöstä vastaa täysin "Kankaanperä"[/?]

92/ HC 1972, 11: Jaakko Iloniemen ehdotuksia KS:lle 18.4.72 virkanimityksistä, jossa myös paljon poliittisia luonnehdintoja eri henkilöistä: Tuovinen-Korhonen, Yrjö Väänänen, Klaus Törnudd: "Poliittisesti Törnudd on ruotsalaisten vapaamielisiä ja edistyksellisiä". Sorsan omia muistiinpanoja 23.5.72, joissa Iloniemen ehdottamat siirtoja käsiteltiin hallituksen neuvotteluissa.

92/ HC 1972, 11: Kriittinen väliraportti Kari Tapiolalta 28.9.72 jolloin Sorsa oli siirtynyt pääministeriksi ja Karjalainen palannut ulkoministeriksi. Kepulaiset olivat vahvistaneet asemiaan ja demarit eivät olleet saaneet miehensä tavoiteltuihin asemiin, varsinkaan Apunen ja Iloniemi.

92/ HC 1972, 11: Muistio Sorsan keskustelusta ministeri Schumannin kanssa 22.6.72 koskien EEC-, Etäk ja Saksakysymyksiä, jossa Sorsa kertoo seikkaperäisesti Suomen tilanteesta. Schumann kysyi mm missä määrä N-liitto pyrki ohjaamaan Suomen linjaa suomalaisten kommunistien kautta. **OBS:** erinomainen teksti ajatellen Sorsan näkemyksien ymmärtämistä.

92/ HC 1972, 11: UM:n lehdistökatsaukset: 1.3.72 Ruotsin lehdistö ja 6.3. Die Welt. Monta spekulatiota miksi demareitten vähemmistöhallitusta muodostettiin. Ruotsalainen demarilehti Arbetet piti onnettomana että SDP joutui muodostamaan hallituksen, koska sen toiminta kasvattaisi porvaripuolueitten kannatusta. Die Welt: "Lähestyykö Kekkosen kausi loppuaan?"

92/ HC 1972, 11: HS haastatteli ilmeisesti Sorsaa huhtikuussa 1972, kun tämä oli Reykjavikissa. Kysymykset lähetetty KS:lle 16.4.72. Monta laajaa kysymystä. Lopussa henkilökohtaisia kysymyksiä Sorsan nopeasta karriääristä. Sorsa kirjoittanut tähän kohtaan kohtaan kysymysmerkin.

92/ HC 1972, 11: Pekka Korvenheimon kaksi kirjettä 1972 Suomen lähetystöstä Rio de Janeirosta, ensimmäinen Sorsan tultua ulkoministeriksi 24.2.72 ja toinen pääministerikauden alussa 5.9.72. Kommentoi Holapan valintaa ministeriksi. Varoitti julkisuudesta, sekä ruusuja että risuja oli tiedossa, vanhan demarijohtajan sanoja lainaten: "Elämäni aikana olen saanut sekä ruusuja että risuja. Jälkimmäisiä kuitenkin enemmän, mutta on sanottava, että olen risuista myös enemmän pitänyt, koska ne eivät kuihdu yhtä nopeasti kuin ruusut.

92/ HC 1972, 11: Lorenz von Numersin, Suomen Pariisin suurlähetystön kulttuuriavustajan raportti 6.9.72 Le Monde lehden artikkeli Sorsasta, jossa hänen ulkonäköään ja olemustaan kuvataan tarkasti: "Keskikokoinen, kasvoiltaan pyöreähkö ja nuorekas, vaaleahiuksinen Sorsa on tavallisen suomalaisen näköinen." Pilapiirtäjälle haaste: "...vakaata ja luotettavaa luonnettaan, jota vilkkaissa silmissä välkehtivä huumori onneksi keventää." "... voi nousta Kekkosen seuraajaksi valtioon päämiehenä. Kysymys tuleekin ajankohtaiseksi lähivuosina."

92/ HC 1972, 11: KS:n artikkeli Russina News lehdessä 21.10.1972 Suomen valmisteluista ETYK:iä varten.

92/ HC 1972, 11: A Kosygin'in kirje UKK:lle 1.9.72, jossa K. ehdottaa energiahankkeiden laajentamista. OBS: Suomi pyrki varmaan rauhoittamaan N-liittoa tällaisilla toimenpiteillä EEC-ratkaisua ajatellen.

92/HC 1972, 12

92/HC 1972, 12: Sorsan laatima seikkaperäinen keskustelu UKK:n ja neuvostojohtajien välillä valtiovierailun aikana Moskovassa 20-23.12.1972. Kekkonen pyytää anteeksi vuodosta, ei koskaan tapahtunut aikaisemmin hänen 17 vuoden aikana TP:na. Breznev; "Ainahan vuoto vie luottam. Keskustelun luonteen. Emme voi sille mitään. Ei surullis. tarinaa kuin Romeon ja Julian." Lopussa Br korostaa, että olisi hyvä jos UKK voisi jatkaa ja varmistaa vakaa linja. Pitkä keskustelu. **OBS:** Karjalainen kirjoittanut jotain epämääräistä Sorsan paperille.

92/HC 1972, 12: Kaksi keskustelumuistiota Erkki Kauppilan (Seppo joku on kirjoittanut ensimmäisen yläkulmaan) kanssa. Joko joku on salakuunnellut ensimmäinen niistä (Puskalan putiikki?) tai Kauppala kirjoittanut sen jälkeinpäin 1.3.72: "Keskustelu Kauppila – lähetystösihteeri Hrabskov", jossa käydään läpi monta Suomea koskevia asioita. Kauppila yllättävän demokraattinen. Jos hän referoi keskustelua todenmukaisesti!

92/HC 1972, 12: Paavo Lipposen keskustelu Kauppilan kanssa 9.3 jossa käsiteltiin SKP:n valtuuskunnan vierailulla Moskovassa 15-17.2.72 ja SKP-SDP-suhdetta: "K:n mielestä tulisi kuitenkin ottaa huomioon UKK:n ukkoutuminen eikä hylätä etukäteen vasemmistoehdokkaan mahdollisuutta"

92/HC 1972, 12: Matti Tuovisen OM koskien Zavidovo-vuotoa DN:ään 3.11.72 jossa hän ehdottaa, että vuotoa selvittäisi huomiota herättämättä kansliapäällikkö Lindroos. Edukuntakysely pitäisi vasta pääministeri.

92/HC 1972, 12: KGB-mies Kossovin viesti NKP:ltä KS:lle 15.11.72, monisivuiset muistiinpanot jotka loppuvat neuvoon, tässä sanat tekstitetty kokonaisuudessaan: "Otaen huomioon SDP:n näkökannan ratkaisevaa merkitys EEC-kysymyksen ratkaisemisessa haluaisimme esittää toivomme siitä, ettei Sd. puoleen johto tule pitämään turhan kiirettä punnitessaan huolella mahdollisia seurauksia ja sen yhteydessä tulee johdonmukaisesti lähtemään...." [vaikeaselkoista...!]

92/HC 1972, 12: Moskova-matkan aikataulu 20-23.12.72. Tämän mukaan Karjalainen ei ollut mukana.

92/HC 1972, 12: Lehdistötiedote 6.34.72 Sorsan kommentteista neuvostovastaisista mielialoista. US ja HBL kritisoi häntä siitä, ettei hän puolustanut maamiehiään näitä syytöksiä vastaan. Päivän Sanomat sitä vastoin piti sorsan kommentteja hyvinä.

92/HC 1972, 12: UM:n lehdistöimiston tiedote 18.8.72 jossa sekä virallinen tiedote UKK:n N-liittomatkasta, että lehdistön kommentit.

92/HC 1972, 12: UM:n lehdistöimiston katsaus 27.1.72, jossa referoidaan Pierre Hassnerin artikkelia L'Express-lehdessä "Venäläisten valtit Euroopassa" 10-16.1.1972. Siinä varoitetaan Länsi-Eurooppaa "skandinavisoinnista", eli tasapainoajattelun ja sotilaallisen voiman halveksintaa, johon liittyy moraalinen mieltymys pasifismiin ja jännityksen lieventämiseen, 'finlandisointiin...". Tämä vaara varsinkin Länsi-Saksassa.

92/HC 1972, 12: Kari Tapiolan hyvin seikkaperäinen PM 1.5.72 KS:lle (ainakin) Suomen ja N-liiton suhteista, EEC-kysymyksestä ja Moskovan pyrkimyksistä selvittää EEC- ja ETYK-prosesseja yhdessä. Ei haluttu, että EEC:n vahvistumisesta seuraisi pyrkimys lietsoa eripuraa itäleirissä.

92/HC 1972, 12: Ulkoministeri Karjalaisen avaussanat lehdistötilaisuudessa ja niiden jälkeiset luottamukselliset sanat lehtien päätoimittajille 6.9.72 liittyen Suomen ja SDT (=DDR) käynnissä oleviin neuvotteluihin maiden välisten virallisten suhteiden solmimisesta. Prosessi vielä kesken ja lopullinen ratkaisu vaatisi vastaava sopimusta SLT (Länsi-Saksan) kanssa: ”Pääasia on, että me kaikissa toimenpiteissä, jotka meistä riippuvat, noudatamme parallelismia.”

92/HC 1972, 12

92/HC 1972, 12: PM ulkoministeri KS:n keskustelusta SLT:n kaupallisen edustuston päällikön Detlev Scheelin kanssa 9.6.72. Suomi ilmoitti etenevänsä toimenpiteissään järjestää suhteensa molempiin Saksoihin, eli ”rinnakkaistoimenpiteen suorittamisesta lähitulevaisuudessa, johon Scheel vastasi että aikataulun tiukkuudesta tuli sana ”ultimaattumi” mieleen. Hän varoitti, ettei asiaa kannattanut ajaa eteenpäin ”liian lähelle” Helsingissä pidettäviä ETYK-valmisteluja.

92/HC 1972, 12: UKK muistio hallitukselle ja UM:lle 3.7.72 N-liiton suurlähettilään käynnistä samana päivänä, jos hän korosti, että N-liiton mielestä ETYK-valmistelut Helsingissä voivat jatkua, koska SLT on ”eräistä ehdoista huolimatta osoittanut suurempaa valmiutta solmia diplomaattisia suhteita Suomen kanssa suunnitelmien mukaisesti. UKK oli 31.5.72 esittänyt tähän liittyvän kysymyksen Maltseville, ilmeisesti halutessaan tietää mitä mieltä Moskova oli tästä strategiasta.

92/HC 1972, 12: Hallituksen ulkoasiainvaliokunnan kokous 10.8.72. Koivisto, Sorsa ja virkamiehet läsnä. Päätettiin jatkaa sopimusneuvotteluja SDT:n kanssa Suomen 10.9.71 ”tekemään aloitteeseen sisältyvistä kysymyksistä”.

92/HC 1972, 12: Kari Tapiolan PM 15.8.72 jossa hän raportoi, että NATO-suurlähettiläät Helsingissä olivat kokoontuneet Scheelin Sorsa-kokouksensa (9.6.72) jälkeen pohtimaan, olisiko heidän pitänyt suorittaa ”yhteisen arvosteleman esiintymisen ulkoministeriössä”. Mutta Länsi-Saksaa neuvoteltiin joustavuuteen.”

92/HC 1972, 12: Osmo Apusen laatima lyhyt PM, tai enemmänkin kronologia Suomen ja Saksan valtioiden välisten neuvotteluiden vaiheista 10.9.71-10.8.72.

92/HC 1972, 12: Osmo Apusen päiväämätön kirje KS:lle joskus syksyllä 1972, jossa hän kuvaa miten SLT saattaisi vaikeuttaa ”toisen asteen isännyydellemme”. Siksi tätä suhdetta piti nyt hoitaa erityisellä varovaisuudella.

92/HC 1972, 12: UKK:n kirje KS:lle 3.7.72, eli samana päivänä kun hän tapasi Maltsevin, jonka hän myös mainitsi tavanneensa: ”Tapasin mainitsemani henkilön.” Asia koski toisin sanoen Saksojen tunnustamista. UKK mainitsee Sorsan käyneen asiasta keskustelua Willy Brandtin kanssa: ”Brandtin Sinulle esittämät näkökohdat kaikkine varauksineenkin ovat todella osoitus merkittävästä muutoksesta Liittotasavallan yleispolitiikassa, josta Suomen-politiikkaa on osa.” Asia kytkeytyi vahvasti ETYK-tavoitteisiin.

92/HC 1972, 12: KS:n kirje Willy Brandtille 25.7.72, jossa hän käsittelee sekä Suomen EEC-neuvotteluja että Saksojen tunnustamista. EEC-asiassa tarvittiin laajapohjaisempaa hallitus remmiin. Korosti ymmärtävänsä LTS:n ja sen demareitten vaikeuksia tulevana syksynä.

92/HC 1972, 12: Saksalaisen poliitikon, ulkoministerin (?), kirje Sorsalle ilmeisesti joskus syyskuussa 72, jossa hän korostaa, että LTS:ssa oli vaalit tulossa, jotka vaativat erityistä varovaisuutta arkaluonteisten diplomaattisten suhteiden solmimisessa. Varovaisen positiivinen kuitenkin. Käännös myös valokuvattu.

92/HC 1972, 12: KS:n kaksi joulukuussa laadittuja muistiinpanoja. Ensimmäinen koski Suomen EEC-vapaakauppasopimuksen solmimiseen liittyviä haasteita. OBS: Saattaa olla muistiinpanoja keskustelusta N-liiton edustajan kanssa, esitetään arvioita sopimuksen vaikutuksista N-liiton ja itäblokkiin. Toinen lappunen muistiinpanoja tehty junassa Leningradin ja Moskovan välillä 21.12.72 UKK:n (?) kanssa, koski mitä Suomi toisi esiin ETYK-isännyydestään ja EEC-neuvotteluistaan Moskovassa.

92/HC 1972, 13

92/HC 1972,13: TP:n ja KS:n keskustelu itävaltalaisen edustajien kanssa EEC:sta ja ETYK:istä 17.5.72. OBS: hyvä kuvaus TP:n tavasta myydä Suomen asiaa muille puolueettomille maille.

92/HC 1972, 13: Kari Tapiolan PM 6.9.72, eli kaksi päivää sen jälkeen kuin KS:sta oli tullut pääministeri, koskien ETYK-prosessia vuodesta 1966 eteenpäin: "Taustapaperi" OBS: Ilmeisesti asia oli tullut tärkeämmäksi osaksi KS:n toimintaa, kun siirtyi pääministeriksi.

92/HC 1972, 13: Ralf Friberg KS:lle 26.5.72, jossa hän raportoi keskusteluistaan Brysselissä koskien Suomen ETYK- ja EEC-neuvotteluja. EEC-kysymyksessä varoiteltiin, että Suomelle ei kannattaisi antaa suuri kaupallisia myönnytyksiä, koska asian ehkä kuitenkin ratkaisisi N-liiton kanta.

92/HC 1972, 13: UKK:n laatima (17.10.72) PM, N-liiton suurlähettiläiden Maltsevin ja Mendelevitshin "selonteko ETYKistä 17.10.1972", josta ilmenee kuinka yksityiskohtaisesti N-liitto pyrki ja ehkä myös pysti ohjaamaan koko prosessia. OBS: UKK:n omaa kantaa ei PM:sta ilmene.

92/HC 1972, 13: Ahti Karjalaisen päiväämätön lappunen KS:lle ilmeisesti joskus syksyllä 1972, jossa hän ilmoittaa, että UKK toivoi "esim. presidenttikeskustelussa jyrkästi torjuttavan Högnäsin lähettämä uutinen, että EEC **vaikeuttaisi** [?] presidenttikysymyksen ratkaisua.

92/HC 1972, 13: SS:n (?) toimitussihteerille 28.1.72 lähetetty EEC-sopimusta "kriittisesti suhtautuvien kansalaisryhmien muodostama kansalaistoimikunnan "Perustava julkilausuma". Se johtaisi "pääomatulojen kasvuun työtulojen kustannuksella ym. Monta nuoremman polven demareita mukana, myös sellaisia joista kohta myöhemmin tuli ministereitä, Ulf Sundqvist ja Jermu Laine.

92/HC 1972, 13: Samassa nipussa, varmaan KS:n oman valinnan mukaan Erkki Tuomiojan kirje 11.11.1972 KS:lle, jossa hän kritisoi KS:ta EEC-linjauksistaan, vaikka olettaa EEC-kriittisten demareitten äänestävän sopimuksen puolesta jos puoluekokouksessa hyväksytyt ehdot ovat sinä mukana. Silti Tuomioja toteaa, "että EEC-vapaakauppa on maallemme ulkopoliittisesti arveluttava ja työväenluokalle sisäpoliittisesti vahingollinen". Lopuksi T. kritisoi KS:n turhaa ylimielisyyttä. Kirpeä kirje!

92/HC 1972, 13: KS:n haastattelu DN:ssa 6.9.72, eli kaksi päivää sen jälkeen kun hän nimitettiin pääministeriksi. Haastattelijana toimi Tor Högnäs. Erittäin hyvä juttu, väliotsikko "Vem fan är Sorsa?"

92/HC 1972, 13: Matti Tuovinen UM:sta kirjoitti 19.7.72 salaisen muistion TP:lle ja hallituksen johtoryhmälle, jossa hän suosittelee, että EEC-sopimus allekirjoitettaisiin "tässä vaiheessa" jottei Suomi ärsyttäisi muita prosessissa mukana olleita, "koska lopullinen ratkaisu voidaan tehdä myöhemmin". Muutoin tullaan puhumaan N-liiton "painostuksesta ja finlandisoimisesta". Vihjailee että ETYK-isännöisyys voisi olla vaarassa.

92/HC 1972, 13: Kari Tapiolan seikkaperäinen "Erittäin luottauksellinen" analyysi demarijohdolle 27.11.72 "EEC-kysymyksestä ja ulkopoliitikasta", jossa hän käy läpi eri vaihtoehtoja. Erittäin kiinnostava asiakirja!

92/HC 1972, 13: Ahti Karjalaisen PM 11.12.72 "Ajatuksia EEC-asian eteenpäinviemisestä. Koski miten asia saataisiin järjestettyä ennen TP:n ja Sorsan N-liittomatkaa.

92/HC 1973, 12

92/HC 1973, 12: KS kävi SLT:ssa onnittelemassa Willy Brandtina hänen 60-vuotispäivään joulukuun puolivälissä 1973. KS:n ruotsinkielinen puhe lämminhenkinen ja hieno: "...faktiskt tycker vi ofta tänka att Du är något slags nordiska socialdemokratins höga representant i Mellan-Europa". Lisäksi kaksi saksalaista lehtileikkettä (Die Welt General-Anzeiger 19.12.73) joissa Sorsan onnittelut mainitaan.

92/HC 1973, 12: Paavo Lipposen selostus KS:lle 9.3.73 nimitysongelmista UM:ssa. Karjalainen oli ilmoittanut, että poliittisluonteiset nimitykset UM:ssa pitää suhteuttaa muiden hallintoalojen nimityksiin. Pyysi sanomaan Karjalaiselle että "emme halua mitään repivää kilpailua UM:n kohdalla vaan rakentavia uudistuksia".

92/HC 1973, 12: Jaakko Iloniemi pyysi 13.6.73 siirtoa Genevestä, sillä ETYK-asiat olivat nyt siinä vaiheessa, ettei häntä tarvittu siellä: "Olisin nyt valmis uusiin urakoihin."

92/HC 1973, 12: KS reagoi ja ehdotti PM:ssa 22.6.73 että Iloniemi nimitettäisiin UM:n valtiosihteeriksi ja pol.osaston päälliköksi. Samalla hän ehdotti Lipposta Geneveen. **OBS:** kumpikaan ehdotus ei tainnut onnistua.

92/HC 1973, 12: Kari Tapiolan raportti KS:lle 21.1.73 keskustelustaan johtavan norjalaisen journalistin, Jahn Otto Johansenin kanssa, joka oli kertonut keskusteluistaan Derjabinin kanssa. D oli varoittanut liian nopeasta etenemisestä EEC-sopimuksen kanssa. Tapiola kirjoitti lopuksi, että systeemi oli väärä, sillä kanava Tehtaankadun saunasta NATO-maan lehtimiehen kautta meille on luonnoton, olkoonkin että Johansen on hyvin perehtynyt..."

92/HC 1973, 12: USA:n suurlähettiläs Peterson kävi 19.1.73 valittamassa Suomen valtiojohdon ja hallituksen ilmaisemiin kriittisiin kannanottoihin Vietnamin sodasta. Myös YLE oli ollut epäoikeudenmukainen kuvauksissaan. Karjalainen oli puolustanut Suomen kantoja, sillä kannanotot heijastivat suomalaisten mielipiteitä sodasta.

92/HC 1973, 12: Tellervo M. Koiviston SDP:n puoluetoimikunnalle 6.9.73 jossa hän puolustaa EEC-vastaista puhettaan Tampereella korostamalla sopimuksen sotivan YYA-sopimusta vastaan.

92/HC 1973, 12: Ilkka Taipaleen puhe 20.9.73 Anti-EEC-toimikunnan mielenosoituksessa. Hän myönsi vastanrinnan epäonnistuneen mutta korosti ettei se ollut turha: "Mutta meillä on

johdonmukainen päämäärä. Sosialismi. Taistelu on pitkä, takaiskut ankarat, mutta myös niistä nousee uusien taistelujen siemen.”

92/HC 1973, 12: KS:n Jermu Laineelle 10.10.73 kirjoittamat kommentit hallituksen kannanottoon EEC-vapaakauppasopimuksen luonteesta ja tarpeellisuudesta. Siinä korostetaan, että Suomi tulisi irtisanomaan sopimuksensa, jos se ”ei laajene asianmukaisella tavalla”. Liitteenä myös KS käsinkirjoitetut muutos- tai tekstiehdotukset, **OBS:** nämä pitäisi verrata Laineen pitämään tai julkaisemaan kannanottoon.

92/HC 1973, 12: Pertti Sorsan 24.10.73 kirjoittama tiivistelmä galluputkimuksesta syys-lokakuussa suhtautumisesta EEC-kysymykseen. Monta epävarmaa, SDP:n kanta nähtiin järkevänä, joskin moni epäili vapaakauppasopimuksella olevan kielteisiä vaikutuksia elintasoon. Uhka maan puolueettomuudelle nähtiin aika pieneksi.

92/HC 1973, 12: Kaisa Raatikaisen EEC-vastainen puhe eduskunnassa liian pitkä valokuvattavaksi, mutta samassa täysistunnossa 16.11.73 Paavo Väyrynen piti puheenvuoron, jossa hän korosti Kepun olevan erityisen huolestunut siitä, ”että sopimuksen solmiminen merkitsee alueellisen keskittymisen voimistumista”. Kritiikin päätteeksi Väyrynen totesi: ”Opportunisti ja pyrkimys yksinvaltaan ovat hämärtäneet sosialidemokraattisen puoleen peruslinjaa.” Vaati myös alueellista suojalakia.

92/HC 1973, 12: Samoina aikoina Hgin Sos.dem nuorisopiiri lähetti hyvin kriittisen kannanoton ”EEC tilanteesta”. Verrattiin sopimusta suomalais-saksalaiseen aseveljeyteen: ”Tällöinkin SDP, joka silloin oli ainoa työväenpuolue oli mukana päätöksenteossa.”

92/HC 1973, 12: UKK:n lausuma 13.10.73 TP:n esittelyssä antaessaan valtuudet allekirjoittaa EEC-tullisopimuksen. Korosti että sen kielteisiä vaikutuksia kotimaassa oltiin sääntelemässä, mutta lisäsi että sopimuksen tekemättä jättäminen ”olisi aiheuttanut huomattavasti vaikeampia sopeutumiso ongelmia kuin sopimuksen solmininen. Korosti lopuksi, että Suomen ulkopoliittinen peruslinja, ”jonka kulmakivi on yya-sopimus, tulee säilymän muuttumattomana.”

92/HC 1973, 12: VM:n osastopäällikkö Arvo Rytkösen KS:lle 13.1.0.73 lähettämä Jermu Laineen esitys samassa presidenttiesittelyssä, jonka KS oli yllämainitussa kirjeessään (10.10.73) kommentoinut.

92/HC 1973, 12: Sorsan tärkeimmät puheet ja matkat ensimmäisenä pääministerivuotenaan 1972-1973. **OBS:** Erinomainen katsaus sen vuoden toimista!

92/HC 1973, 12: KS:n käsin kirjoitettu agenda keskusteluaan varten Willy Brandtin kanssa 19.12.73 (Sorsa kirjoittanut jälkeenpäin väärän vuosiluvun, -72): diplomaattisten suhteiden normalisointi, EEC, IS. Lisäksi KS:n (tai Lipposen?) laatima selostus demarijohdolle samasta keskustelusta, jossa IS-kytkös nostetaan esiin. Myös valokuvattu sähke 12.12.73, jossa Sorsa toivotetaan tervetulleeksi onnittelemaan Brandtia 18.12.73 ja käymään hänen kanssa keskustelua seuraavana päivänä 19.12.73.

92/HC 1973, 12: UKK raportoi 30.11..73 suurlähetysneuvos M.G. Kotovin käynnistä 30.11.73 Tamminiemessä ja hänen hallituksen pyynnöstä, että SLT:n kanssa solmittavassa sopimuksessa suhteiden normalisoinnista olisi samanlainen viittaus YYA-sopimukseen kun SDT:n kanssa solmitussa sopimuksessa. Kekkonen totesi, että näin oli kyllä aioitu tehdä ja lupasi seurata tilannetta.

92/HC 1973, 12: Paavo Lipposen kirjoittama muistio 13.4.73 keskustelusta Brandtin ja Paasion, Lindemanin, Lipposen välillä 12.4.73 SPD:n puoluekokouksessa Hannoverissa. Kiinnostavin osuus koski IS:n kehitystä. Brandt ilmoitti suunnittelevansa epävirallista kohtaamista Harpsundissa ilman etelä-Euroopan demareita.

92/HC 1973, 12: Tätä kokousta varten oli Paasiolle UM:ssa 6.4.73 laadittu agenda jonka mukaan Paasion pitäisi lobata sen puolesta, että Helsinki voisi toimia ETYK:n toisen vaiheen isäntä. Oli nimittäin esitetty epäluuloja sen suhteen.

92/HC 1973, 12: Jaakko Iloniemen selostus Tom Grönbergille 6.11.73 siitä miten N-liitto liittolaisineen vastustivat vapaan liikkumisen korostamista EYTK-prosessissa. Lainasi Breshnevin kannanottoa asiassa.

92/HC 1973, 12: Iloniemen muistiinpanot keskusteluistaan N-liiton suurlähettiläs L.I. Mendelevitsin kanssa liittyen ETYK:iin. M. oli korostanut N-liiton aitoa pyrkimystä detenteen mutta oli sitä mieltä, että länsimaitten vaatimukset poliittisten tietojen vapaaseen saantiin, perustui väärinkäsitykseen. N-liitto ei tässä voinut edetä liian nopeasti: "Esimerkiksi käsitykset Länsi-Euroopan ja Amerikan elintasosta perustuivat pinnalliseen käsitykseen."

92/HC 1973, 12: Iloniemen kirje KS:lle 20.11.73, jossa hän kritisoi Ulf Sundqvistin esitystä Genevessä, koska hän oli "ilmeisesti avustajiensa teksteihin nojautuen" toistanut N-liiton jo vanhoiksi tulleita fraaseja. Tällaiset puheen vuorot horjauttavat Suomen linjan uskottavuutta.

92/HC 1973, 12: Demareitten oma kantaa ETYK-asian kolmannen korin sisältöä analysoi Jaakko Blomberg ja Paavo Lipponen muistioissaan demarijohdolle 4.12.73. Painotettiin että erimielisyydet olivat ideologisia. Suositeltiin, että Sorsan kannanottoa ETYK:ista: "Kaiken yhteistyön on myös tapahduttava osapuolten suvereenisuutta, sisäisiä lakeja ja perinteitä kunnioittaen."

92/HC 1973, 12: Zavidovo-vuodon tutkinnan yhteydessä KS kirjoitti 26.11.72 asiaa selvittävällä kansliapäällikkö B. Lindroosille oman kertomuksensa siitä, missä KS oli pitänyt UKK:n salaista muistiot. Ei nähnyt, että vuoto olisin voinut tapahtua hänen kauttaan. KS:n lausuma TVn uutislähetyksessä 14.12.72 vuodosta. Oli tyrmistynyt ja lisäsi lehtimiesten olevan myös vastuussa "silloin kun näin ilmeisen tärkeistä asioista on kysymys".

92/HC 1973, 12: KS:n vastaus 29.5.73 Ehrnroothin suulliseen kysymykseen 4.5.73 "Mikä on hallituksen käsityksen mukaan ns. Zavidovon uutisvuodon perusteellinen selvittelyn poliittinen merkitys?" KS: sillä oli niin juridinen että poliittinen merkitys.

92/HC 1973:12

Heti alkuun kaksi todella mittavaa asiakirjaa valokuvattu:

92/HC 1973, 12:

- 1 KS:n suullinen määräys 8.11.72 VN:n kanslian kansliapäällikölle Reino Lindroos toimittaa asiassa "eräitä alustavia tutkimuksia". Hän luovutti kuulustelunsa tutkijoille, jotka sitten laativat oikeuskanslerivirastossa 6.4.1973 asiakirjan "Selvitys poliisitutkinnan tuloksista asiassa, joka koskee Tasavallan Presidentin Zavidovossa Neuvostoliitossa elokuussa 1972 käymien keskustelujen osittaista julkaisemista eräissä sanomalehdissä 21.10.1972." Hyvin

seikkaperäinen selvitys, jossa mm nostetaan esiin Y.Y. Antosen [Erkki Tuomioja] kolumni Ydin-lehdessä 8/72. Myös Högnäsin roolia selvitetään.

92/HC 1973, 12:

- 2 Toisessa asiakirjassa, oikeuskansleri Risto Leskisen esittelymuistio 17.4.1973, jossa hän esittää niitä toimenpiteitä, joita pitäisi poliisitutkinnan tulosten johdosta tehdä. Ei mitään rankkaa, Linnamo sai vakavimmat kritiikit.

92/HC 1973, 12: KS:n käsin kirjoitettu kommentti "Minun aloitteeni!". UM:n jaostopäällikkö Antti Lassilan laatima muistio 23.10.73: "Chilen pakolaisia koskevan hallituksen periaatepäätöksen toteuttaminen: pakolaisten vastaanottaminen Suomeen".

92/HC 1973, 12: Tämä taas seuraus kirjeestä, jonka KS sai 9.10.73 Veijo Sampovaaralta, Suomen suurlähetystössä Buenos Airesissa koskien Chilen hälyttävää tilannetta. KS kirjoittanut kirjeen yläkulmaan: "Soitettu välittömästi ministeriön ja vaadittu toimia".

Toinen kiinnostava juttu syksyllä 1973, huhut ja alustavat keskustelut siitä että Sorsaa olisi valittu Unescon pääsihteeriksi.

92/HC 1973, 12:

- 1 Ensimmäinen viesti tästä, Ralph Enckellin kirje 10.10.73 Pariisista, jossa hän ilmoittaa, että Eeva-Christina Mäkeläinen oli yhdellä Unesco-illallisella kuullut Sorsan mainittavan mahdollisena uutena pääsihteerinä. Enckell kysyi, miten piti edetä, joko nitistää tai antaa tieto liikkuu.

92/HC 1973, 12:

- 2 Enckellin seuraa kirje asiassa 17.10.73. On ilmeistä, ettei KS ollut kieltänyt häntä selvittämästä asiaa. Enckell mainitsee, että he olivat keskustelleet asiasta puhelimitse.

92/HC 1973, 12:

- 3 Enckellin kirje 13.11.73, jossa hän raportoi siitä, että Sorsan nimi edelleen on esillä keskusteluissa.

92/HC 1973, 12:

- 4 Enckellin kirje 19.11.73, jossa hän ilmoittaa, että Maheu oli jo 29.9.73 ilmoittanut voivansa asettua uudestaan ehdolle.

92/HC 1973, 12:

- 5 KS:n lyhyt vastaus 4.12.73, jossa hän kiittää Enckelliä ja pyytää tätä tulemaan Helsinkiin keskustelemaan asiasta. **OBS:** asia kiinnosti KS:aa vielä!

92/HC 1973, 12:

- 6 Asiakirjanipussa EI muita lähteitä, jotka selvittäisi miten asia eteni KS:n kohdalla. **OBS:** Ralph Enckellin arkistossa?

92/HC 1973, 12: Ralph Enckellin kirje 17.1.73 Keijo Korhoselle, jossa hän raportoi KS:n osallistumisesta sosialistisen internationaali kokoukseen Pariisissa. Kirje jaettu Tuoviselle ja Apuselle ja päätynyt myös KS:lle, todennäköisesti tarkoituksella, koska Enckell kirjeen lopussa kiittelee monisanaisesti Sorsan kielitaitoja ja salonkikelpoisuutta: "Sen luokan poliittisesti ja teknisesti halittua suoritusta en ole moneen aikaan nähnyt meikäläisillä hallitustasolla."

92/HC 1973, 12: Suulähettiläs Jussi Mäkinen kirje KS:lle 23.7.73, josta ilmenee, että he olivat ystäväystyneet. Mäkinen oli siinä vaiheessa joutunut vaikeuksiin homoseksuaalisuutensa ja alkoholikäyttönsä vuoksi. Wikipedia: ”Mäkinen muun muassa ajoi kerran alasti moottoripyörällä poikaystävänsä kanssa pitkin [Schönbrunnin linnan](#) puiston nurmikoita.” **OBS:** viljelikö KS tätä suhdetta koska tiesi UKK:n auttaneen Mäkistä koko hänen urallaan?

92/HC 1973, 16

92/HC 1973, 16: UKK:n KS:lle ja AK:lle 24.9.73, jossa hän selosti keskusteluaan suurlähettiläs V.M. Maltsevin kanssa Tamminiemessä samana päivänä. N-liitto pyrki viivyttämään Suomen EEC-sopimuksen allekirjoitusta ja pyysivät, että sitä ennen Suomi lähettäisi N-liittoon edustajia neuvottelemaan, miten maiden suhteita voitaisiin varmistaa ennen sopimuksen allekirjoittamista. Kekkonen vastasi ettei halunnut viivyttää allekirjoittamista. UKK sanoi Maltseville: ”Ei olisi Suomen eikä Neuvostoliiton intresseissä antaa maailmalle se kuva, että Nliitto olisi osallisena Suomen ratkaistessa EEC-sopimusta”. Allekirjoittaminen ei ollut se ratkaiseva käännekohta, vaan sopimuksen ratifiointi, UKK lisäsi.

92/HC 1973, 16: UKK yksinomaan KS:lle 5.1.0.73 jossa hän selostaa Maltsevin käyntiä samana päivänä. M. ilmoitti että Nliittolainen valtuuskunta oli tulossa Helsinkiin ”ensi tiistaina” neuvottelemaan asiasta, eli syvennetystä konkreettisesta talousyhteistyöstä.

92/HC 1973, 16: Samassa asia UKK kirjoitti 7.10.73 kirjekortin, jossa hän ehdotti Suomen neuvottelukunnan jäseniksi ”Esim. Laine, Rytkönen, UM:sta esim. Korhonen”.

92/HC 1973, 16: AK [myös tässä tapauksessa Karjalainen?] muistio UKK:n keskustelusta kyseisen Nliittolaisen valtuuskunnan kanssa 10.10.73. Oli puhetta YYA-sopimuksesta, toivottiin että Suomi julkaisi tiedonannon, jossa YYA-sopimuksen tärkeyttä korostettaisiin.

92/HC 1973, 16: Jaakko Blombergin ”Erittäin luottamuksellinen” muistio ”YY Antosen kirjoituksen (Ydin 8/72) taustasta. Blomberg syyttää Repoa, vaikka Wikipedian ja sen lähteiden mukaan taustalla olivat Jyränki, Tuomioja ja Bo Ahlfors:

92/HC 1973, 16: Y. Y. Antonen oli kirjoittajanimerkki [Ydin-lehdessä](#). Nimimerkillä julkaistiin kirjoituksia vuoden 1972 aikana. Sen taustalla oli useita kirjoittajia sosialidemokraattisen puolueen piiristä, muun muassa [Jaakko Blomberg](#), [Kari Tapiola](#), [Jaakko Kalela](#), [Pertti Joenniemi](#) sekä alkuun myös [Paavo Lipponen](#). Viimeiseksi nimimerkillä julkaistuksi kirjoitukseksi jäi [EEC-sopimusta](#) vastustanut kirjoitus ”Kekkosen linja”, jota ei ollut kirjoittanut kyseisen ryhmän jäsen, eikä ryhmälle ollut ilmoitettu asiasta. Kirjoittajat olivat [Antero Jyränki](#), [Erkki Tuomioja](#) ja [Bo Ahlfors](#). Nimimerkin käytöstä sopi alun perin Kari Tapiola Ydin-lehden päätoimittajan [Elina Suomisen](#) kanssa, kun ulkoministeriön virkamiehiä käsitellelle kriittiselle jutulle tarvittiin suojaa.[\[1\]\[2\]](#)

92/HC 1973, 16: Sorsa [ilmeisesti UKK:lle] oli myös keskustellut asiasta Maltsevin kanssa, 17.9.73, eli viikkoa ennen kuin hän kävi UKK:n luona samasta asiasta. Sorsan linja oli ollut yhtä vakaa kuin UKK:n. OBS: todennäköisesti heillä oli jo KGB:n kautta varmuus siitä, että asia etenee hyvin Moskovan näkemyksen mukaan Maltsev ei ehkä tuntenut näitä yhteyksiä.

92/HC 1973, 16: SDP oli ilmeisesti myös vastaanottanut vastaavanlaisen jarrutusyrityksen 20.9.73 NKP:ltä ja vastasi siihen, ettei vapaakauppasopimus mitenkään horjuta maan itäsuhteita.

92/HC 1973, 16: Salainen muistio ”Suomen ja Neuvostoliiton väliset keskustelut Helsingissä 10-11.10.1973”, josta ilmenee, että Nliitto pyrki sanelemaan mitä Suomen hallitus ja eduskunta esittäisi julkilausumassaan EEC-sopimuksestaan. Ilmeisesti näihin ehdotuksiin suostuttiin melko pitkälle.

92/HC 1973, 16: Sundqvistin ja Lipposen muistio keskustelusta, jonka he kävivät NKP:n keskustomiteassa sen edustaja Shaposhnikovin kanssa. SDP:tä hiostettiin, syytettiin SKP:n manipuloinnista. Jakelu demarijohdolle.

92/HC 1973, 16: Ministerineuvos Streltsovin tuoma viesti Paasiolle ja Sorsalle 4.12.73 puolueitten yhteistyön kehittämisestä. Myönteinen, mutta se edellytti ”niiden periaatteiden toteuttamista käytännössä SDP:n taholta, jotka koskevat Neuvostoliiton ja Suomen välisiä suhteita...” Kyseessä on Sorsan muistiinpanojen perusteella puhtaaksi kirjoitettu paperi, valokuvattu myös hänen käsin kirjoitettu versio. **OBS:** yritettiin ilmeisesti vielä vaikuttaa EEC-sopimukseen tai sen tulkintoihin.

92/HC 1973, 16: Sorsan seikkaperäiset muistiinpanot matkastaan Nliiton 50-vuotisjuhlille 20.12.72 [ilmeisesti 1972 vaikka 1973 vuoden mapissa] Sorsa lähti sinne UKK:n kanssa, vaikka oli ehdottanut, että mukaan olisi lähtenyt suomalaisen valtuuskunta. Karjalainen ei ollut tätä mitenkään tukenut. Sorsa kirjoitti junan pommiuhasta, ennustajasta joka juuri ennen matkaa oli sanonut Sorsalle: ”Onnea tulevalle presidentille” ja EEC-päätökseen liittyvästä unesta, jossa S oli Jussi Liinamon kanssa hakenut tietä autollaan eteenpäin. **OBS:** Juttu loppui kesken, vaikea sanoa milloin kirjoitettu, koska vuosilukua ei ollut ilmeisesti joskus seuraavien päivien tai viikkojen aikana.

92/HC 1973, 16: Klaus Törnuddin 27.4.73 kirjoittama katsaus: ”Yya-sopimuksen 25-vuotisjuhlan yhteydessä esitetyt neuvostoliittolaiset tulkinnat ja kannanotot”, josta ilmenee kuinka yksipuolisesti asioita tulkittiin. Sorsa kirjoitti reunahuomiona: ”Aktiivista unohtamista”.

92/HC 1973, 16: Ruotsi-NL Seuran lehdessä Kontakt 20.10.73 juttu ”Kommunister och socialdemokrater: Kan de samarbeta”, jonka oli kirjoittanut Lev Andrejev. Joku oli kirjoittanut kanteen ”Ehdottomasti Lipposelle, näyt.” Suomi kuvattuna tässä aika myönteisenä.

92/HC 1973:16

92/HC 1973, 16: Antti Karppisen kirjoittama keskustelumuistio ”Tasavallan Presidentin ja SNTL:n korkeimman neuvoston puheenjohtajan N.V. Podgornyn keskustelut 3.4.1973”. Podgorny kävi Suomessa YYA-sopimuksen 25-vuotispäivän juhlissa. Pääosin hänen kommentinsa. Kostamus, Vietnam, ETYK myös aiheena.

92/HC 1973, 16: Vierailun johdosta laadittu lehdistötiedote 7.4.73, jossa ohjelma kuvattiin lyhyesti. **OBS:** Reunaan KS oli kirjoittanut neukkujen johtotroikan patronyymiot: Leonid Iljitsh, Aleksei Nikolajevitisj, Nikolai Viktororovitsh.

92/HC 1973, 16: KS:n hallussa suomennos yhdestä luvusta I.N. Undasynovin kirjasessa Työväenluokan yhteisrintaman puolesta käydyn taistelun historiikka: ”Kommunistien ja sosialidemokraattien toimintayhtenäisyydestä”. Valokuvattu vain 7 ensimmäistä sivua. Monta alleviivausta, Suomen tapaus lyhyesti mainittu.

92/HC 1974, 14

92/HC 1974, 14: Jaakko Blomberg valittaa 12.6.74 Sorsalle siitä että Keijo Korhosta ollaan UM:ssa nimittämässä neuvottelevaksi virkamieheksi pol.osastolle. Olisi paluuta viidakkosotaan, koska Korhonen oli kritisoinut ns. uutta ulkopoliittikkaa. 11.7.74 JB jatkaa toteamalla Korhosen jo saaneen nimityksensä.

92/HC 1974, 14: Suurlähettiläät kirjoittivat ahkerasti KS:lle nimitysasioissa, myös joskus kiittäen, kuten Jorma Vanamo 22.11.74 kun hän oli saanut siirron Tukholmaan.

92/HC 1974, 14: KS:n lyhyt mutta fokuoitu analyysi Suomen tilanteesta suurlähettiläskokouksessa 21.8.74. KS kirjoittanut reunaan: "Pidetty vapaasti näistä teemoista".

92/HC 1974, 14: Ralph Enckellin raportti Pariisista 28.5 /1.6.74 Unescon pääsihteerin valinnasta, jossa Willy Brandt oli noussut yhdeksi mahdolliseksi kandidaatiksi.

92/HC 1974, 14: Jussi Mäkinen kutsui KS:n kirjansa (Keskustelen Kekkonen kanssa: neljännes vuosisata dialogia) julkaisutilaisuuteen akateemisessa 31.10.74.

92/HC 1974, 14: Max Jakobsonin raportti UKK:lle 18.2.74 jossa hän kuvaili käyntiään Ruotsin ulkoministeri Anderssonin luona IB-afäärin vuoksi. Suomi ei halunnut tehdä asiasta numeroa.

92/HC 1974, 14: Herbert Krempin juttu Die Weltissä 26.9.74 "Suomen suomettuminen" kuvaa Suomen liukumista Nliiton valtapiiriin vähitellen. Sorsan kommentti, varmaan silloin aikanaan: "Ei päästä pois näistä kummista epäilyksistä! Kerran vielä nostaa Die Welt Suomen passiivisen vastarinnan kunniaan."

92/HC 1974, 14: Sanomalehtiavustaja Kaj Virtarinne Bonnissa laati 7.10.74 keskustelumuiston tapaamisestaan päätoimittaja Herbert Krempin kanssa 3.10.74, joka oli väittänyt, ettei halunnut loukata suomalaisia. Ilmeisesti Sorsa oli kommentoinut artikkelia tavalla, "joka herätti ärtymystä kotimaassa".

92/HC 1974, 14: KS:n raportti UKK:lle keskustelustaan ulkoministeri Callaghanin kanssa 30.6.74 IS-kokouksen lounastauolla, jossa keskityttiin ETYK-asiaan. Hyvä kuvaus niin Iso Britannian kuin Sorsan näkemyksistä.

92/HC 1974, 14: Jaakko Iloniemen raportti SK:lle 14.5.74 Geneven ETYK-kuvioista. Willy Brandtin ero oli kohauttanut mielialoja, nähtiin sen voivan vaikuttaa kielteisesti idänpolitiikkaan. Puhe myös Iloniemen nimitysasioista.

92/HC 1974, 15

92/HC 1974, 15: Paavo Lipposen laatima keskustelu pkt KS:n ja Willy Brandtin välillä 19.12.73 Bonnissa koskien ETYK:ia ja IS:aa. Ptk kirjoitettu vain SDP:n sisärenkaalle.

92/HC 1974, 15: Ulf Sundqvistin luottamuksellinen raportti KS:lle 14.3.74 keskusteluistaan DDR:n lähetystöhenkilön kanssa saunassa 11.3.74. Sundqvistin raportti osoitti hänen olleen tarkkaavainen.

92/HC 1974, 15: Jaakko Kalelan luottamuksellinen raportti keskustelustaan norjalaisen lehtimiehen Jahn Otto Johansenin kanssa, jossa pohdittiin myös IB-tapausta ja suomalais-ruotsalaisia demariyhteyksiä. Suomalaisdemarien neuvostoagenteista pidettiin listaa. Yksi heistä Kalela.

92/HC 1974, 15: UKK:n kirje Max Jakobsonille 3.3.74 koskien IB-jupakkaa. Viittaa Jakobsonin pitkään selvitykseen ja tulkintaan 27.2.74, jota UKK pitää oikeana. Ulkoministeri Andersson oli uhannut julkituoda myös maiden puolustusvoimien yhteistyökuvioita. Kiristystä UKK:n mielestä.

92/HC 1974, 15: Kalelan raportti keskustelustaan toimittaja Markku Saksan kanssa 10.3.74, jonka hän oli kirjoittanut TP:lle. Oli huolestunut siitä, että IB-jupakka kaatuu maiden demareitten niskaan. Saksalla paljon tietoja IB-oikeudenkäynnin tiedoista.

92/HC 1974, 15: Lappunen, jossa mainitaan tapaaminen Kööpenhaminan Kastrupin VIP huonessa: ”Palmen tapaaminen”, 17.2.-74. **OBS:** Palme ilmeisesti informoi IB-jupakasta.

92/HC 1974, 15: UM:n lehdistökatsaus 6.3.74 koskien Suomen päätöksestä jättää Solzhenitsynin Archipel Gulag kääntämättä suomeksi. Nähtiin suomettumisen merkinä.

92/HC 1974, 15: UM:n lehdistökatsaus 28.5.74 koskien The Washington Postin jutusta 19.5.74 ”Suomi kävelee nuoralla”, eli maan suometumisesta.

92/HC 1974, 15: UM:n lehdistökatsaus 27.12.74 koskien Sorsan hallituksen ennätystä, Tor Högnäsin jutusta DN:ssa 27.12.74. UKK ja AK olivat syrjäyttäneet Koiviston liian suosittuna. Monta myönteistä arvioita Sorsasta. Ei tarvitse rohkaisuryppyä selviytyäkseen rasituksista.

92/HC 1974, 16

92/HC 1974, 16: KS:n muistio 14.1.74 (näkökohtia harkittavaksi) UKK:lle hänen Nliitto-matkaa varten. Tärkein pointti koski ETYK:iä. Ei uskonut Suomella olevan mahdollisuuksia ”toimia hyödyllisesti sotilaallisiin kysymyksiin liittyvissä asioissa”.

92/HC 1974, 16: Kekkosen muistio 20.2.74 koskien keskustelujaan neukkujohdon kanssa Zavidovossa 17.2.74. Puhuttiin paljon ETYK:ista, Kekkonen torjui ehdotuksen esittää joukkojen siirrosta Euroopassa.

92/HC 1974, 16: Jaakko Blomberg KS:lle 13.3.74, jossa hän esittää, että hallitus voisi korostaa enemmän lehdistön vastuuta hyvistä naapuruussuhteista. **OBS:** Finnlandizierung-toiveita!

92/HC 1974, 16: B.O. Ahlholmin ylitsevuotavan positiivinen kuvaus 27.4.74 AK:n keskustelusta Brezhnevin kanssa Kremlissä 26.4.74. Outo keskustelu, ilmeisesti tarkoitus oli auttaa AK:ta hänen valtapyrkimyksissään. Ei sinänsä mitään konkreettista asiaa käsitelty.

92/HC 1974, 16: Jaakko Kalelan raportti lähetystösihteeri Josif A Kosatshevin kanssa käydystä keskustelusta EEC-kysymyksessä noin 20.11.72, josta ilmeni, että neukat epäilivät pyrkivän vähitellen suuntautumaan länteen, eli se on ollut ”pienien askelten politiikkaa”. N-liiton ote heikentynyt. ETYK-prosessin yhteydessä Suomi voisi käyttää Nliiton kyvyttömyyttä hyväkseen. Vastareaktion vaara olemassa. **OBS:** ei tehnyt vertausta, mutta muistutti Suomen politiikkaa 1800-luvun lopussa.

92/HC 1974, 16: Tarkasti suunniteltu agenda "Saunailta Skatskovin valtuuskunnan merkeissä 8.1.74. Hyviä lauseita, "suomalaisilla paha tapa sotkea asioitakin virkistystilaisuuksiin", "ehkä sallitaan eräitten yleisluontoisten kysymysten suhteen ajatuksenvaihtoa ennen löylynottoa - alkuhikoilua". **OBS:** hyvä kuva yhteydenpidon muodoista, SDP:n piireissä?!

92/HC 1974, 16: Vastaavanlainen saunailtapäivä Obbnäsissä 24.6.74 koko neukkuedustuksen johdolle. Järjestäjänä Jermu Laine ja demarijohto.

92/HC 1974, 16: Moskovan suurlähetystön lehdistökatsaus 27.8.74 koskien Novoje Vremjassa 23.8.74 julkaistusta jutusta Olof Palmen esitelmästä Suomen demareitten järjestämässä seminaarissa Ylöjärvellä, jossa hän oli puolustanut demokraattista sosialismia. Leimattiin antikommunistiksi.

92/HC 1974, 16: Pravdassa 18.10.74 julkaistussa ja suomeksi jossain kommunistilehdessä aikakauslehdessä käännetty teksti "Kommunistien ja työväenpuolueiden toimintaa", joka oli "P.N. Ponomarevin puhe kommunististen puolueiden konsultatiivisessa kokouksessa Varnassa. **OBS:** Sorsaa kiinnosti ilmeisesti miten näiden kahden työväenpuolueiden toimintaa tarkasteltiin Niitossa.

92/HC 1974:16

92/HC 1974, 16: KS:n valtiovierailu Ruotsiin 26-28.8.74 oli tarkasti suunniteltu ja sai paljon huomioita julkisuudessa. Tätä aurinkoista vierailua on hyvä verrata seuraavan kevään moniin jupakoihin maitten suhteissa, kun Sorsa viritti uudestaan ajatusta ydinaseettomaasta Pohjolasta ja Tuomioja kritisoi Ruotsia sen Viggen-kauppojen yhteydessä annetuista lupauksista. **OBS:** samana vuonna astui Ruotsin uusi perustuslaki voimaan.

92/HC 1974, 16: 26-28.8.74 vierailun aikataulu, josta selviää koko ohjelma ja sen yksityiskohdat. Samaten Ruotsin hallituksen järjestämän illallisen istumajärjestys.

92/HC 1974, 16: Kaksi dokumenttia, johon on listattu mistä pitäisi keskustella Ruotsin hallituksen ja viranomaisten kanssa: "Synpunkter för diskussionerna Sorsa-Palme 26.8.74" ja "Näkökohtia pääministeri Sorsan Ruotsin vierailun yhteydessä käytäviä keskusteluja varten". Ensimmäinen niistä käsitteli ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, toinen talous- ja sisäpolitiikkaa.

92/HC 1974, 16: Lyhyt raportti VN:n UAV:lle 3.9.74 mitä keskusteluja oli käyty. Ei kovin seikkaperäistä selvitystä. Mutta sen lisäksi 16 sivun hyvin yksinkohtaista kuvausta Sorsa-Palme keskustelusta 28.8.74. Siirtolaisuuskysymys sai paljon huomiota, mutta myös maitten ulkomaansuhteiden eräänlaista "kalibrointia".

92/HC 1974, 16: Kari Tapiola KS:lle 10.4.74 koskien siirtolaisten äänioikeutta Ruotsissa ja Suomessa. SAK ja LO tästä syystä perustaneet siirtolaistyöryhmän. Monet äänestäisivät demareita, "Mutta merkit ovat ilmeisiä, että veljet vasemmalla ovat heräämässä ja varmasti lähtevät purjehtimaan Ruotsiin. Ruotsin VPK varmasti tervehtii tällaista, sille se voisi antaa sille lisää tuulta purjeisiin."

92/HC 1974, 16: Suuri määrä ruotsalaisia lehtileikkeitä valtionvierailusta. Mainita voidaan SvD 25.8.74 jossa esitetään Sorsaa mahdollisena tulevana presidenttiehdokkaana ja mainitaan Unesco-pestiä vaihtoehtona. Expressen 25.8.74: "Det här jobbet ger mer tillfredställelse än något annat jobb som jag har sysslat med. Det enda som upprör mig är taktikspelet. Det förefaller så barnsligt."

92/HC 1975, 13

92/HC 1975, 13: Luottamuksellinen PM joulukuussa 1975 koskien UM:n nimitysasioita, joka on kirjoitettu demarinäkökulmasta ja -käyttöön, ilmeisesti Sorsan ulkoministerikautta ajatellen. Suurlähettiläiden kurittomuutta, kepulaisten etuilla ym. Voisi olla Jaakko Blombergin kirjoittama.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 9.5.75, jossa referoidaan Ele Aleniuksen kirjan Suomalainen ratkaisu tiukkasanaan arvostelu Novoje Vremja no 18/1975. Aleniusta kritisoidaan todella rankasti!

92/HC 1975, 13: Helmikuussa 1975 räjähti suomalais-ruotsalainen kiista tai keskustelu julkisuuteen. Ruotsin puolustusvoimien komentaja Synnergren oli selvityksessä osoittanut, että Nliitto pystyisi hyökkäämään oli Pohjois-Suomen melko nopeasti. Ruotsin ulkoministeri Sten Andersson kritisoi tätä kannanottoa kömpelönä. UM:n lehdistökatsaus 15.2.75.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 15.2.75, jossa referoidaan Harald Wigforssin terävää kritiikkiä Suomen suomettumisesta saman päivän Upsala Nya Tidningissä. Kritisoi Kekkosta ja Jakobsonia.

92/HC 1975, 13: Erkki Tuomiojan puheenvuoro PN:n kokouksessa Reykjavikissa helmikuussa 75 koskien Viggen-kauppaa ja ehdotusta kalottiyhteistyötä Nliiton kanssa sai paljon huomiota UM:n lehdistökatsauksien mukaan: FAZ 18.2.75 ja Die Welt samoina aikoina. Asia kytkettiin Suomen pyrkimyksiin olla Nliitolle kuuliainen.

92/HC 1975, 13: UM:n kaksi lehdistökatsausta 19.2.75 koskien sekä Tuomiojan kannanottoa että Sorsan luonnehdintaa sitä vain yhden henkilön kannanottona.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 20.2.75: Expressenin juttu samana päivänä "Kysymyshän on Suomen kurssista", jossa korostetaan, että jupakan takana oli demareitten pyrky saada pisteitä Moskovassa.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 21.2.75 Tass'in uutisesta 19.2.75 jossa riepotellaan Uuden Suomen kovaa kritiikkiä demareita kohtaan heidän pyrkiessään saada Nliitto mukaan kalottiyhteistyöhön.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 22.2.75 jossa Jörn Donnerin lausunnot Vecko-Journalenissa 19.2.75 referoidaan. Donner latelee ilkeyksiä molemmista maista: "neuvostoliittolaiset ovat kiitollisia tästä kapitalistisesta äänitorvesta. Vaikuttaa siltä, että on helpompi saada suomalaiset vakuuttuneiksi kuin kommunistiset romanilaiset".

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 6.3.75 FAZ'in jutusta 6.3.75 Suomen demareitten sisäisestä käymistilasta. Mainitaan Simppa Juntusen tapauksen ja puolueen eri siipien eripuraisuuden ennen puoluejohtajan valintaa. **OBS:** kyse oli selvästi myös presidenttipelistä, tulevasta pj:sta myös varteenotettava presidenttiehdokas. Oikeistodemari lähteenä?

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 3.4.75, jossa referoidaan SvD:n kaksiosaista artikkelia, jonka kenraali Stig Löfgren oli kirjoittanut Suomen puolustuspolitiikasta. Hyvin realistinen kuvaus, kyseenalaistaa Suomen ydinaseettoman Pohjala-aloitteiden todellisia pyrkimyksiä: "Suomi ei voi omistautua protestipolitiikalle a la Olof Palme..."

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 9.6.75 jossa referoidaan Aftonbladetin pääkirjoitusta SDP:n puoluekokouksesta Jyväskylässä jossa nuorempi polvi marssi esiin ja ”kerrankin asiapolitiikka muodostui hallitsevaksi”. Koski ennen kaikkea valtiollistamisohjelmaa, jonka realistisuutta kuitenkin saattoi kyseenalaistaa porvarillisen enemmistön ja määräenemmistölain vuoksi.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 9.6.75 Die Weltin jutusta 7/8.6.75. Suomen taloudellinen tila kuvataan katastrofaaliseksi. Lisäksi nostetaan Sorsa esiin tulevan hallituksen muodostajana ja hyvien Moskova-suhteittensa vuoksi ” ’kelpoiseksi presidentin viran hoitamiseen’, mikäli Kekkonen, joka ajaa jälleenvaltitsemistaan vuotta 1978 silmällä pitäen, joskus luopuisi toimestaan,”

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaukset 10.6 ja 11.6.75 jossa DN:n väitteet siitä, että Olof Palme toisin kun oli ilmoittanut ei saapunut SDP:n puoluekokoukseen Jyväskylään. Tämä johtui koneviasta, ei poliittisesta ristiriidasta.

92/HC 1975, 13: UM:n lehdistökatsaus 25.6.75 FAZ:in jutusta 24.6.75 jossa Sorsaa kuvataan mahdollisena seuraavana presidenttinä ja annetaan hänestä hyvin realistinen kuvaus. Sulava kaaderipoliitikko jolla on aikaa odottaa...

92/HC 1975:14

92/HC 1975, 14: Pekka Korvenheimo KS:lle Prahasta 22.1.75, kritisoi Simppa Juntusen erottamista: ”Tapa millä se tehtiin oli sopimaton...”

92/HC 1975, 14: Jaakko Blomberg 12.1.75 KS:lle PYV-aloitteiden kehittelystä UM:ssa. Pastinen halusi pitää asiassa matalaa profiilia, Blomberg näki everstijuntan toimivan tässä tietoisesti. Blomberg haluaisi keskustella asiasta demariryhmässä ja TP:n kanssa. **OBS:** Tämähän Sorsan kannanoton takana PN:n kokouksessa Reykjavikissa helmikuussa 75?

92/HC 1975, 14: Kyllä, 3.3.75 Blomberg kommentoi KS:lle Reykjavik-jupakkaa ja lisää, että Pastinen ei pitänyt siitä ja oli antanut UKK:lle ohjeet hänen Moskova-matkaa varten, jossa varoitettiin ottamasta PYV-asiaa puheeksi. TP oli nämä ohjeet hyväksynyt. **OBS:** Miksi Blomberg ajoi tätä niin innokkaasti. Toimeksianto Tehtaankadulta? Kirjeen lopussa: ”(Tämä paperi lienee parasta hävittää.)”

92/HC 1975, 14: Blomberg 6.3.75 jossa hän raportoi, että Pastisen ehdotus PYV-linjauksesta tulee hallituksen UAV:n käsittelyyn ”perjantaina”. Blomberg näyttää olevan ymmällään siitä mihin Pastinen pyrkii, tai oikeastaan epäili hänen pyrkivän vain diplomaattisen voittoon. Blomberg puolusti alkuperäistä linjaa, eli ”Norjan ydinaseoption kumoamiseen”. **OBS:** Miksi? Koska tämä oli Nliiton etujen mukaista.

92/HC 1975, 14: Blomberg KS:lle 31.3.75 jossa hän edelleen puolustaa omaa linjaansa, vaikka se näyttää olevan häviöllä UM:ssa: ”Se merkitsee nimenomaan, että Suomi luopuu siitä näkökannasta, että Norjan tukikohtapolitiikkaan sisältyvä ydinaseoptio on riskitekijä kriisitilanteessa. Minusta näyttää aivan ilmeiseltä, että tämä on PYV-politiikan ydin. Uskon että UKK ajattelee näin”. **OBS:** oli tässä väärässä ja tiesi ehkä jopa sen!

92/HC 1975, 14: UM:n lehdistökatsaus 20.2.75, jossa referoidaan norjalaisten lehtien raadollisia kommentteja Sorsan puheenvuorosta Reykjavikissa. Haki pisteitä Moskovasta. Demarit halusivat omaa miestäns seuraavaksi presidentiksi. Tai Sorsan tietoista peliä Nliittoa vastaan?

92/HC 1975, 14: Reino Paasilinna raportoi 28.2.75 Moskovasta että siellä oltiin hyvin tyytyväisiä KS:n PYV-kannanottoon.

92/HC 1975, 14: Ja sitten se tärkein asiakirja tässä kysymyksessä, UM:n ohjekiertokirje 12.3.75 jossa hyvin selkeästi ja Pastisen muistioon nojaten todetaan ett PYV-asiassa olisi edettävä globaalaisella tasolla. Piti vastata, ettei uusia PYV-aloitteita ollut tiedossa Suomelta.

92/HC 1975, 14: ETYK:in jälkeen Länsi-Euroopassa sen tuloksia vähäteltiin ja Sorsalla oli aikomus pitää lyhyt esitelmän tästä asenteesta SPD:n kokouksessa Mannheimissa, mutta kun sille ei tullut mahdollisuutta hän käytti samat argumentit EK:n ETYK-keskustelussa 22.-11.75. EK?

92/HC 1975:15

92/HC 1975, 15: UKK:n lähettämät muistinpanot 26.3.75 keskusteluistaan Moskovassa Nliiton koko johdon kanssa 13-14.3.75 Moskova-matkallaan (Breznev, Kosygin, Podgorny, Gromyko), joissa ei mitään muuta kuin yleistä ja talouspolitiikkaa. Ei valokuvattu, mutta kylläkin UK:n lisäys samana päivänä (26.3.75), jossa hän lainaa Breznevin puheenvuoroa, jossa tämä toivoi UKK:n jatkavan presidenttinä vielä 10-15 vuotta. UKK oli vastannut: "Olen päättänyt, että en jatka vuoden 1978 jälkeen. Mutta kun annan suuren arvon mielipiteellenne, joudun aisia uudelleen harkitsemaan."

92/HC 1975, 15: Muistiinpanot KS:n keskustelusta Stepanovin kanssa 25.3.75, joka koski Kostamus-hankkeen käsittelyä iltakoulussa ja sorsan suunniteltua matkaa Moskovaan toukokuun puolivälissä (joka sitten ei toteutunut...). **OBS:** Stepanov hyvin informoitu.

92/HC 1975, 15: Sorsa kirjoittanut selitykseen koskien aineistoa, jota koottiin hänen Moskova-matkaa varten. KS:n mukaan matka peruttiin Karjalaisen lobbauksen vuoksi Stepanovin kautta.

92/HC 1975:16

92/HC 1975, 16: KS:n PM keskustelustaan Palmen kanssa Kiirunan hiihtokisojen (5-6.4.75) aikana. Hyvä keskustelua, lopussa hän myönsi Suomen Ruotsin puolueettomuuspolitiikkaan kohtaan kohdistettua kritiikkiä "on ollut Ruotsin hallitukselle hankalaa niin sisä- kuin ulkopoliittisestikin".

92/HC 1975, 15: Jaakko Blombergin 4.3.75 laatima PM "Katsaus Pohjolan tilanteeseen" koko valtiojohdolle, minkä vuoksi hänen luonnehdinnat PYV:stä hyvin varovaisia. Hyvä kuvaus varsinkin Ruotsin tilanteesta, Palmen kannanotoista supervaltahegemoniasta ja maan sotilaspoliittisista muistioista.

92/HC 1975, 15: Ulkopoliittikka-lehden suunnitelma nro 2/75 varten, joka olisi UKK:n 75-vuotispäivän kunniaksi erikoisnumero vaikutusvaltaisine kirjoittajineen, esim. Olof Palmen ja Nliiton edustajan tekstejä tulevaisuudesta. Sorsa kirjoittanut yläkulmaan: "1) everstijuntan julkaisun vastapaino"

92/HC 1975, 15: Jaakko Kalelan muistio 9.3.75 "Muutoksia Ruotsin puolueettomuuspolitiikassa 1944-1975", jossa hän hahmottaa eri kausia siinä ja näkee vuoden 1969 käännekohtana.

92/HC 1975, 15: UM:n lehdistökatsaus 2.4.75 jossa referoidaan Veckans affärer-lehden kritiikkiä Ruotsin hallituksen epärehellistä argumentaatiota vastaan Viggen-kauppojen lupauksissa ”mikä on luonut tarpeetonta epäluottamusta ja todennäköisesti vähentänyt Viggenin mahdollisuuksia”.

OBS: Wallenbergit suuttuivat!

92/HC 1975:16

92/HC 1975, 16: Luottamuksellinen muistio Göran Brundylta Ruotsin suurlähetystöstä Helsingissä 12.2.75, jossa hän referoi keskustelua Jaakko Kalelan kanssa. Hyvin kriittisiä reunamerkintöjä Suomen PYV-linjauksista kahdelta ruotsalaiselta, suurlähettiläältä tai keltä. **OBS:** miten teksti näillä merkinnöillä on Sorsan arkistossa?

92/HC 1975, 16: Seuraava dokumentti mapissa on Matti Tuovisen muistio TP:lle ja hallituksen UAV:lle 18.2.75, jossa raportoi Ruotsin suurlähettilään käynnistä 17.2 ja siitä että erinäiset tapahtumat (Viggen, Sorsan PYV-aloite) ovat antaneet kuvan siitä, että on tapahtunut muutoksia Pohjois-Euroopan turvallisuuspolitiikassa. **OBS:** Olivat muistiinpanot Rydingin, hän unohti paperin jonnekin UM:n?!

92/HC 1975, 16: Blombergin muistio 3.4.75 jossa hän raportoi siitä, että Ruotsin hallitus oli antanut takuut Viggen koneitten huollosta ym. myös sotatilassa.

92/HC 1975, 16: KS:n lyhyt kannanotto hallituksen nimissä Reykjavik-kokouksen jälkeen, jossa hän puolustaa Suomen uutta PYV-aloitetta. **OBS:** Hämäystä, ostettiin pisteitä Moskovasta melko vaarattomalla tavalla, sillä pohjoismaiset suhteet olivat kuitenkin vankalla pohjalla. Myöntääkö Kalelan tämän tänään?

92/HC 1975, 16: Kalelan muistio 16.5.75 käynnistään Tukholmassa 12-13.5.75, jossa kaikki yllämainitut asiat oli käsitelty. Kalelalla monta terävää huomiota Ruotsin ulkopoliitikasta ja sen muutoksista.

92/HC 1975, 16: Erkki Tuomiojan (ilmeisesti Reykjavikin kokouksen) yleiskeskustelu-puheenvuoro, jossa hän nostaa kriittisesti esiin Viggenkaupat, investointipankin ja PYV-aloitteen. **OBS:** miksi näitä ulkopoliittisia aloitteita juuri silloin ja tässä forumissa?

92/HC 1975, 16: Myös Tuomiojan juttu ”Suomi ja muuttuva Pohjola” (Kanava 4/75) samoista asioista. ”Kaleville toverillisin terveisin 11.8. Eki”

92/HC 1975, 16: UM:n lehdistökatsaus 10.2.75 SvD:n artikkelista 9.2.75 jossa kommentoitiin Demarin 8.2.75 julkaistu juttu, jossa oli ehdotettu Nliiton mukaantuloa pohjoismaiseen yhteistyöhön otsikolla ”Toveri Pohjola?”. SvD tulkitsee asian niin että juuri Moskovassa vierailleen demarivaltuuskunta oli saanut tehtävän, jonka he nyt toimeenpanivat ajatellen tulevia presidenttivaaleja.

92/HC 1975, 16: UM:n lehdistökatsaus 13.2.75 Arbetet-lehden artikkelista 12.2.75 jossa myös kritisoidaan Demarin aloitetta ja viitataan Carl-Gustaf Liliuksen juttuun itsesensuurista Kanavassa.

92/HC 1975, 16: UM:n lehdistökatsaus 13.2.75 Aftenpostenin jutusta 13.2.75 neuvostolehtien lisääntyvästä kritiikistä skandinavilaisten maitten ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kohtaan **OBS:** erinomainen analyysi siitä miksi näin oli. Esim. Palmen kommunismivastaiset puheenvuorot 1974.

92/HC 1975, 16: UM:n lehdistökatsaus 24.2.75 SvD raportista Reykjavikin kokouksesta. Kommentoidaan puheenvuoroja ja ihmetellään miksi Palme ei ottanut suomalaisten puheenvuoroihin kantaa.

92/HC 1975, 16: UM:n lehdistökatsaus 4.3.75 Tor Högnäsin jutusta DN:ssa 4.3.75: ”Sorsa hyökkäysasemissa ulkopolitiikassa”. **OBS:** ehkä kaikki tämä myös myötävaikutti siihen, että UKK halusi hallituksen kaatuvan ennen ETYK-tapahtumaa?

92/HC 1975, 16: Jonkun viikkolehden, esim. SK:n hieno kuvasikermä KS:n valtiovierailusta ja jetset-elämästä Tukholmassa elokuussa 74.

92/HC 1975, 16: Ruotsinkielisen TV-ohjelma ”Apparaterna” järjesti keskustelun 20.5.75 klo 22-22:45 Värysen ja Fribergin välillä, jos he myös spekuloiivat Kekkosen seuraajasta. Värysen yritti dementoida, että Karjalaisen ja Kekkosen välillä olisi syntynyt eripuraa.

92/HC 1975, 16: DN 11.6.75 ”Palme och Sorsa” jossa kommentoidaan maiden demareitten erilaisia suhtautumisia kommunismiin. **OBS:** erittäin hyvä analyysi.

92/HC 1975, 16: Demari 8.2.75 ”Pohjolan muuttuva kuva”, joka aikaansai tämän polemiikin. Stefanin pilapiirros myös hyvä.

92/HC 1976, 10

92/HC 1976, 10: UM:n lehdistötiedote 8.1.76 Izvetsija- ja Pravda- lehtien jutuista Sorsan Nliitto-matkasta. Arvovaltainen kehys!

92/HC 1976, 10: Reino Paasilinna, lehdistöattachea Moskovassa, kirjoitti 13.1.76 myös oman arvionsa KS:n vierailusta. **OBS:** Aivan ilmeistä osa demareitten tietoista presidenttipeliä. Kekkosenhan saattoi kuolla tai sairastua milloin tahansa!

92/HC 1976, 10: UM:n lehdistötiedote 27.1.76 ruotsalaisen GP-lehden analyysistä Sorsan ja Karjalaisen Moskovan matkoista. Oli herättänyt ivaa Suomessa, KS oli siellä esiintynyt sekä ulkoministerinä että puolueen johtajana. Sorsa ei saanut tavata Brezneviä, Karjalainen oli!

92/HC 1976, 10: Ahtisaari KS:lle 2.2.76 koskien Suomen edustusta UNCTAD-konferenssissa ja puoluekontakteista. Hyvin suora ja luottamuksellinen ote.

92/HC 1976, 10: Moskovan suurlähetystön tiivis kuvaus (Paasilinna?) 27.2.76 Nliiton asennemuutoksesta eurooppalaisiin demareihin 1961–1976. **OBS:** Keskeisenä kysymyksenä milloin ja miten suhtautuminen oli parantunut.

92/HC 1976, 10: UM:n lehdistötiedote 1.3.76 SvD 1.3.76 jutusta, jossa KS:n puheenvuoroa PN:n kokouksessa pidettiin tällä kertaa diplomaattisena ja myönteisenä.

92/HC 1976, 10: Paasilinna salainen raportti 7.4.76 Värysen vierailusta ja hänen raivokkaasta Hallamaan puolustuksesta Moskovassa. Värysen menisi varmaan sen jälkeen TP:n puheille. **OBS:** KS kirjoittanut etusivulle ”Hallamaa syksyllä -76 Pariisiin; Enckell Varsovaan. Uusi residenssi”. Mihin viittaa ”residenssi?”

92/HC 1976, 10: KS Ahtisaarelle 22.4.76, jossa hän ehdottaa että Tapio Wirkkala yrittäisi muovata hyvää piippumallia tansanialaisesta merivahasta. **OBS:** Sorsa oli mieltynyt piippuihin, osa imagepeliä?!

92/HC 1976, 10: Paasilinna KS:lle 18.6.75 jossa hän kuvaa Hallaman kohtauksia ja huonoa käytöstä.

92/HC 1976, 10: UM:n kautta tullut lehtileikkele, jossa SvD:n reportteri Göran Albinsson kirjoitti Ther Washington Postiin 1.8.76 jutun "Finnish Thightrope", eli suomettumisen karmeista seurauksista.

92/HC 1976, 10: UM:n lehdistötiedote 7.9.76: Sddeutsche Zeitungin juttu 3/4.9.76 Komissarov-Barentjevin uudesta kirjasta jossa oli YYA-sopimuksesta tulkinta, joka ei vastannut suomalaisten tulkintaa. Kysymys kuului, oliko kyseessä Nliiton linjamuutoksesta. **OBS:** Suomen linjausta teki epäselväksi demari-kepu valtataistelu UM:ss ja presidenttilinnasta. Vaarallista peliä.

92/HC 1976, 10: UM:n tiedote 9.9.76 Jussi Mäkisen suurista lähtöjuhlista Wienissä. Täysin out of proportion!

92/HC 1976, 10: Saman vuoden keväänä Pariisin lähetystössä ilmenneet riidat Enckellin ja Lehtovaaran välillä ja Hallamaan siirrosta sinne. UM:n Yrjö Väänäsen väliraportti vierailustaan Pariisiin 21.2.76; Sorsan puheenvuoro asian vuoksi järjestetyssä lehdistötilaisuudesta; Jaakko Hallamaan kaksi kirjettä (23.3.76, 7.4.76) koskien hänellä tarjottua Pariisin pestiä, josta hän kuitenkin kieltäytyi. Syytti lähetystön surkeita työtiloja; ja lopuksi Väänäsen kirje Enckellille 9.6.76 jossa hänen siirto Varsovaan käsitellään.

92/HC 1976, 10: Kaarlo Yrjö-Koskinen 14.3.76, jossa valittaa siitä että häntä on sivutettu UM:n kauppapoliittisen osasto päällikön nimityksestä. Ja sitä että häntä nimitellään parooniksi...

92/HC 1976, 10: KS Jussi Mäkiselle 21.4.76 jossa hänet kutsutaan kotiin Wienistä. Hyvin diplomaattinen kirje. Mäkisen vastaus 30.4.76, jossa hän protestoi sitä vastaan, että joutuisi kotiin ja "disponibiliteettiin" ilman erikoistehtävää.

92/HC 1976, 10: "Aito" (joku Moskovon lähetystössä) Jaakko Blombergille 4.5.76 koskien kaikkia niitä siirtoja, joita UM:ssa Sorsan johdolla suunniteltiin samanaikaisesti. Blomberg oli antanut KS:n ja Iloniemen lukea kirjeen ja kirjoittanut Sorsalle "Sorsa tiedoksi, hävittänet". **OBS:** Sorsalla kiire tehdä nämä siirrot ennen hallituksen vaihtoa.

92/HC 1976, 10: Blomberg KS:lle 5.5.76 koskien joulukuussa 75 Lontoossa pidettyä USA:n eurooppalaisten suurlähettiläiden kokousta jossa USA:n kommunismivastaisuus korostui. Niitä ei pitäisi päästä valtaan NATO-maissa. Kissinger ja Sonnenfeldt puhujina, jälkimmäinen puhui sosialistimaista ja heidän mahdollisuuksista suomettua. Blombergin mielestä ei Suomelle eduksi. **OBS:** tulkinta Jakobsonilta?!

92/HC 1976, 10: Jan-Magnus Janssonin päiväamätön englanninkielinen esitelmä, ehkä vuonna 1976, jossa hän puolustaa Suomen linjaa: "...among reasonable people criticism of forweign policy, if it occurs, concerns tactics but never strategy". Se että elokuva Päivä Ivan Denisovitchin elämässä ei voitu näyttää Suomessa oli valitettavaa, mutta kuinka tärkeää se oli suhteessa siihen, että Suomi on kehittynyt vauraaksi pohjoismaiseksi demokratiaksi.

92/HC 1976, 10: Väänänen KS:lle 6.9.76 koskien Mäkisen halua lähteä Rioon. Mäkinen väitti, että TP tuki tätä, Väänänen ilmoitti tiukasti, ettei UM taipuisi tähän, ellei tulisi selvä käsky tästä.

92/HC 1976, 10: Tom Grönberg KS:lle 22.6.76 jossa hän varoittaa siitä, että Keijo Korhosen nimittäminen parlamentaarisen kehitysyhteistyökomitean puheenjohtajaksi oli valitettavaa, koska hän ei pitänyt sitä mitenkään tärkeänä toimintana. Liitteenä mahdollisesti Korhosen juttu SK:ssa nro 12 "Kehitysapua kansallisen hätätilan maasta".

92/HC 1976:11

92/HC 1976, 11: Oslon suurlähetystön lehdistökatsaus norjalaisten lehtien kirjoitteluista KS:n ehdotuksesta kehittää taloudellista Pohjoismaitten ja Nliiton välillä. Herätti epäluuloja, joita Sorsa yritti hälventää vierailunsa aikana

92/HC 1976, 11: Le Figaron 22.4.76 KS:n Pariisin vierailusta Pariisissa. Mainitaan mahdollisen tulevana presidenttinä. Saman vierailun aikana Enckellin jupakka käynnissä, josta ei mitään mainintaa. Myös UM:n lehdistökatsaus samasta jutusta.

92/HC 1976, 11: UM:n lehdistökatsaus 10.5.76 tanskalaisista artikkeleista Sorsan vierailusta Tanskaan. Nähtiin sitä osana presidenttipeliä Aktuelet 28.4.76: "Mikäli hän pystyy pitämään tasapainon, hän on myös Kekkosen luonnollinen seuraaja."

92/HC 1976, 11: KS seurasi UKK:ta hänen USA-vierailullaan. Hänen (KS) ohjelmansa 24.9-1.10.76 sekä puheenvuoro (mahdollisesti siellä?) YK:n yleiskokouksessa 28.9.76.

92/HC 1976, 11: UM:n lehdistökatsaus 16.6.76 FAZ:n jutusta 15.6.76 liittopresidentti Scheelin Suomenvierailusta, jossa kuvataan maitten diplomaattisten suhteiden palauttamista ja mainitaan suomettumiskäsitteen ongelmallisuutta Suomelle sekä UKK:n yritystä tehdä siitä positiivisen ilmiön.

92/HC 1976, 11: Keijo Korhosen puhe 27.11.76 jossa hän uutena ulkoministerinä hahmottaa Suomen ulkopolitiikkaa. OBS: ärsytti ilmeisesti demareita, myös KS:aa? Tiedonantajana hyvinkin kriittiset kommentit Korhosesta 6.10, 19.11.76, 30.11. ja 21.12.76: "Puolueettomuuspolitiikan hillitön ylistäminen".

92/HC 1976, 11: Jaakko Blombergin ja kahden lehden kommentit Komissarov-Bartenjev kirjasta, jotka koskevat YYA-sopimuksen yhteistyöartikloiden tulkinnasta: Jaakko Blomberg 1.9.76, jossa hän korostaa YYA-sopimuksen olevan kokonaisuuden; Suomenmaa 1.9.76 jossa kritisoidaan Jakobsonin tulkintaa: Tiedonantaja 1.9.76 jossa kritisoidaan sitä ettei kommentteja oltu saatu muilta lehdiltä.

92/HC 1976, 11: Jaakko Kalelan hyvin seikkaperäinen muistio Stepanovin puheesta SN-seuran valtuuskunnalle 4.12.76, jonka pääpointti oli että se oli varovaisesti samoja peruslinjoja kuin Bartenjev ja Komissarov.

92/HC 1976, 11: UM:n lehdistökatsaus 13.1.76 Sorsan Moskova- matkasta ja Izvestija 10.1.76 ja Pravdan 11.1.76 jutuista.

92/HC 1976, 11: Porvarilehtien kommentit Bartenjev-Komissarov kirjasta: DN 6.9.76 ja Aamulehti 7.9.76.

92/HC 1976, 11: Kanavassa 1976 (?) julkaistu Georg F. Kennanin juttu ”Suomettuminen” ja Länsi-Euroopan vaihtoehdot” (Reprinted from Foreign Policy 14/1974) jossa hän korostaa käsitteen olevan merkki oman, eli länsileirin luottamuksen puutteesta.

92/HC 1976, 11: Mikko Immosen kommentti KS:lle SK:ssa 22.1.76 koskien Sorsan haastattelua (”Epätervettä henkeä ulkopoliittisessa kilpailussa”) SK:ssa 3/76. Immonen kritisoi KS siitä että hän väittää demareitten ajavan paljon enemmän kehitysyhteistyötä.

92/HC 1976, 11: Uusi Suomi 21.1.76 ironisoi Sorsan Nliittomatkan tarkoituksista ja toteaa, että Karjalaisen samanlaisen matkan jälkeen ”voidaan tehdä vertailevia tutkimuksia eri matkojen kesken”.

92/HC 1976, 11: Aamulehti 20.1.76, ”Leimakirves taas”, jossa Sorsan kokoomusvastaiset kommentit nähdään pyrkimyksenä käyttää ”ulkopolitiikkaa sisäpolitiikan lyömäaseena”.

92/HC 1976, 11: Ahti Karjalaisen haastattelu samasta aiheesta IS:ssa 31.1.76.

92/HC 1977:14

92/HC 1977, 14: UM:n avustajan Ilkka Heiskasen raportti ”Suomettumisseminaarista Pennsylvaniassa 123-13-10.77. jota KS kommentoi lapussaan: ”Summa summarum: Suomi ei ole suomettunut; mikään muukaan maa ei ole – mutta käsite on kurantti”

92/HC 1977, 14: Jaakko Kalelan raportti TP:lle nliittolaisen tutkijan Voronkovin teoksesta Suomi pohjoinen naapurimme (1977), jota K. pitää vapaampana tulkintana kuin Bartenjevin ja Kommissarovin teos: ”..se on hyvin lähellä niitä [tulkintoja], joita Sinä olet esittänyt ja mm. niitä jotka tulevat esiin II parlamentaarisen puolustuskomitean mietinnöissä”.

92/HC 1977, 14: Kalelan muistio KS/ UKK:lle 19.7.77 ”SLT:n joukkojen osallistuminen Nato:n sotaharjoituksiin Norjassa”. Syynä oli länsisaksalaisten mielestä Nliiton sotilaallisen painostuksen lisäyksestä pohjoisessa. Kalela käyttää ilmaisua ”Kyseessä on lähinnä eskalaatio vastatoimenpiteenä Neuvostoliiton oletetulle lisääntyneelle painostukselle”. Oletetulle....

92/HC 1977, 14: Kalelan toinen samasta asiasta kirjoitettu muistio UKK:lle 8.8.77, joka perustuu keskusteluun Jahn-Otto Johansenin kanssa. Koski LTS:n, Norjan hallituksen motiiveja.

92/HC 1977, 14: Kalelan KS:lle kirjoitettu selitys 11.8.77 yllämainituille muistioille, jossa AK:n sivuttaminen nähtiin osana UKK:n peliä, eli Väyrysen tulo ulkoministeriksi AK:n sijaan. Pohtii myös taktisia kuvioita liittyen siirtymistään UM:öön.

92/HC 1977, 14: Saman päivän Tiedonantajassa (11.8.77) Urho Jokisen terävä kritiikki Suomen turvallisuuspolitiikan käsikirjateosta kohtaan, koska se Osmo Apusen tekstin myötä hyväksyy ”toisen parlamentaarisen puolustuskomitean kannan” YYA-sopimuksen 2 artiklasta, eli ”Suomi siis on se, joka itse harkitsee, mitä tilanne vaatii”.

92/HC 1977, 14: Kalela jatkoi tällä teemalla seikkaperäisellä historiallisella muistiolla 13.9.77 ”Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden asennoituminen Suomen puolueettomuuteen”, jonka pointti oli, että Nliitto pyrki ”yhtenäistää muiden sosialististen maiden kannanotot Suomen ulkopoliittikkaan”.

92/HC 1977, 14: Sorsan lyhyt kannanotto samana vuonna, todennäköisesti syksyllä 1977 (ei päivämäärää, ei kohderyhmää tiedossa) tähän keskusteluun, jossa hän näkee demareitten seisovan taistolaisten ja jakobson-korholaisten välissä. Asiasta ei pitäisi kiistellä.

92/HC 1977, 14: Jaakko Blomberg KS:lle 8.10.77 koskien kuka ottaisi vastuun Korvenheimon nimittämisestä johonkin tiettyyn UM-virkaan ja hänen keskusteluistaan Värysen kanssa tästä. Jostain syystä Sorsa ei ollut halukas olemaan se joka oli tätä nimitystä vaatinut. Miksi?!

92/HC 1977, 14: Blombergin jatkokirje 9.10.77, jossa Korvenheimon nimittäminen nähdään oikeistodemarin nimittämisenä ja siksi ongelmallisena.

92/HC 1977, 14: Paavo Värynen 15.10.77 jossa hän ilmoittaa haluavansa nimittää Korvenheimon.
OBS: ongelma näytti olevan ettei Korvenheimon nimitys vahvistanut Sorsa-demareitten asemia UM:ssä?!

92/HC 1977, 14: UM:n lehdistökatsaus 17.2.77 koskien 17.2.77 Aftonpostenissa julkaistua juttua, jossa puidaan UKK:n diplomaattista aloitetta koskien LTS:n osallistumista Naton sotaharjoituksiin Norjassa: ”Paa informert hold blir Finlands forhold til Sovjet-unionen oppfattet som den egentlige aarsak till Kekkonen utspill.”

92/HC 1977, 14: Suurlähettiläs Lars Lindemanin raportti ulkoministeri Korhoselle 21.2.77 koskien yllämainittua juttua.

92/HC 1977, 14: Matti Häkkänen KS:lle Bukarestista 11.10.77, jossa toteaa että ”Juhani kertoi, että etenkin Irene oli ottanut raskaahkosti viime viikkojen repostelut. Ymmärrämme.” Ja ”PS 2 En oikein ymmärrä Korvenheimon puskemista.” **OBS:** niin, siis ei ymmärtänyt miksi Sorsa tuki häntä?!

92/HC 1977, 14: Korvenheimo KS:lle 2.11.77, jossa hän kiittää Sorsan taustatuesta nimityksessä, mutta pitikö se tosiaan paikkansa ja eikö Korvenheimo ollut tietoinen koko taustapelistä?!

92/HC 1977, 14: Suurlähettiläs Alholmin salasähke Bonnista 6.4.77 TP:lle ym koskien Kekkosen kannanotoista LTS:n osallistumisesta Naton harjoituksiin Norjassa. Saksalainen pol.pääll. van Well korosti, että mukana tulee olemaan yksi lääkintäkomppania ja että Nliiton voima Kuolan niemimaalla oli vahvistunut merkittävästi.

92/HC 1977:14

92/HC 1977, 14: Willy Brandt vaimoineen kävi yksityisvierailulla Suomessa 1-5.7.77, todennäköisesti Sorsan kutsumana. Vierailuun valmistauduttiin tarkoin, UM:n Arto Mansala laati muistion (29.6.77) siitä mistä oli tärkeää keskustella Brandtin kanssa, Sorsa kirjoitti myös itselleen muistion ja jälkeempäin hän sai kiitoskirjeen Brandtilta, jossa tämä kiittää suomalaisia vieraanvaraisuudesta ja saaristomeren kokemuksista. Lounas Kekkosen kanssa matkan päätteeksi.

92/HC 1977, 14: UKK:n kirje Norja pääministeri Nordlille maalikuun alussa 1977, jossa hän hyväksyi tämän selityksen LTS:n osallistumisesta Nato-harjoituksiin olleen seurausta Norjan sisäpolitiikan paineista, vuoti lehdistöön ja sai aikaan jutun Suomen Kuvalehdessä ilmeisesti maalishuhtikuussa 1977. Ei sanaakaan Nliiton lisääntyvästä aktiviteeteistä alueella. Tausta ilmenee IS:n jutusta 28.2.77.

92/HC 1977, 14: KS:n muistio 30.5.77 keskustelustaan Vietnamin pääministeri Pham Von Dongin kanssa, josta ilmeni paljon kiinnostavaa. OBS: Vertaa KS:n raporttiin vierailusta Pohjois-Vietnamissa 1971.

92/HC 1977, 14: Muistio 21.6.77 Ruotsin pääministeri Fälldinin vierailun aikana käydystä keskustelusta pääministeri Sorsan kanssa. Valokuvasin keskustelun ulkopoliittikkaan liittyvät sivut. Fälldin totesi aivan oikein, että PYV-asian eteneminen oli täysin riippuvainen suurvaltojen asenteesta: "alueelliset rajoitukset ovat ratkaisevasti riippuvaisia suurvalloista".

92/HC 1977, 14: Seuraava ulkopoliittinen pienimuotoinen kohu syntyi 5.12.77 Kosyginin osallistuessa Suomen itsenäisyyden 60-vuotisjuhliin ja joutuessaan ärtyneeseen keskusteluun pohjoismaisten pääministerikollegoittensa kanssa NATO-kysymyksessä. Monta muistiota: KS:n 13.12.77; kaksi ruotsalaista raporttia 9.12.77 joista toinen käsitteli Kosyginin ja Fälldinin välistä melko suoraa keskustelusta Norjasta.

92/HC 1977:15

92/HC 1977, 15: Kekkonen KS:lle joskus 24.6.77 jälkeen, jossa hän mainitsee Stepanovin käyneen hänen luonaan ja "esitti oheisen P:M:n". Kyseessä ilmeisesti ehdotus siitä, että Kostamus-hanke maksettaisi asehankinnoilla Nliitosta, koska samassa asiakirjanipussa tähän liittyviä dokumentteja: sorsan PM 30.11.77 josta ilmenee, ettei Suomi ollut kiinnostunut tällaisesta vastakaupasta.

92/HC 1977, 15: UM:n lehdistökatsaus 4.11.77 koskien FAZ:n juttua 4.11.77, jossa kuvataan SDP:n johdon osallistumista Nliiton vallankumousjuhliin "bysanttilaiseen rituaaliin" Moskovassa. Mainitsee myös Väyrysen virkaintoa suhteessa Ruotsiin. Hän oli vaatinut Ruotsin ulkoministeriltä että Kekkosvastaisille ilmaisuille Tukholmassa annettaisiin diplomaattinen selitys. Söder oli vastannut että Ruotsissa vallitsee ilmaisuvapaus.

92/HC 1977, 15: Reino Paasilinna KS:lle 4.4.77, jossa hän ihmettelee miten Stepanov saattoi tietää, että Suomi saisi uuden hallituksen 6.4 ja että YYA-vastaanotto siksi järjestettäisiin vasta 7.4: "Jotain meillä on vikaa, jos Stepanov on oikeassa, jotain hyvin paljon."

92/HC 1977, 15: KS:n pitämä puhe 20.4.77 "Suomen rauhantahtoisen puolueettomuuspolitiikan perusteista", jonka luonnos oli Jaakko Blombergin laatima jo 9.1.77 (ei valokuvattu): "Vidi UKK".

92/HC 1977, 15: Jaakko Iloniemi KS:lle 16.5.77, eli juuri kun hän oli palannut pääministeriksi. Siinä Iloniemi mainitsi "eräitä Tehtaankadun toimintamuotoja" jotka ovat vaikuttaneet ulkosuhteittemme hoitoa. OBS: Kysy Iloniemeltä mistä on kysymys.

92/HC 1977, 15: Arto Mansala referoi PM:ssään 28.6.77 nliittolaista artikkelia, käsiteltiin kommunistien ja sosialidemokraattien välistä yhteistyötä ja nykytilaa Euroopassa, mm sitä että Willy Brandt oli valittu SI:n uudeksi pjksi. **OBS:** pohjusti Sorsan toimintaa SI:ssa?

92/HC 1977, 15: Jaakko Blomberg KS:lle 15.9.77 jossa hän esittää Iloniemen ideaa siitä, että pääministerin esikuntaa vahvistettaisiin poliittisella valtiosihteerillä "tehtävänään ulko- ja kauppapolitiikan hoitaminen pääministerin apuna. Ehdotti Lipposta tai Kalelaa. **OBS:** vastavetona Väyrysen toiminnalle?

92/HC 1977, 15: Reino Paasilinna KS:lle 18.10.77 jossa hän kertoo Hallamaa ärtymyksestä Väyrystä kohtaan. Oli todennäköisesti kutsuttanut itsensä vallankumousjuhliin: "Hän [Hallamaa] piti

varmana, ettei presidentillä ole kuvaa ongelmavyöhyden laajuudesta. Kekkonen lupasi pohtia kuulemaansa.”

92/HC 1977, 15: Jaakko Kalela KS:lle joskus marraskuussa 1976, jossa hän kertoo miksi laati TP:lle muistion 1.11.76 ”Suomen valinnat Bartenjevin ja Komissarovin jälkeen”. JK epäili että everstijuntta, mukaan lukien Iloniemi suunnittelivat paluuta Suomen YYA-tulkintaan joka oli ollut käytössä vielä 1970-71. Tätä Kalela vastusti ja tulkitsi myös Kekkonen olleen vuoden 1973 julkilausuman tyytyväinen. **OBS:** Mikä oli oikeastaan Iloniemen asema tässä pelissä? Ja Väyrysen?

92/HC 1977, 15: ”Ruotsin UD:n lehdistökatsaus 9.12.77” jossa referoidaan Anker Jörgensenin haastattelua Tanskan radiossa 8.12.77 koskien kiivasta keskustelua Kosyginin kanssa Helsingissä 5.12.77.

92/HC 1977, 15: UM:n lehdistökatsaus 19.12.77 SvD:n artikkelista Kosyginin kinastelusta Helsingissä, mikä lehden mukaan osoitti, ettei ETYK tai Wily Brandtin itäpolitiikka ollut mitenkään muuttanut Nliiton suhtautumista SLT:aan.

92/HC 1978:15

92/HC 1978, 15: Jaakko Blomberg KS:lle 11.5.78, jossa hän valittaa Kekkonen puheesta Tukholmassa, jonka oli kirjoittanut Keijo Korhonen ja joka oli monella tavalla kömpelö ja Moskova-vaikutteinen. Blomberg epäilee, että taustalla on pyrkimys vastata SDP:n aloitteisiin aseriisunta-asiaassa (SI?) . Kaiken takana oli Korhosen kielteinen vaikutus.

92/HC 1978, 15: UM:n lehdistökatsaus 22.5.78 jossa referoidaan skandinavialaisten lehtien kommentteja Kekkonen puheeseen. Ottivat yksimielisesti kielteisen kannan UKK:n uusille PYV-ajatuksille, koska ne olivat niin Moskova-myönteisiä.

92/HC 1978, 15: UM:n poliittisen osaston kokoama PM 5.6.78 kansainvälisen lehdistön kommentteista UKK:n puheeseen. Mm Norjasta: ”Kun tällainen ehdotus tulee Kekkoselta, kysytään laajoissa piireissä, mitä venäläiset nyt tahtovat.”

92/HC 1978, 15: Keijo Korhosen PM 6.6.78 ”Pohjoismaita koskeva asevalvontajärjestely (PAJ): jatkotoimet. Ajatuksena ilmeisesti kehittää PYV-hanketta tätä kautta (?). UM:n työryhmässä mm Törnudd ja Mansala. Haluttiin välttää julkisuutta.

92/HC 1978, 15: UM:n lehdistökatsaus 12.6.78 jossa yllä mainittu aloite kommentoitiin Sydsvenska Dagbladetissa 9.6.78. Keskeinen kysymys oli, aikoiko myös Norja ja Tanska suhtautua levollisesti Kekkonen aloitteisiin, vaikkei heillä ollut aikomuksia muuttaa Nato-suhdettaan.

92/HC 1978, 15: Jaakko Kalelan PM 23.8.78 ”Pohjoismaisten puolueiden turvallisuuspoliittisen yhteistyöryhmän kokous Oslossa 22.8.78”. **OBS:** Vaikuttaa siltä, että demarit pyrkivät edistämään aseriisunta-aloitteita SI:n kautta. Kyse jälleen sisäpolitiikan valtapelistä.

92/HC 1978, 15: Kalela kirjoitti myös UKK:lle PM keskusteluistaan Stoltenbergin kanssa 23.8.78 ja lähetti sen myös vaivihkaa KS:lle, koska siinä oli PAJ-aloitteesta myös kyse. Kalelan seuraava keskustelumuistio UKK:lle oli 1.9.78 ja koski hänen keskusteluaan Ruotsin suurlähettilään Sundfeldt kanssa 1.9.78. Viesti, luopukaa PAJ-hankkeesta: ”skandinaavit ovat asettaneet vyöhykesopimukselle ehtoja, joiden täyttäminen (SNTL:n taholta) erittäin epätodennäköisiä.”

92/HC 1978, 15: Kalela lähetti myös KS:lle kirjeensä J Blombergille 5.9.78, jossa hän pohtii miten Korhosen PAJ-suunnitelmaa voitaisiin vaihtaa Sundfledtin ehdotukseen. Oli närkästynyt siitä, että Korhonen oli ”paljastanut PYV-korttimme ja samalla perimmäisiä aikeitamme” skandinaaveille ja joutui tekemään sitä myös suurvalloille.

92/HC 1978, 15: TP:n toisen adjutantti majuri Juha Engström toimitti TP:lle 29.8.78 Nliiton Suomen suurlähetystön ministerineuvos Krasavin saneleman tekstin, jossa muistutetaan Suomea siitä, että ydinasekysymyksessä Suomea sitoi YYA-sopimuksen velvoitteet. OBS: Sorsa alle viitannut juuri nämä kohdat ja kirjoittanut ”Epäily” kahteen kertaan.

92/HC 1978, 15: Sorsan arkistossa ei mitään Ustinovin ehdotuksesta UKK:lle 12.7.78 yhteisistä sotaharjoituksista. Ja tämä vaikka aloite todennäköisesti oli vastaveto PAJ-aloitteelle. Varsinainen sotku joka johtui UM:n sisällä tapahtuvasta valtataistelusta. **OBS:** kysy viattomasti asiasta Törnuddiltä. Timo Soikkasen juttu Hesarissa 1.9.2008 aivan pielessä!

92/HC 1978, 15: Arto Mansalan kommentit 28.11.78 Komissarovin rauhoittavaa artikkeliin koskien PYV:tä, jota Mansala tulkitsee sen Ustinovin vierailun johtuneen kohun rauhoittamisesta. **OBS:** tiesikö Mansala mitään PAJ-sotkusta?

92/HC 1978, 15: UM:n lehdistökatsauksessa 13.12.78 norjalaisen Aftenpostenin kommentti Komissarovin artikkeliin. PYV piti Komissarovin mukaan koskea Pohjoismaita. Sorsan kommentti: PYV on kuollut!

92/HC 1978, 15: Kalelan muistio 23.5.78 keskustelustaan NKP:n keskuskomitean kansainvälisen osasto päällikön sijaisen V. Saposhnikovin kanssa Moskovassa 17.5.78. Olivat puhuneet SI:n juuri päättyneestä SI:n konferenssista Helsingissä, jossa oli pohdittu demareiden ja kommareiden orastavasta yhteistyöstä. Sorsa oli silloin valittu SI:n aseriisuntaa pohtivan tutkimusryhmän puheenjohtajaksi. **OBS:** tämä juuri samanaikaisesti, kun Korhosen PAJ-aloite tehtiin.

92/HC 1978, 15: Kalela muistio TP:lle saman päivän lounaastaan USA:n suurlähettilään kanssa 28.6.78 joka oli jyrkästi kritisoinut UKK:n puhetta Tukholmassa.

92/HC 1978, 15: Blomberg Kalelalle 11.12.78 jossa hän kirjoittaa huhusta, että UKK on ”terminaalisesti sairas” ja että ”alkusyksystä liikkeelle pantu vaalien jälkeistä pääministeriä koskeva kampanja olisi tehty tämän tiedon pohjalta”. Kommentoi myös Komissarovin artikkelia, jota hän pitää PAJ-ehdotuksen tyrmäyksenä.

92/HC 1978, 15: Kalela vastasi 14.12.78 jossa hän vahvasti dementoi näitä UKK-huhuja ja mainitsi Keijo Korhosen ja UKK:n lukeneen päivittäin Komissarovia tukena PYV-jatkoselvityksille. Kalela oli esittänyt epäilyksensä. UKK:n kommentti samasta US:ssa 11.12.78.

92/HC 1978:15

92/HC 1978, 15: Suomen suurlähetystön 10.10.78 laatima raportti ”Suomettumia-käsite SL:n lehdistössä vuonna 1978” joka osoittaa, että sitä köytettiin ahkerasti vielä silloin.

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön lehdistökatsaus 31.7.78, jossa referoidaan seikkaperäisesti Die Weltissä kirjoittama Walter Laquerin juttu ”Mitä Kekkonen ei halua kuulla”, jonka loppusivuja Sorsa on kommentoinut kriittisesti.

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön raportti SLT:n liittopäivillä käydyistä keskusteluista "suomettumiskäsitteestä". Kertoo jotain käsitteen sisäpoliittisesta merkityksestä Saksassa.

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön lehdistökatsaus 22.9.78, jossa referoidaan 'Süddeutsche Zeitung'in pääkirjoitusta suomettumiskäsitteestä: "Ei ole vailla katkeraa ironiaa, että 'suomettuminen' käsite on tullut käyttöön synonyyminä Moskovan kohtaan noudatetulle myöntyvyydelle kahdessa maassa, jotka ovat myötävaikuttaneet Suomen saattamisen siihen tilanteeseen, jossa se nyt on."

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön lehdistökatsaus 23.9.78 jossa referoidaan SLT:n liittopäivillä käytyä lyhyttä sananvaihtoa suomettumiskäsitteestä ja Brandt kritisoi sen käyttöä väkevästi.

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön lehdistökatsaus 29.9.78, jossa referoidaan SLT:n liittopäivillä käytyä suomettumiskeskustelua nimenomaan SLT:n oman ulkopoliittikan näkökulmasta. Helmut Kohl: SLT on ja pysyy Natossa ja EEC.

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön lehdistökatsaus 6.10.78 FAZ: pääkirjoituksesta 6.10.78 jossa puolustetaan suomettumiskäsitteen sisältämää kantaa, että Suomen "ulko- ja sisäpolitiikkaa rasittaa raskas neuvostoliittolainen kiinnitys."

92/HC 1978, 15: Bonnin suurlähetystön lehdistökatsaus 16.10.78 FAZ:in yleisöpalstasta, jossa suomettumiskäsitteen ensimmäisiä käyttäjiä mainittua Richard Löwenthal ottaa asiaan kantaa. Hän korostaa ettei Suomi ole suomettunut omasta tahdostaan.

92/HC 1978, 15: UM:n lehdistökatsaus, Kalevan Keijo Korhonen-haastattelu 17.9.78, jossa tämä väittää, ettei UM:ssä politikoida!

92/HC 1978, 15: Arto Mansala KS:lle 7.2.78 johon hän on liittänyt Krister Wahlbäckin kirje Mansalalle 11.1.78. Siinä kirjeessä Wahlbäck puolustaa Ruotsin mallia, jossa lehdistön kantoja ei säädellä ja sensuroida. Alleviivaukset varmaan Mansalan.

92/HC 1978, 15: Väyrynen KS:lle 3.8.78, jossa hän valittaa, että KS:n suhtautuminen "täysin asiallisiin kysymyksiini" oli ollut niin hämmästyttävä: "Kyllä kai asioita olisi voitava käsitellä asiallisesti vaikka joudummekin usein olemaan eri mieltä."

92/HC 1978, 15: Kaarlo af Heurlin KS:lle 1.11.78 jossa hän kirjoittaa hyvin kriittisesti Walter Laquerista, jonka teoksessa 'A Continent of Stray' sisälsi kokonaisen luvun otsikolla 'Finlandization'.

92/HC 1978:16

92/HC 1978, 16: Arto Mansalan muistio 7.7.78: "Puolustusministeri Ustinovin Suomen vierailusta" joka järjestettiin 10-14.7.78. Kuvasi Ustinovin kasvavaa vaikutusvaltaa.

92/HC 1978, 16: UM:n ohjeet suurlähetystöille koskien huhuja Ustinovin vierailun aikana esitetystä ehdotuksesta sotilaallisesta yhteistyöstä: 28.7.78 (tavanomaista), 13.9.78 (ei mitään muutoksia), 22.9.78 (vierailusta ei vedettävä mitään johtopäätöksiä Suomen perinteisen turvallisuuspoliittisen linjan muuttumisesta).

92/HC 1978, 16: Tiedote (puolustusministeriön?) 28.9.78 jossa kuvataan lyhyesti ”Suomen ja Neuvostoliiton välinen sotilaallinen kanssakäyminen”. OBS: pyrkimyksenä oli osoittaa että se oli mitätön.

92/HC 1978, 16: Muistio 2.10.78 jonka oli mahdollisesti laatinut Erkki Kauppila tai joku muu kommunistinen kätyri ” ”Stepanov: Tiedonantajan kirjoitus Suomen ja Neuvostoliiton puolustusvoimien yhteistyöstä ei ole vahingollinen”. Tekstistä ilmenee, että Stepanov ilmeisesti oli ollut mukana Ustinovin tempauksessa. **OBS:** ja eikö Stepanov kohta sen jälkeen saanut lähteä kotiin?

92/HC 1978, 16: Puolustusministeri Tähkämaan 12 tai 13.10.78 antama vastaus kansanedustaja J. Kortensalmen kysymykseen siitä, oliko Ustinov ehdottanut yhteisiä aseharjoituksia. Vastauksen oli laatinut UM:n virkamiehet ja sitä oli viilattu UKK:n kanssa. Kaikki kiellettiin.

92/HC 1978, 16: UM:n lehdistökatsaus 13.10.78: SvD:n artikkeli 13.10.78. Ruotsin UD oli ollut huojentunut. Siinä mainitaan, että UKK tapasi syyskuun puolivälissä Kosyginin Kostamuksessa nelipäiväisessä vierailussa. **OBS:** silloinko Stepanovin lähdöstä sovittiin?

92/HC 1978, 16: Lisää ruotsalaisia kommentteja: Tukholman suurlähetystöstä 13.10.78 viesti siitä, että Tähkämaan kannanotto oli suorastaan ”mestarillinen”, koska siinä todettiin viattomasti, että ”Neuvostoliiton hallitus ei pyri muuttamaan Pohjolan vakaata tilannetta”. Formulointi ”oli omiaan sitomaan Neuvostoliiton”.

92/HC 1978, 16: UM:n lehdistökatsaukset 16.10, SvD:n ja Guardianin jutut Ustinov-jupakan tulkinnoista.

92/HC 1978, 16: Reino Paasilinna Moskovasta 10.1.78 KS:lle koskien Nliiton johtoportaan siirtymää ja suuria vaikeuksia saada tuotantonsa järkeä. **OBS:** osviittoja Nliiton alamäestä.

92/HC 1978, 16: Reino Paasilinna Moskovasta 29.11.78 jossa hän melko seikkaperäisesti kuvaa kilpailevia valtaklikkejä Moskovassa. Hän mainitsee Tsernenkon ja Ustinovin.

92/HC 1978, 16: Moskovan suurlähetystön lähettämä aikataulu Sorsan vierailua varten 4-6.4.1978. Pää tarkoitus YYA-sopimuksen 30-vuotisjuhla.

92/HC 1978, 16: Arto Mansalan laatima muistio 10.4.78 sorsan Moskova-vierailusta 4-6.4.78.

92/HC 1978:17

92/HC 1978, 17: Turkin pääministeri Ecevitin keskustelu KS:n kanssa 21.12.78 koski mm. asehankintaa Suomesta, he halusivat aseita liittoutumattomista maista. Sorsa vastasi Suomen voivan selvittää onko tämä mahdollista. Sorsa laati tästä muistion 7.1.79, joka jaettiin TP:lle ym.

92/HC 1978, 16: KS sai tähän asekauppaan suostumuksen UKK:lta 30.3.79 ja lähetti myönteisen vastauksen Ecevitille 3.4.79 joka vastasi tähän kirjeeseen 30.4.79.

92/HC 1978:20

92/HC 1978, 20: Washingtonin suurlähetystön laatima ohjelma KS:n vierailua varten 1-3.11.78. Ilmeisesti välilasku matkalla SI-kokoukseen Kanadassa. Tapasi WDC:ssa tri Brzezinskin ja suurlähettiläs Shulmanin ja näistä keskusteluista laadittiin 6.11.78 muistio.

92/HC 1978, 20: Tausta tälle matkalle ilmenee Iloniemen kirjeestä 7.9.78 WDC:sta, jossa hän ehdottaa, että KS kävisi WDC:ssa matkallaan SI-kokoukseen Vancouveriin.

92/HC 1978, 20: Iloniemi KS:lle 10.10.78 24.10.78 ja 1.11.78, joissa hän informoi Shulmanin kiinnostavasta artikkelista Nliitosta, pyrkimyksestään järjestää KS:lle tapaaminen hänen kanssa ja illallisvieraista.

UM:n muistio 13.10.78 jossa referoidaan Shulmanin esitelmää USA:n ja Nliiton suhteista. OBS: varman lähetetty Suomeen ajatelleen KS:n vierailua.

92/HC 1979:19

92/HC 1979, 19: Helmikuun lopussa 1979 Kiina hyökkäsi Vietnamiin. Väyryselä lyhyt lappunen, oli ollut TP:hen yhteydessä, joka ehdotti Väyrysen mukaan, että KS voisit jotenkin tuomita hyökkäyksen. Luonnos tuomitseva, tiedonanto ei. Mitä tapahtui?

92/HC 1979, 19: Matti Tuovinen TP:lle ja KS 21.2.79, jossa on Suomen puolueeton kannanotto. Liitettynä myös Ruotsin ulkoministerin Blixin melko samanlainen kannanotto 18.2.79, eli se kopioitiin?!

92/HC 1979, 19: Sitten Korvenheimon luonnos 21.2.79 KS:lle Svetogorsk-puheelle, jossa lisäys Vietnam-sotaan. Ja saman päivänä Kalela KS:lle, josta ilmenee että hän oli keskustellut aiheesta "tehtaankatulaisten kanssa", johon on liitetty Palmen kannanotto ja KS:n Svetogorsk-puheen Vietnam-lisäykset.

92/HC 1979, 19: Jaakko Iloniemen kaksi kirjettä 28.2.79, ensimmäinen UM:n kautta, toinen KS:lle epävirallinen jota Iloniemi pyytää, että KS hävittäisi luettua sen. Molemmissa hän tuomitsee kuten Blomberg Suomen ailahtelevaa linjaa. Blombergin kirje KS:lle 1.3.78, jossa hyvin selkeästi tulee esiin taas pyrkimys ottaa Moskovon kanta huomioon. Lausunnot olivat ristiriitaisia: "yhdessä ne ovat katastrofi".

92/HC 1979, 19: Kirje UM:n Matti Tuoviselta KS:lle 3.3.78 jossa hän kuvaa tiedonannon tuotantokiemuroita. Lisäksi Tuovisen kirje Kalelalle samana päivänä koko sekoilusta.

92/HC 1979, 19: Blomberg Jaakko Kalelalle 4.1.79, jossa hän mainitsee Iloniemen olevan huolestunut ylimenokaudesta ja olevan sitä mieltä että PAJ-hanke on kuollut. Mainitsee myös, että Pastinen ei pitänyt siitä, että SI-asioita hoidetaan UM:n kautta. **OBS:** erittäin keskeinen kirje UM-SI-demarit-KS kuvion ymmärtämiselle.

92/HC 1979, 19: Kalelan kirje KS 10.1.79, johon hän on liittänyt Blombergin yllä mainittu kirje. Samassa kirjeessä hän esittää epäilyn, että UKK:n edelleen jatkuva intressi nostaa esiin oli Korhosen vaikutusta.

92/HC 1979, 19: Kalelan selvitys 2.3.79 sotkusta Tuoviselle, johon tämä vastasi yllämainitulla kirjeellään 3.3.79. Kalela lähetti kopion kirjeestään KS:lle. **OBS:** On ilmeistä Tehtaankatu pyrki voimakkaasti ohjaamaan Suomen kantaa. Suomettumista, koska taivutettiin, Väyrysen vaikutus?

92/HC 1979, 19: Jatkoa tälle: Kalelan liitekirje KS:lle 15.3.79 muistiolleen keskustelustaan USA:n suurlähetystön poliittisen neuvoksen kanssa, joka oli kiitellyt (!) Suomen Vietnam-kantaa, mutta tuominnut Väyrysen ("pääministerin sijaisen") puhetta Dipolin-Vietnam-konferenssissa. Liitekirjeessä Kalela kuvaa Korhosen reaktiota kepulaisesta vuodosta Tehtaankadulle: "Jeesusteli tai on uskomattoman naiivi".

92/HC 1979, 19: Jaakko Kalela KS:lle 27.3, jossa hän selostaa mitä hän on saanut selville UKK:n ja Nliiton mielipiteistä hallituksen muodostamisesta. UKK: ole selkeästi kokoomuksen mukaantuloa vastaan. **OBS:** tärkein todiste tässä, pyydettiin Nliiton kantaa asiaan.

92/HC 1979, 19: Kalela KS:lle 5.5.79 pääministerikysymyksessä. UKK oli sanonut ettei kepulla ollut sopivaa pääministeriä; "hän katsoi Sinun jääneen vapaaehtoisesti syrjään, mikä vastasi myös hänen omaa toivettaan". Piti Sorsaa pehmeänä, kysyi Koiviston kannatuksesta, oli huolestunut "kokouksesta, joka parhaillaan oli kuulemma Sinun johdolla koolla".

92/HC 1979, 19: Keijo Korhosen ehdotus maaliskuussa 1979, leimattu "ERITTÄIN SALAINEN" 12.3 ja 30.3.79: "Deklaration om nordisk känvopenpolitik". Melko epämääräinen, yritys jotenkin pitää PYV ja PAj hengissä.

92/HC 1979, 19: UM:n lehdistökatsaus 20.3.79 Ruotsin lehdistön kommentteista eduskuntavaalin tuloksista. Expressen: "Neuvostoliitto ei halua, että kokoomus on hallituksessa sanotaan."

92/HC 1979, 19: UM:n lehdistökatsaus 20.3.79 Economist-lehden kommentista vaalista. Mainitsee neuvostoliittolaisen lehdistön kokoomusvastaiset puheenvuorot olivat lisänneet puolueen kannatusta.

92/HC 1979, 19: UM:n lehdistökatsaus 21.5.79 Financial Timesin jutusta Koivistosta, jossa häntä mielipidetutkimuksien mukaan mainitaan Kekkosen todennäköisenä seuraajana 1984. **OBS:** tämä ilmeisesti ennen kun hänet nimitettiin pääministeriksi.

92/HC 1979, 19: UM:n lehdistökatsaus 21.5.79, Süddeutsche Zeitung 21.5.79 Koiviston saamasta tehtävästä muodostaa hallitus. Saattoi olla kannanotto kenestä piti tulla seuraava presidentti. **OBS:** Ei päinvastoin, sitä estämään!

92/HC 1979, 19: UM:n lehdistökatsaus 4.12.79, FAZ 4.12.79 "Suomen sosialistit kritisoivat itseään". Kuvaa Sorsan itsekriittistä puheenvuoroa puolueen linjasta ja maininneen, että hänellä ja Koivistolla on poliittisia mielipide-eroavaisuuksia".

92/HC 1979, 19: René Nybergin muistio 9.5.79 jossa kuvataan USA:n va asiainhoitajan käynti valtiosihteeri Tuovine luona ilmoittaakseen USA:n ehdottoman kielteinen kanta PYV-ehdotuksiin.

92/HC 1979, 19: UKK:n myönteinen lausunto 31.10.79 APN:lle Brezhnevin esitykselle (6.10.79) "Euroopan turvallisuuden vahvistamiseksi." Tuon dokumentin jälkeen heti Pertti Torstilan muistio 1.11.79 Väyrysen keskustelusta Ranska suurlähettilään kanssa 31.10.79, jossa d'Estaingin Suomi-vierailua kesällä 198 mainittiin. Lisäksi ranskalainen piti outona, että Suomessa oltiin niin nopeasti reagoitu positiivisesti Breznevlin puheeseen: "loivat Suomen reaktioista maailmalla oudon kuvan".

92/HC 1979, 19: Paavo Väyrynen KS:lle 21.3.79, jossa hän valittaa hänen antamassaan haastattelussaan "Tämän viikon Seurassa" oli kannanottoja josta Väyrynen ei ollut tyytyväinen: "Olisin mm. poistanut luonnoksesta kohdan, johon sisältyi SDP:n arvostelun virkanimityksistä".

92/HC 1979, 19: Reino Paasilinna Moskovasta KS:Lle 18.10.79, jossa hän ennen kaikkea ottaa kantaa Erkki Raatikaisen uudelleenvalintaa vastaan. Ei usko Sakarin tai Arnen mahdollisuuksia. **OBS:** P. väittää, ”Ei ollut kysymys puoluejohdolle mieluisten ohjelmien puuttumisesta vaan koko uudistavan ja kansanvaltatyyppisen ohjelmapolitiikan tuhoamisesta työväenpuoleen entisen puoluesihteerin toimesta.” 17.12.79 P. kiittää Raatikaisen poistoa, eli että ”omalaatuinen johtamistyyli loppui”.

92/HC 1979, 19: Pertti Torstilan laatima muistio 25.4.79 KS:n keskustelusta USA:n varapresidentti Walter Mondale’in kanssa Helsingissä 20.4.79. Kiinnostava lähinnä Mondalen kuvaukset SALT-neuvotteluista. **OBS:** jäikö Suomen ETYK-huuma elämään omaa elämäänsä, eli Suomi uskoi näennäistä vaikutusvaltansa voivan jatkaa kuten siihen mennessä?

92/HC 1979, 19: UM:n lehdistökatsaus 24.4.79 Izvestijan kuvauksesta 23.4.79 Mondalen vierailusta Suomeen. Kuvataan osaksi painoistusmatkasta NATO-maihin!

92/HC 1979:20

92/HC 1979, 20: KS muistio UKK:lle 16.10.79 keskustelustaan NKP:n keskuskomitean sihteerin Boris Ponomarevin kanssa 1.10.79, jossa KS oli selostanut UKK:n näkemystä PAY-hankkeen kariutumisesta, halustaan julistaa Suomen yksipuolisesti ydinvapaaksi vyöhykkeeksi ja toivomuksestaan edetä tässä ottaen huomioon Nliiton kanta. **OBS:** Jaha, eikö tämä ollut suomettumista?!

92/HC 1979, 20: UM:n lehdistökatsaus 12.12.79: Pravda 11.12.79 ”Euroopan turvallisuus ja sosialidemokraatit”, jossa kuvataan SI:n tärkeää suhtautumista aseriisuntakysymykseen ja sen aseidenriisuntatyöryhmän ”äskeinen vierailu Moskovassa”, mutta todetaan eurooppalaisten demaripuolueitten kaksinaista suhtautumista asiaan. Suomen demarit olivat olleet kaikkein myönteisiä Nliiton ehdotuksiin.

92/HC 1980, 14

92/HC 1980, 14: KS Matti Häkkäselle 29.2.1980 jossa hän kirjoittaa esittäneensä UKK:lle, että Häkkänen nimittämistä alivaltiosihteeriksi: ””... otin puheeksi kysymyksen hallinnollisesta alivaltiosihteeristä ja käsittämättömästi mieleeni ailahti suositella henkilöäsi”.

92/HC 1980, 14: Lasse Lehtinen lobbasi KS:lle 1.4.80 itselleen neuvos-paikkaa Moskovaan. Väyrynen ilmoitti 27.6.80 että Hallamaa halusi mieluummin Hannu Märhään. Lehtisen kirjeet siitä KS:lle 2.7.80 ja 21.7.80. Viimeksi mainitussa kirjeessä myös maininta Lehtisen työn alla olevasta Virolais-elämäkerrasta. **OBS:** Miksi Sorsa on nämä kirjeet säästänyt? Todistusaineena häntä vastaan!

92/HC 1980, 14: Reino Paasilinna KS:lle 10.1.80 jossa hän kritisoi Suomen kannanottoa Afganistanin miehityksen johdosta. Väyrysen työtä, ruokki suomettumiskeskustelua USA:ssa.

92/HC 1980, 14: UM WDC:ssa, Iloniemeen raportti: Brzezinskin tapaaminen pohjoismaitten lähettiläiden kanssa WDC:ssa 11.2.80, jossa hän oli selostanut USA:n kantoja Afganistanin sodasta. Nliiton alkuperäinen motiivi puolustuksellinen mutta länsileiri pelkäsi, että se pyrkisi nyt etenemään kohti alueen öljymaita.

92/HC 1980, 14: Matti Häkkänen kiitti 1.4.80 Sorsan tuesta nimitysasiassa. Mainitsee Väyrysen käyneen Bukarestissa: ”Palataan henkilökuvaan Liisanniemen terassilla saunan jälkeen. Muistutti kuitenkin Nixonia enkä ryhtyisi käytettyjen autojen kauppoihin.”

92/HC 1980, 14: UKK:n puhe EK päätös- tai avausistunnossa 1980, jossa hän puhui Suomen ja Euroopan turvallisuuspolitiikasta: ”...pienen maan ulkopolitiikassa ei kerta kaikkiaan ole varaa sekoittaa ratkaisuihin tunteita, sympatioita tai antipatioita.

92/HC 1980, 14: Kalela KS:lle 10.1.80, jossa hän mainitsee, että UKK oli Kepun puoluehallitus oli (UKKn mukaan JVN vaatimuksesta,) ottanut kantaa Afganistanin miehitykseen väärällä tavalla. SDP pitänyt matalaa profiilia, tässä Sorsa voisi nostaa profiiliaan UKK:n mielestä: ”UK oli muuten erittäin hyvässä kunnossa...” **OBS:** oli toisin sanoen ei aina enää terävänä.

92/HC 1980, 14: UKK kommentoi 3.2.80 lyhyesti KS:n puheen käsikirjoitusta, jota hän piti hyvänä. Siitä tuli Demari-artikkeli. **OBS:** saattoi olla samassa EK-istunnossa jossa UKK piti yllämainitun puheensa 1980.

92/HC 1980, 14: Jaakko Kalela 25.2.80 muistio keskustelustaan norjalaisen lehtimiehen Jahn Otto Johansenin kanssa Nliiton kehityksestä, joka oli monella tavalla ongelmallinen. Talous ja kilpavarustelu USA:n kanssa sakkasi pahasti. **OBS:** Suomen valtiojohto sai koko ajan tietoa Nliiton vaikeuksista.

92/HC 1980:15

92/HC 1980, 15: Arto Mansala KS:lle 7.1.80 jossa hän kuvaa Andropovin nousevaa merkitystä Nliitto-hierarkiassa. Korosti hänen KGB-taustaansa.

92/HC 1980, 15: Arto Mansalan laatima muistio 16.1.80, jossa analysoidaan miten Suomea ja Afghanistania on verrattu toisiinsa Nliitossa. Kiinnostavaa ajatellen Afghanistanin tapahtumia.

92/HC 1980, 15: Korhosen muistio 7.2.80 jossa hän kirjoittaa painottaneensa norjalaiselle valtiosihteerille Holstille, että NY Timesin kirjeenvaihtajan tulkinta Osmo Apusen kannanotosta Afghanistanin tapahtumien vaikutuksesta YYA-sopimuksen tulkintaan oli vain kuriositeetti eikä heijastanut SDP:n kantoja.

92/HC 1980, 15: Arto Mansalan muistio 14.2.80 ”Norjan tukikohtapolitiikka: Norjan ja Yhdysvaltain väliset neuvottelut Naton infrastruktuurin rakentamisessa Norjassa”. Näytti olevan Afghanistan-tapahtumien heijastus.

92/HC 1980, 15: KS antoi Pravdalle 25.2.80 vastauksia kysymyksiin, jotka liittyivät liennytyskysymyksiin. Pravdan artikkelissa 10.3.80 oli kuitenkin käännös- tai tulkintavirheitä, joista SDP:n Lauri Sivonen oli huomauttanut APN:lle. Pravdan juttu Moskovan lähetystöstä käännöksenä.

92/HC 1980, 15: Reino Paasilinnan luottamuksellinen henkilökuvaus 23.10.80 Mihail Gorbatshovista, uudesta politbyroon uudesta täysjäsenestä.

92/HC 1980:16, Ei mitään kiinnostavaa!

92/HC 1981, 21

92/HC 1981, 21: Jaakko Kalelan kaksi muistiota 15.1.80: "Walter Backer SI:ni aseidenriisuntaneuvostosta" ja "Palmen komissiosta". Molemmat käsittelivät SI:n ympärillä syntyneistä elimistä, joissa Suomi ja Ruotsi olivat aktiivisesti mukana. **OBS:** ei vaikuttanut olevan kovin ponnekasta toimintaa.

92/HC 1981, 21: Kalelan kaksi muistioita 25.4.81 "Keskustelu ministerineuvos Derjabinin kanssa" ja "Valtiosihteeri Johan Jörgen Holst ydinaseettomasta Pohjolasta. Derjabin ei pitänyt enää jatkaa keskustelua YYA-sopimuksen tulkinnoista ja tuomitsi Jakobsonin tapaa tehdä sitä. Hän nosti sitä vastoin esiin norjalaisen diplomaatin Holstin tuore esitys PYV-hankkeen mahdollisista toteutumisvaihtoehdoista. **OBS:** oliko Holst KGB:n ostama mies?

92/HC 1981, 21: Kalelan muistio 5.5.81 "Keskustelu ydinaseettomasta Pohjolasta Oslossa 27.-28.81" jonka saatekirjeestä KS:lle ilmenee asian komplikaatiot. Kalela ei täysin hahmottanut mitä motiiveja oli eri toimijoiden mielessä: "Kepu ja taistolaiset etsivät epätoivoisesti näyttöä meidän Nato-sidonnaisuudestamme". **OBS:** Miksi koko PYV-hanke menetti merkityksensä 90-luvulla? Aseriisunnan seurauksena tai siksi ettei tämä retoriikka enää ollut Suomen etujen mukaista?

92/HC 1981, 21: Kalelan laatima muistio 30.11.81 "Pohjolan ydinaseeton vyöhyke ja suurvaltojen myötävaikutus" jonka hän saattoi kirjoittaa johdantona aiheeseen Koivistolle. Hyvä tiivistelmä, no aika pitkä sellainen, mutta joka avartaa näkemystä.

92/HC 1981, 21: Kalelan kaksi muistiota (29.11.81, 7.12.81) kahdesta neuvostoliittolaisesta kirja-arvostelusta Tamminiemiteoksesta, joista toinen selvästi kriittinen: "Denisov varottaa "eräiden piirien Suomessa" pyrkimyksestä vähätellä YYA-sopimuksen sotilas-poliittisia artikloja puolueettomuuspyrkimyksien kustannuksella".

92/HC 1981, 21: Reino Paasilinnan muistio 9.1.81 "NKP:n XXVI puoluekokous", jossa kuvataan ne yhteiskunnalliset ongelmat jotka olivat kasaantuneet Nliitossa 1970-luvun aikana. Myös Gorban nousu mainitaan!

92/HC 1981, 21: Moskovan lähetystön raportti 13.3.81 samana päivän Pravdassa julkaistusta jutusta, jossa tuomittiin Tannerin muistomerkin pystyttämistä ja suojeluskuntamuseon perustamista merkkeinä taantumuksellisten voimien vahvistumisesta Suomessa.

92/HC 1981, 21: Pekka Korvenheimon muistio 14.10.81 lounastaan samana päivänä Derjabinin kanssa, jossa tämä oli K:n mukaan mahdollisesti indikoinut "etteivät Tiedonantajan puheenvuorot SDP:n presidenttiehdokkaan ulkopoliittisesta linjasta vastaa Neuvostoliiton suurlähetystön näkemyksiä".

92/HC 1981:22, Ei mitään kiinnostavaa!

92/HC 1982, 16

92/HC 1982, 16: KS:n uuden pääministerikauden alussa hän antoi 7.3.82 haastattelun SvD:lle jossa hän esitti olettamuksen ettei USA Reaganin johdolla tulisi suostumaan mihinkään liennytyspolitiikkaan. Tämä herätti USAn Helsingin kakkosmiehen Borgin huomiota ja hän pyysi Erkki Mäentakasen raportin mukaan 10.3.82 tästä kommentteja. Valokuvattu myös tekstikohta SvD:ssa.

92/HC 1982, 16: 22.3.82 USAn suurlähettiläs Keith Nyborg tapamassa Sorsaa tässä asiassa. Hän puolusti USAn toimintaa, kritisoi Nliiton toimintaa ja korosti SvD-artikkelin kaltaisten kannanottojen saattavan ”vaikutta haitallisesti maittemme kahdenvälisiin suhteisiin”. Sorsa puolusteli kannanottoaan ja korosti ettei tässä kirjoittelussa oli lausuntoja, jotka eivät olleet hänen omiaan. Sorsa väitti ettei hän esittänyt arvoarvostelmaa vaan luonnehti USAn politiikkaa.

92/HC 1982, 16: 23.3.82 Nyborg kävi Tuomo Tammen muistion 25.3.82 mukaan myös Stenbäckin puheilla, joka korosti että Suomen linja ilmenee UM:sta tulneiden kannanottojen kautta ja että Ruotsin pääministeri Ullstenin kannanotto oli ollut paljon kriittisempi.

92/HC 1982: 16

92/HC 1982, 16: Kirsti Eskelisen muistio 17.3.82 Pär Stenbäckin keskustelusta Iso-Britannian suurlähettiläs Stuartin kanssa Sorsan kannanotoista ja Koiviston Moskova-matkasta. Stuart: ”Tämäkaltaisessa tiedotustilanteessa sekä Suomen edustajien että ulkomaiden Suomessa olevien edustajien velvollisuutena on tuoda julki oikeista tietoja kiihottomasti.” **OBS:** Stenbäck vastasi yllättävän taitavasti kysymyksiin. Tietynlainen siirtymä jo nähtävissä Suomen linjauksissa.

92/HC 1982, 16: Reino Paasilinna KS:lle 28.1.82, heti Koiviston valinnan jälkeen. Oli itse ollut ehdokkaana, saanut 1550 ääntä. Liitti kirjeeseen Washington Postissa 25-26.1.82 julkaistun Georg W. Ball’in jutun ”Why Should the Europeans Trust Us?”, ”How to Frighten Europe Even More. **OBS:** ajankohtainen vielä tänään!

92/HC 1982, 16: Iloniemi WDC:sta 17.3.82, oli tavannut amerikkalaisen kabinettipäällikön, joka oli sanonut: ”Pääministeri Sorsa on antanut jonkin lausunnon, jonka tarkoitusta täällä on pohdittu mutta ei ymmärretty”. Iloniemi oli vastannut ettei Suomen linjassa ole tapahtunut mitään muutos, mutta UM:lle hän viestitti: ”...lausuntoa ei täällä pidetty täysin merkityksettömänä”.

92/HC 1982, 16: Paasilinna KS:lle 25.3.82 jossa hän puolustaa Sorsan Reagan-puheenvuoroa ja mainitsee Iloniemen pitäneen sen epädiplomaattisena vaikkakin perusteltuna. Oli hyvä jatke Sorsan Afghanistan-kritiikille Wienissä. Sitten suhmorointia UM:n virkanimityksistä.

92/HC 1982, 16: WDC suurlähetystöltä 27.3.82 viesti State Dept käsityksestä 26.3.82 Sorsa-jupakasta. Stenbäckin lausunto oli parantanut asiaa.

92/HC 1982, 16: WDC suurlähetystöltä 7.4.82, USA:n apulaispuolustusministeri Perlen vierailu Suomessa 17-18.6.82, hän halusi tavata KS:n, joka reunakirjoitus viestitti tämän olevan mahdollista: ”Käynti kokkareilla? Voisko jotain muotoa harkita KS. Iloniemen kirje.” **OBS:** viestin oli lähettänyt Keijo Korhonen 16.4.82.

92/HC 1982, 16: Paasilinna 16.4.82 jossa hän markkinoi itseään pätevänä UM:n tutkimusosastoon, haluaisi tutkia neuvostopropagandaa Suomen suuntaan.

92/HC 1982, 16: WDC suurlähetystöltä 23.4.82, referoidaan Perlen pessimististä liennytysarvioita: ”Liennytysteoria on kuitenkin tuottanut suuren pettymyksen”. Piti vähentää puolustustaakkaa, mutta ei. Kommentti lyijykynällä (Paasilinna?): ”Kale vrt. lausuntosi SD:ssa.”

92/HC 1982, 16: Oslon suurlähetystöltä 5.5.82, ”USA:n Oslolla olevan diplomaatin ajankohtaisia mietteitä”. Verrattiin eurooppalaisten sosialistijohtajien ja SI:n käsityksiä Reaganin aseriisuntaohjelmasta Norjan linjaukseen, irti PYV:stä. Jälkimmäinen enemmän USA:n mieleen.

92/HC 1982, 16: Paasilinna KS:lle 20.5.82 jossa hän kuvaa Reaganin uutta linjausta ja muistuttaa toivomuksestaan siirtyä tutkimusosastolle: "Pressin rutiineihin minun ei kannata jäädä näiden vuosien ja yhteyksien jälkeen."

92/HC 1982, 16: Iloniemi 9.12.82 jossa hän ilmoittaa siirtyvänsä Yhdyspankin johtokunnan jäseneksi henkilökohtaisista syistä. Toivoi voivansa jatkaa ulkopoliittisia keskusteluja silti jatkossakin.

92/HC 1982, 16: KS 15.2.82 Jan-Magnus Jansson joka oli ollut pettynyt siitä, ettei saanut nimitystä ulkoministeriksi. KS kuvasi hallituksen muodostusprosessia, Koiviston halua aktivoida hallituksen UAV:ta, vaikkei "ulkopolitiikkaa voi johtaa komiteatyönä". "Lopuksi totean, etten ole sanonut sanaakaan ulkoministeriyyttäsi vastaan – jonka itse asiassa aluksi oletin lankeavan itsestään kuin Manu ilallinen."

92/HC 1982, 16: Keijo Korhonen 16.4.82 KS:lle jossa hän liitteenä olevan Iloniemen viestin (8.4.82) lailla suosittelee ettei KS tapaisi Perleä, koska tämä saatettaisiin tulkita anteeksipyyntönä.

92/HC 1982, 16: KS 22.11.82 (tai 1981, eli ennen v. 1982 vierailua Itävaltaan? Kirjekonsepti laadittu New York Inter-Continental Hotellista joskus marraskuussa, oliko Sorsa siellä marr 82?) yksityiskirjeessä Bruno Kreiskylle, jossa hän valittaa sitä, että Suomea ei Itävallassa pidetä puolueettomana maana. Puolustaa Suomen puolueettomuutta, lähettää Kreiskylle omia esitelmiä, korostaa puolueettomien maiden kollektiivina muodostavan "joustavan ja välttämättömän sidekudoksen luunkovien blokkien välillä". **OBS:** TÄRKEÄ KIRJE.

92/HC 1982, 16: Kalelan. Muistio SDP:n johdolle 7.2.82 "Pääsihteeri Brezhnevin euroase-ehdotukset 3.2.1982" jotka hän esitti SI:n aseidenriisuntaneuvostolle Moskovassa. Ei mitään mullistavia joustoja aikaisempiin esityksiin.

92/HC 1982, 16: Kalela 29.5.82 Sorsalle, jossa hän luottamuksellisesti kertoo puolustaneensa KS:aa Koivistolle, joka oli kuullut Stenbäckiltä, että KS olisi TT-haastattelussaan puuttunut "PYV-kysymyksen operatiivisiin kysymyksiin". **OBS:** kitkaa oli jo syntymässä KS:n ja Stenbäckin välillä. Liitteenä Kalelan samana päivänä lähettämä kirje Koivistolle, jossa hän filosofoi sopivasti samalla kun avaa PYV-kuvion koukeroita uudelle presidentille.

92/HC 1982, 16: Kalelan kirje Koivistolle 19.8.82 koskien Hallamaan hyllyttämistä. **OBS:** kiinnostava kuvaus Kekkosen kauden alasajosta.

92/HC 1982, 16: Kalelan muistio 7.10.82 päivälliskeskustelusta Brzezinskin kanssa WDC:ssa, jossa saatiin USA:n käsitykset maailmapolitiikasta esitettyä. Kuvasi Suomen suhdetta Neuvostoliittoon mallina "Itä-Euroopan maiden tulvalle suhteelle Neuvostoliittoon (suomalaiset yhteen ääneen torjoivat tämän)."

92/HC 1982, 16: Kalelan muistio 15.10.82 SDP:n kolmipäisen valtuuskunnan vierailua 14.10.82 Tehtaankadulla, jossa tapasivat V.S. Shaposhnikovin. Läsnä myös Vladimirov: "Sh lausui välittelunsa siitä, ettei voinut tavata "yhteistä ystäväämme" pääministeriä, joka näyttää olevan maassa todellinen vallankäyttäjä." "Lopuksi Sh halusi onnitella Vladimirovia, mihin muut yhtyivät."

92/HC 1982, 16: Kalelan muistio 29.12.82 ja saatekirje 4.1.1983 KS:lle Koiviston ja Andropovin tapaamisesta 22.12.1982.

92/HC 1982, 16: Otteita TV 1:n Koivisto-haastattelusta, jossa Koivisto viestitti epäsuorasti että piti varoa mitä sanoi pääministerin ja puhemiehen ominaisuudessa ulkopoliittisissa kysymyksissä. Kiinnostava puheenvuoroa myös realistisesta ja moraalisesta ulkopoliitikasta. **OBS:** Miksi Sorsan arkistossa? Siksi että Koivisto siinä linjasi ulkopoliittisia ajatuksiaan. Miksi ei mitään kirjeitä Koivistolta Sorsalle? Oliko hän varovaisempi kuin UKK tässä, mieluummin puhelimitse tai kasvokkain?

92/HC 1982, 16: Raimo Väyrysen kommentit 4.6.82 KS:n konseptiin YK-puhettaan varten. Liitteenä myös puheen lopullinen versio. Näkee missä KS on viilannut puolueettomuus- ja aseriisuntamääritelmiään. **OBS:** kannattaa lukea tarkasti, oliko KS muuttanut painotuksiaan ja johtuivatko ne Euroopan tai Suomen muuttuneista olosuhteista?

92/HC 1982, 16: Sorsan puheenvuoro 9.6.82 "valtuuskunnalle ja UAV:lle" jossa hän selittää mihin hän pyrkii yllä olevalla puheellaan. Suluissa viitteet puheen kappaleihin.

92/HC 1982, 16: KS:n Itävalta-vierailu 21-23.9.1982 tuotti kolme muistiota: Pauli Oppaan 24.9.82, Matti Häkkäsen 24.9.82 ja B-O. Ahlhomlin 27.9.82, joissa kaikissa korostettiin Itävallan muuttunutta käsitystä Suomen puolueettomuuspolitiikasta. **OBS:** oliko tämä seuraus Sorsan kirjeestä Kreiskylle vai seurausta uudesta ilmapiiristä Suomessa?

92/HC 1982: 17

92/HC 1982, 17: UM:n lehdistökatsaus 17.10.82, Neuvos-Karjala-lehden artikkeli 15.10.82 jossa SKDL:n pääsihteerinä Jorma Hentilää kritisoi rankasti, kuvattiin reaganilaisen ulkopoliitiikan myötäjuoksijana.

92/HC 1982, 17: KS 29.5.82 Koivistolle, jossa hän ehdottaa EFTA:n täysjäsenyyden hakemista hieman viivytettäisiin jottei Moskova saisi sellaista kuvaa että siirtymä oli tapahtumassa: "kysymys on riskien arvioinnista".

92/HC 1982, 17: KS 15.11.82 SDP:n puolesta "Jätetty Kossovin kautta" Andropoville toverilliset onnittelut pääsihteerivalinnan vuoksi.

92/HC 1982: 18

92/HC 1982, 18: Paul Gustafsson Tukholmasta 20.1.82 KS:lle jossa hän suosittelee, että kömmähdys Koiviston vaalivierailun aikana (Palme jäi ilman autoa) jotenkin saadaan diplomaattisesti käsiteltyä. Sorsa kirjoitti tästä erikseen vielä Koivistolle 15.2.82, josta ilmeni että vierailu Ruotsin oli tehtävä kuten aina heti eikä Ruotsin vaalien jälkeen lokakuussa.

92/HC 1982, 18: Allan Rosas 8.2.82 KS:lle, jossa hän informoi pohjoismaisesta PYV-seminaarista Oslolla 10-12.6.82. Siinä hän ei ehdota miniväyhykettä, "mutta ajatus kannattaa tietysti pitää esillä vaihtoehtona (ja painostuskeinona)".

92/HC 1982, 18: Sorsan ja Stenbäckin välillä syntyi erimielisyyttä PYV-miniväyhykeajatuksista. US huomioi tätä 24.5.82. Kaksi päivää (26.5.82) myöhemmin Keijo Korhosen laatima muistio, johon joku on laatinut konekirjoitettuja reunahuomautuksia. Sorsa ja Stenbäck vuoron perään? Korhonne miniväyhykettä vastaan.

92/HC 1982, 18: Lipponen KS:lle 6.7.82 jossa hän kuvaa keskusteluitaan norjalaisten demaritoverien kanssa Oslolla. Ei nähnyt PYV-hankkeelle tulevaisuutta: "USA todellakin pyrkii ahdistamaan NL:n nurkkaan joka suhteessa, taloudellisesti, sotilaallisesti ja poliittisesti".

92/HC 1982, 18: Kööpenhaminasta lehdistökatsaus Politiken-lehden jutusta 10.12.82, jossa kuvataan miten pohjoismaiset demaripuolueet tulisivat kokouksessaan Tukholmassa esittää tukensa Keskieurooppalaiselle YV:kkelle. Stenbäck närkästynyt kommentti KS:lle 19.12.82 "Huomasitko tämä?" jossa Anker Jørgensen ilmoitti tietävänsä tästä aloitteesta jo etukäteen. **OBS:** näin ollen myös Sorsa tiesi siitä, muttei ollut informoinut Stenbäckkiä siitä.

92/HC 1982: 18

92/HC 1982, 18: Pohjoismaiset pääministerit osallistuivat 26-27.6.1982 Kielen Regatan 100-vuotisjuhliin tavatakseen SLT:n liittokansleria Helmut Schmidtä. Näiden päivien aikana Sorsa kävi monta tärkeää keskustelua, joista ilmeisesti Sorsa itse (myös luonnos olemassa johon hän tehnyt lisäyksiä) laati salaisen muistion 28.6.82. Schmidt piti PYV-hanketta hyödyttömänä, kertoi Naton ajattelusta,

92/HC 1982, 18: Tätä kokousta ennen pohjoismaiset pääministerit pitivät oman kokouksensa Kööpenhaminassa 25-26.6.82, jossa samoja teemoja pohdittiin ajatellen tulevia keskusteluja Schmidtin kanssa ja lisäksi myös omia sisäisiä kysymyksiä kuten suomalaisen harmaan työvoiman käyttö Ruotsissa. Arhi Palosuon muistio 5.7.82.

92/HC 1982, 18: Kiel-kokouksen jälkeen levisi huhu että tästä tulisi pysyvä käytäntö. Keijo Korhonen raportoi 2.7.82 käyneensä lounaskeskustelun Juri Derjabinin kanssa ja torjuneensa nämä käsitykset. UM:n poliittisen osaston Erkki Mäentakanen viestitti 2.7.82 että Ruotsin UD oli myös noteerannut tätä väärää käsitystä, jota oli nostettu esiin DN:ssa 29.6.82.

92/HC 1982, 18: UM:n Arhi Palosuon virallinen muistio Kielin kokouksen keskusteluista 9.7.82. **OBS:** kannattaa verrata Sorsan laatimaan varsinkin koskien Natoa ja PYV:ä.

92/HC 1982, 18: UM:n Eero Tuomaisen muistio "Pohjoismaisten pääministerien iltatilaisuus Holmenkollenissa 30.11.82, jossa Sorsa kertoi tapaamisestaan Andropovin kanssa ja Kåre Willoch kysyi Ruotsin ulkoministeri Bodströmin YV-selvityksistä. Sorsa painotti, että uusien keskimatkanohjusten asennus oli edessä ja piti selvänä tämä vaikuttaisi myös tasapainoon Pohjois-Euroopassa. Jännite Sorsa-Willoch selvästi havaittavissa. Sorsa totesi lopuksi että "pääministerikokouksissa tulee välttää tilanteita, jotka tähtäävät puoluepoliittisten pisteiden keräämiseen tai voidaan helposti tulkita sellaisina. **OBS:** tämä oli ja on edelleen tapana!

92/HC 1982, 18: Sorsa kävi 13.7.82 onnittelemassa Anker Jørgenseniä hänen 60-vuotisjuhlillaan, johon osallistuisi myös Brandt, Kreisky ja Peres. Ei Palme. Sorsan käsin kirjoitettu hieno puhe, jonka hän lopettaa sanoilla että juhlan jälkeen tulee arki, med "Brunt surt bröd". Tanskatkan päiväohjelmasta, jonka on laatinut "PV" (Petteri Väänänen?!), ilmenee myös Sorsan pariskunnan suunnittelevan osallistuvansa Savonlinnan Oopperajuhliin 23-24.7.82 nliittolaisten Lukjanovin ja Kossovin (vaimoineen?) kanssa.

92/HC 1983: 12

92/HC 1983, 12: UM:n muistio 7.7.1983 jossa selostettiin Japanin pääministerin Nakasone'n epävirallista viestiä Suomen hallitukselle siitä, "ettei hänen Williamsburgissa antaman lausuntonsa todellista merkitystä ollut oikein välitetty julkisuudelle". Kyse oli siitä, että hän oli puhunut siinä kokouksessa ohimennen Suomen suomettumisesta. Nakasone pyysi saavansa Sorsalta kirjeen, jossa tämä asia tulisi selvitetty.

92/HC 1983, 12: UM:n muistio 31.8.1983: Poliittiset konsultaation Japanin kanssa". Siinä toisella sivulla lyhyt kuvaus miten tämä jupakka saatiin pois päivänjärjestyksestä. **OBS:** Suomettumiskeskustelu näin ollen jatkui myös 1980-luvulla. Valokuvasin sivut 1-3.

92/HC 1983, 12: Sorsan kirje 14.7.1983 Nakasonelle, jossa ilmeisesti ollut asiavirheitä. **OBS:** Kulttuuritörmäyksiä!

92/HC 1983, 12: Risto Hyvärisen raportti 2.3.1984 New Delhistä, jossa Max Jacobson ja hän olivat käyneet keskustelun mm Neuvostoliitosta. IG totesi, "että Brezhnevistä ei enää ollut mihinkään".

92/HC 1983, 12: Pekka Korvenheimo lähetti säännöllisesti kirjeitä KS ja kritisoi lokakuussa 1983 SS:n artikkelin, todennäköisesti Aimo Kairamon kirjoittaman kommentit 6.10.1983 Lech Walesan rauhanpalkinnosta: "...miksi työväenlehti ottaa tällaisen kannan miestä kohtaan, jonka edustama liike on sentään yrittänyt taistella työväestön perusoikeuksien puolesta ja vielä rauhanomaisesti".

92/HC 1983, 12: Suomen Pariisin suurlähettiläs Ossi Sunellin raportti "Suomettuminnen ja Ranska – Suomen kuvasta Ranskassa" laadittu 15.10.1983, eli noin kuukautta ennen Koiviston Ranska-vierailua. Monta lainausta ranskalaisesta keskustelusta, jossa Suomea kuvataan mm "puolisatelliitiksi". Ärsytti Sunellia, joka kuvasi näitä kantoja lähinnä keskusta-oikeisto opposition sisäpolitiikkaan tarkoitettuja puheenvuoroja. **OBS:** Aivan kuten Saksassa ja Ruotsissa!

92/HC 1983, 12: UM:n muistio "Yhdysvaltain varapresidentti Georg Bushin ja pääministersi. Kalevi Sorsan väliset keskustelut valtioneuvoston juhlahuoneistossa 2.7.1983" joka kesti tunti. Puhuivat liennytyksestä, Puolasta, "USA on hyvin huolestunut läntisen teknologian siirrosta itään", PYV:stä Sorsan puheenvuorossa.

92/HC 1983, 12: Raimo Väyrysen henkilökohtainen raportti 25.1.1983 osallistumisestaan Palmen komission seurantakokoukseen, jossa Ruotsin hallituksen esitys 300 km:n levyisen "taktisista ydinaseista vapaan vyöhykkeen" luomisesta Keski-Eurooppaan oli pöydällä: "Alustavat reaktiot ovat ruotsalaisten mukaan olleet sangen myönteisiä puolueettomien maiden piirissä, ymmärtäviä sosialististissa maissa ja keskimäärin kriittisiä NATO-maissa." **OBS:** mikä oli Suomen ja Sorsan kanta asiaan, oliko Ruotsi kaappaamassa Suomelta näkyvimmän roolin tässä pelissä?

92/HC 1983, 12: Margaret Thatcher'in kiitoskirje 20.6.1983 Sorsalle hänen onnittelukirjeestään tultuaan nimitetyksi pääministeriksi.

92/HC 1983, 12: Ronald Reagan'in kirje 21.6.1983 KS:lle Bushin Suomi-vierailun ennen, jossa hän korostaa maiden ystävällisten suhteiden merkitystä.

92/HC 1983, 12: Raimo Väyrynen raportoi 6.9.1983 KS:lle SIPRI:n kokouksesta Tukholmassa, jossa ilmeni että Länsi-Saksan SPD:n suhtautuminen euro-ohjukseen "tulee suurella enemmistöllä olemaan kielteinen, ellei Genevenssa saavuteta mitään tuloksia". **OBS:** tämä vaikutti ilmeisesti myös Sorsan kannanottoihin, koska hän koki olevansa Länsi-Eurooppalaisessa seurassa.

92/HC 1983: 13

92/HC 1983, 13: Tunnistamaton ja päiväämätön lehtileikkele 1983 jonka tilastosta ilmeni, että vasemmisto oli vuosina 1966–1976 menettänyt Etelä-Suomen keskuksissa keskimäärin 15 prosenttia kannatuksestaan. **OBS:** todella kiinnostava huomio.

92/HC 1983, 13: Muistio ”Keskusteluista SNTL:n lähetystön edustajien kanssa 1.6.1982”, läsnä Sorsa, Ahde, Liikanen, Vladimirov, Kossov, Marejev. Vladimirov raportoi siitä, miten N-liiton johto kysellyt Suomen mahdollisesta ”vapautumisesta”, josta länsilehdistö oli kirjoittanut. V. oli kuitenkin vakuutellut ettei ”nähty mitään erityisiä ongelmia”. **OBS:** olisiko muistio kirjoitettu Koivistoa varten, nimittäin uusi ilmiö.

92/HC 1983: 13

92/HC 1983, 13: Jaakko Iloniemen muistio keskustelustaan suurlähettiläs Sobolevin kanssa 11.7.1983, jonka hän ilmeisesti oli jakanut mm TP:lle ja KS:lle. Tässä keskustelussa todettiin, ettei presidenttivaihdos ollut muuttanut maitten suhteita. YYA-sopimuksen pidentäminen oli hälventänyt Neuvostoliiton huolet: ”Sanoin tähän, että olen eräässä haastattelulausunnossa esittänyt arvion, jonka mukaan suhteiden hoitotavassa saattaa tulla eroavuuksia, mutta ei päämäärissä, mihin Sobolev vastasi nauraen huomanneensa nämä spekulatiot.”

92/HC 1983, 13: Koiviston valtiovierailu Neuvostoliitossa 6-10.6.1983, johon osallistui myös Sorsa (ehkä myös vaimoineen). Kaksikielisen ohjelman lisäksi, josta ilmenee, että he myös vierailivat Kiovassa 8-10.6.1983, Sorsa kirjoitti ennen Kiovan matkaa lyhyen ilmeisesti aamulla 8.6.1983 kuvauksen hotellihuoneestaan Kremlissä: ”...Holvatut katot (vanhaa osaa 1700-luvulta). Huonekalut visakoivua empiren ja biedermeierin välimailta ...”

92/HC 1983, 13: Sorsan muistiinpanot Koiviston neuvotteluista Andropovin ja Tihonovin kanssa 6.6.1983. Asiallisten muistiinpanojen lisäksi myös huomioita miten neukkujohtajat käyttäytyivät ja miltä he näyttivät. Myös Katriina-salin sisustus kuvattu. **OBS:** tässä sivuroolissa KS saattoi tarkkailla kova peliä näytelmänä.

92/HC 1983, 13: Sorsan muistiinpanot keskusteluistaan Ponomarovin kanssa 7.6.1983 ilmeisesti ilman Koivistoa. Siinä sivusivat sukellusvenejupakkaa, P. väitti ettei sellaista rajaloukkausta ollut tapahtunut, puhui kiristyneestä suurvaltasuhteista, tarpeesta mobilisoida rauhanliikettä, tämä viesti Willy Brandtille.

92/HC 1983, 13: Sorsa kävi myös neuvotteluja 7.6.1983 pääministeri Tihonovin kanssa. Ne koskivat maiden talousyhteistyötä. Tästä UM:n muistio 10.6.1983.

92/HC 1983: 16

92/HC 1983, 16: Kaj Bärlundin raportti 21.1.1983 ”Ruotsin ajankohtaisesta tilanteesta”, jossa hän kuvaa maan vaikeaa taloustilannetta ja palkansaajarahastojen mahdollista muuttamista kansalaisrahastoiksi. **OBS:** kyse oli ilmeisesti siitä, että ensimmäisessä mallissa vain tietyn yhtiön palkansaajat saisivat osuuden sen voitosta, toisessa käytännössä valtio!

92/HC 1983, 16: Pohjoismaiden pääministereiden kokous Königstedtissä 7-8-1983, ensin omassa piirissä ja seuraavana aamuna Koiviston kanssa. Tom Westergårdin laatimat muistiot. Ensimmäisessä kokouksessa keskusteltiin maiden talouskehityksestä. Toisessa Koivisto kertoi

keskusteluistaan Andropovin kanssa ja kertoi tämän kieltäneen Neuvostoliitolla olleen mitään tekemistä sukellusvenejupakan kanssa. Koivisto korosti että tämä viesti oli ainakin sikäli tärkeä että sitä korostettiin niin paljon: ”Jos niin on, että siellä todella on ollut sukellusvene, niin tämä on provokaatio, oli Andropov sanonut.” **OBS:** julkisuudessa Koivisto väitti paljon kärjekkäämmin ettei mitään sukellusveneloukkausta koskaan tapahtunut. Suosion kalastusta Moskovassa!

92/HC 1983, 16: Palmen virallinen vierailu Suomeen 7-8.2.1983, jonka aikana hän kävi turvallisuuspoliittisen keskustelun Koiviston kanssa 7.2.1983, josta Paul Gustafsson laati 9.2.1983 muistion. Koivisto kertoi mm keskustelustaan Andropovin kanssa joulukuussa 1982. Palme kritisoi Neuvostoliiton omaa ehdotusta aseriisuntaneuvotteluissa ”jopa” hävyttömäksi. **OBS:** erittäin hyvä dokumentti, paljastaa heidän suoraa kommunikaatiotaan.

92/HC 1983, 16: Muistio Palmen ja Sorsan keskustelusta kansainvälisistä kysymyksistä 11.2.1983. Puhuivat, PYV-hankkeen pysähtyneestä tilasta, Ruotsin ns. käytävähdotuksesta. **OBS:** outo väite Sorsalta, ilmeisesti taka-ajatuksena oli saada aikaan vuoto Moskovaan, ”Sorsa kertoi saaneensa sosiaalidemokraattisen puolueen Neuvostoliiton vierailun yhteydessä Andropovista dynaaminen ja harvinaisen avoimen vaikutelman.” Vertaa Koiviston Andropov-vaikutelmiin 7.2.1983!

92/HC 1983, 16: Jonkun melko ulkopuolisen laatima muistio 18.2.1983 Vladimirovin ja sotilasasiamies Konstantinovin kiinnostuksesta siitä mistä Palme ja Sorsa olivat keskustelleet. **OBS:** miksi Vladimirov kysyi tätä mutkan kautta? Jotta olisi syntynyt vaikutelma ettei hän saanut informaatiota suoraan Sorsan kautta, tai koska hän halusi tarkastaa oliko Sorsa puhunut totta?!

92/HC 1984: 19

92/HC 1984, 19: Jyrki Haikonen US:ssa 22.11.1984 ”Pääministeri ja ulkopolitiikka”, jossa hän muistuttaa etteivät pääministerit Kekkosen aikana lainkaan nähty olevan keskiössä ulkopolitiikassa. Lisäksi hän lainasi Sorsaa, joka julkaisemattomassa puheessaan oli mm todennut, että ”meikäläisessä yhteiskuntajärjestelmässä suuri osa vallankäytöstä jää valtiollisen päätöksenteon ulkopuolelle. Perimmäiset kysymykset valtasuhteista ovat selvittämättä”. **OBS:** Sorsa kuvasi tarkoitti tässä varmaan toisaalta omaa vahvaa rooliaan pääministerinä ja toisaalta pääoman ja ay-liikkeen valtaa.

92/HC 1984, 19: Brita Kekkosen kirje 20.9.1984 Tel Avivista koskien hänen miehensä Taneli Kekkosen vaikeuksia diplomaattina. Surullinen kertomus. **En valokuvannut.**

92/HC 1984, 19: Antti Karppinen 12.11.1984 KS:lle sekä Honeckerin onnistuneesta Suomen vierailusta että DDR:n Prahan suurlähettilään kielteisistä kommentteista N-liiton johtoportaalle miehestä Romanovista, jonka isovenäläinen asenne oli herättänyt pahennusta muissa itäblokin maissa. Gorbatšovista hän oli sitä vastoin puhunut vain hyvää.

92/HC 1984, 19: Jaakko Kalelan 11.6.1984 laatima muistio Koiviston ja suurlähettiläs Nyborgin lounaskeskustelusta 8.6.1984. Keskustelivat USA:n ulkopolitiikasta ja Reaganin näkemisistä, Koivisto varoitti hänen jyrkästä kielenkäytöstään, Nyborg totesi, että Sorsa hämmennystä herättänyt puhe puoluekokouksessaan perustui virheelliseen raportointiin: ”Kun koko puheteksti oli saatu lähetystyöhön, havaittiin sen olevan tasapinoinen ja amerikkalaisten kannalta ongelmaton.” **OBS:** Koiviston puheenvuoro ymmärrettävä sitä taustaa vasten, että Koivisto tietenkin oletti sanomansa kiertävänä ennen pitkään Moskovaan.

92/HC 1984, 19: UM:ltä 15.5.1984 Sorsalle lähetetty lehtileikkele SvD:sta 12.5.1984, jossa moderaterien kritiikki Palmen ulkopoliittikka kohtaan kuvattiin. Oppositio oli tyytymätön Palmen saamattomuuteen sukellusvenejupakan selvittelyssä, Palme taas syytti oppositiota halusta jättää maan turvallista puolueettomuuspolitiikkaa.

92/HC 1984, 19: Ronald Reagan 6.9.1984 KS:lle jossa hän pyytää KS antamaan Reaganin lähettiläälle Kampelmanille neuvoja siitä, miten USA voisi vaikuttaa N-liiton ihmisoikeusloukkauksiin. **OBS:** Eiköhän Koiviston saanut vastaavan pyynnön?!

92/HC 1984, 19: Rajiv Gandhi kiitti 12.11.1984 Sorsaa siitä, että hän oli osallistunut Indira Ghandin hautajaisiin. **OBS:** puolitoista vuotta myöhemmin oli Palmen hautajaiset.

92/HC 1984, 19: Sorsan osallistuminen EFTA-maiden ministerikokoukseen Visbyssä 21-23.5.1984, kokouksen ohjelma, Sorsan puhe kokouksessa ja Jutta Zilliauksen kolumni "Hauskat herrat" IS:ssa 25.5.1984 hänen illallispuheestaan, joka oli ollut harvinaisen hyvä.

92/HC 1984:21

92/HC 1984, 21: Åke Witholin luonnehdinnat samoista hakijoista, joissa enemmän heidän käyttäytymisestään: "totinen ja hiljanpuolinen", "ailahteleva ja luihu".

92/HC 1984, 21: Sorsan virallinen käynti Neuvostoliitossa 25.9.1984, hänen omat muistiinpanot neuvotteluistaan Tihonovin ja Ponomarevin kanssa. Ilmeisesti kaksiosaiset neuvottelut. Ensimmäiset viralliset, joissa kauppapoliittiset asiat etualalla, sitten SI-asiat, joissa KS:aa ja Suomen demareita kehoitettiin toimimaan enemmän rauhan puolesta. **OBS:** Yrittikö Sorsa sitä vielä aktiivisesti 1980-luvun puolivälissä?!

92/HC 1984, 21: UM:n muistion 4.1.0.1984 KS:n keskustelusta presidentti Tshernenkon kanssa 26.9.1984. **OBS:** aika mitäänsanomaton mutta voi tulla hyödyksi.

92/HC 1984, 21: Muistutus 17.9.1984 "Sorsa/Vladimirov"-akselille mistä kauppapoliittisista asioista voisi puhua. **OBS:** kiinnostava valmistelu, Sorsa ja Vladimirov yhdessä!

92/HC 1984, 21: Sorsan käsin kirjoitettu kirjelunnon 19.9.1984 Vladimiroville, jossa hän esittää kauppapoliittisia toiveita ennen matkaa. Puhtaaksi kirjoitetussa versiossa Wärtsilän tarpeita on korostettu enemmän, Kemiran vähemmän.

92/HC 1984:21

92/HC 1984, 21: KS sai myös kriittisiä tietoja neuvostotalouden ongelmista lännen kautta. Tatayana Ivanova Zaslavskayan "Novsibirsk paper" vuodelta 1982. Amerikkalaisessa dokumentissa kommentoidaan (CIA?) sen autenttisuutta. Sorsa näyttää lainaneen tekstin Kalevi Kivistölle.

92/HC 1984, 21: Itse dokumentista, jossa kritisoidaan keskusjohtoista suunnitelmataloutta, otin valokuvia vain loppuosasta, sivut 14-18.

92/HC 1984, 21: Käsinkirjoitettu päiväämätön muistio SDP:n & KS:n keskustelusta Nliiton edustajan Shaposnikovin kanssa ilmeisesti Moskovassa. Sorsa viestitti Palmen tyytymättömyyttä neuvostoliittolaisten lentokoneiden ilmaloukkauksista. S. lupasi ottaa asian puheeksi. Enemmän keskustelua käytiin SKP:n silloisesta johdosta, johon NKP ei luottanut. Haluttiin saada Aalto pois,

toivottiin hänelle jotain sopivaa korkeaa virkaa. Valitettiin sitä, että ”SKP:n piirissä ja Kansan Uutisissa nähdään usein mainintoja siitä, että NKP koettaa painostaa SKP:tä.” **OBS:** OK, eikö tätä juuri pyritty tekemään?!

92/HC 1984, 21: Suomen suurlähetystö Moskovassa lähetti 5.6.1984 salaisen viestin KS:lle jossa ilmoitettiin, että viikkolehti Argumenty fakty 29.5.1984 vääristellyt Sorsan haastattelua, puolueettomuuspolitiikka oli muutettu ulkopoliitikaksi. Sorsa kirjoittanut sihteerilleen Kirstille lappusen, jossa hän ehdotti, että piti harkita josta tästä piti protestoida: ”Minulle on tehty näin kerran aikaisemmin”.

92/HC 1984, 21: UM:n muistio 17.9.1984 KS:n ja USA:n edustajan Max Kampelmanin keskustelusta Helsingissä supervaltasuhteista ja N-liiton ihmisoikeusloukkauksista. Sorsan kommentit hyvin pidättyväisiä. Samaan muistion liitetty kiinni Reaganin kirje Sorsalle 6.9.1984, jota kommentoin yllä.

92/HC 1984, 21: NKP:n kirje SKP:lle syksyllä 1984 sen jälkeen, kun N-liiton virallinen valtuuskunta oli käynyt Suomessa välirauhasopimuksen ja Suomi-Neuvostoliitto-Seuran perustamisen 40-vuotispäivää viettämässä. Kovasanaaisessa kirjeessä jota oli epävirallisesti käännetty, kritisoitiin rankasti enemmistökommunisteja.

92/HC 1984:22

92/HC 1984, 22: Suomen Tukholman suurlähetystön muistio 24.5.1984; KS:n keskustelut pääministeri Palmen kanssa sekä ulko- että sisäpolitiikasta: ”Palme totesi Ruotsin elävän jatkuvaa sukellusvenedraamaa.” Agendalla myös kansainvälinen politiikka.

92/HC 1984, 22: KS omat muistiinpanot keskustelustaan Palmen kanssa 16.9.1984 mm N-liiton sukellusveneloukkauksista: ”Vi är förbannade, men vi vill fortsätta med samarbetet om det bara är möjligt”. Sama viesti oli sitten puhtaaksi kirjoitettuna lähetetty Koivistolle. **OBS:** tämä oli Palmelle enemmän sisäpoliittinen ongelma, oikeisto-oppositio otti tästä jupakasta tietenkin kaiken irti.

92/HC 1985:15

92/HC 1985, 15: Aarno Karhilo, Suomen suurlähettiläs Moskovassa, raportti 13.5.1984 keskustelustaan Vladimirovin kanssa, joka kertoi saapuvansa kohta Helsinkiin ja sitä ennen tuli käymään ”keskusteluja Moskovassa ”korkeallakin tasolla” voidakseen sitten tapaamisissaan Helsingissä vastata esimerkiksi vierailutapahtumia ja niiden aikataulua kosekviin kysymyksiin.” VI. Otti myös puheeksi suomalaisten medioitten neuvostovastaisia kirjoituksia ja mainitsi N-liiton saaneen tietää, että Iloniemi oli Bostonissa sanonut tilaisuudessa, että ”Suomi on läntinen maa, joka harjoittaa neuvostoystävällistä politiikkaa ja jolla on yya-sopimus, mutta vastahakoisesti.” VI. Oli korostanut että tällaisia tietoja tuli monesta puolesta maailmaa.

92/HC 1985, 15: WDC:n suurlähetystön muistion 19.6.1985: Klaus Törnuddin keskustelu USA:n apulaispuolustusministeri Richard Perlen kanssa 18.6.1985, jossa tämä oli kritisoinut Sorsan vappupuhetta, jonka asevalvontaa ja SDI:tä koskevia kohtia hän piti yksipuolisina: ”Ne ovat omiaan vaikeuttamaan meneillään olevia asevalvontaneuvotteluja, koska ne saavat Neuvostoliiton uskomaan, että se on esityksineen oikealla tiellä.” **OBS:** Niin kuinka tosissaan KS ja SI oli kannanotoissaan, olivatko ne vain tapa voittaa goodwilliä Moskovassa?!

92/HC 1985, 15: Törnuddin muistio 31.5.1985 samasta asiasta, johon oli liitetty Suomen hallituksen vastauksen USA:n demarshiin asiasta 8.5.1985, joka oli USA:n ihmetteli mitä tietä oli vuotanut julkisuuteen. Suomi puolusti siinä kriittistä kantaansa USA:n Nicaragua-politiikkaan.

92/HC 1985, 15: SvD:n juttu 3.6.1985, jossa huomioidaan Sorsan kannanottoa ja Hesarin kritiikkiä siitä, että Suomi ei ollut yhtä rohkea kaikkiin suuntiin, eli N-liittoa päin!

92/HC 1985, 15: Lehtileikkele Erkki Tuomiojan haastattelusta Etelä-Suomen Sanomissa 5.1.0.1985, jossa hän kritisoi sekä Koiviston että Sorsan politiikkaa.

92/HC 1985:16

92/HC 1985, 16: KS:n vappupuhe 30.4.1985 Käpylän työväentalolla herätti ärtymystä USA:n hallinnossa ja johti maan lähetystöneuvos Ford Cooperin käyntiin UM:ssa 3.5.1985, mikä johti Klaus Törnuddin muistioon samana päivänä. Amerikkalaisia ärsytti KS:n heidän mielestä yksipuolinen kritiikki USA:n avaruuspuolustusohjelmasta. Seuraavana päivänä Richard Müller kutsuttiin State Departmentiin kuulemaan sama sanoma ja viestittämään se edelleen Helsinkiin.

92/HC 1985, 16: KS:n virallinen vieralu Englantiin 21-22.5.1985, jossa hänelle oli Ilkka Pastisen 10.4.1985 ilmoittaman ohjelman mukaan varattu 1,5 tunnin keskustelun Margaret Thatcherin kanssa Downing Street 10:ssa. Agendalla oli sek East/West relations ja aseriisuntateemoja.

92/HC 1985, 16: UM:n muistio "Pääministeri Kalevi Sorsa virallinen vierailu SDT:n 9.-11.9.1985; viralliset keskustelut; poliittiset kysymykset". Keskustelut Honeckerin kanssa valaisevia, paljastavat mitä Sorsa halusi että Moskova saisi tietää hänen näkemyksistään suurvaltojen uudesta neuvottelualoitteista.

92/HC 1985, 16: UM:n muistio 19.9.1985: "Pääministeri Kalevi Sorsan vierailu Tanskassa 16.-17.9.1985; muistio keskustelusta pääministeri Schlüterin kanssa". Kollegat keskustelivat suurvaltojen strategioista, Sorsa mainitsi että N-liitto oli tehnyt 7 epäonnistuneita avaruuspuolustuskoetta, USA yhden onnistuneen. Schlüter korosti ettei Tanska tulisi hyväksymään suppeaa PYV:iä, piti saada suurvallat mukaan. **OBS:** KS:n kannanotot tietenkin aika erilaisia kun Berliinissä edellisenä viikkona.

92/HC 1985:18

92/HC 1985, 18: Nimetön analyysi "Eräistä idänkaupan ilmenneistä ongelmista" 9.1.1985 jossa nostettiin esiin sen korruptoitua luonnetta ja esitettiin toive, ettei suomalaiset yhtiöt tähän enää suostuisi. **OBS:** aika naiivi toive!

92/HC 1985, 18: Jaakko Ihamuotilan 16.8.1985 lähettämä raportti KS:lle "Öljynhankinnat Neuvostoliitosta vuonna 1985" jossa N-liiton kasvava kykenemättömyys toimittaa tarpeeksi raakaöljyä nostettiin esiin.

92/HC 1985, 18: Suomalais-neuvostoliittolaisen taloudellinen yhteiskomission suomalainen pääsihteeri Olavi Urvas laati 29.10.1984 muiston "Komission toiminnan kehittämiseksi", jossa hän kuvasi mm neuvosto-osapuolen johtomiehityksen vaihtoa ja ehdotti projektiluonteisten työryhmien toiminnan lisäämistä. **OBS:** KS on alleviivannut hänen mielestään tärkeimmät esitykset.

92/HC 1985:19

92/HC 1985, 19: Demareiden pitivät pohjoismaisten puoluetovereidensa kanssa kokouksen Oslossa 20-21.10.1985 jossa suunniteltiin yhteistä strategista Pohjoismaiden parlamentaarikkokokousta varten Kööpenhaminassa 29-30.11.1985, jossa aiheena olisi PYV. Suomalainen osapuoli ajoi aktiivista mallia, jossa saataisiin kaikkien puolueiden allekirjoituksia vetoomukseen PYV:n puolesta, mutta asia ei herättänyt innostusta.

92/HC 1985, 19: Tästä johtuen LK (?) lähetti KS:lle kirjeen, jossa hän ehdotti, että Suomi ottaisi tässä yksipuolisesti aloitteen jotta SDP saisi ”kotimaisen peilin etulyöntiaseman”. **OBS:** keneltä haettiin tässä tyylipteitä? Moskovasta!

92/HC 1985, 19: UM:n muistio 4.12.1985 Kööpenhaminan kokouksesta 29-30.11.1985, josta ilmeni ettei muitten Pohjoismaiden porvaripuolueet olleet valmiita allekirjoittamaan kyseistä vetoomusta.

92/HC 1985, 19: Olof Palménin puhe (16 s.) 29.11.1985 PYV:istä ja suurvaltapolitiikan tilanteesta. **OBS:** Erittäin vahva ja hienosti argumentoitu puhe PYV:n puolesta.

92/HC 1986:15

92/HC 1986, 15: UM:n muistio 12.2.1986: Pääministeri Kalevi Sorsan virallinen vierailu norjaan 5.-7.2.1986; Keskustelut pääministeri Kåre Willochin kanssa. Valokuvasin vain sivut 1 ja 9-11, joissa kollegat puhuivat PYV:stä. Willoch teki selväksi ettei PYV kiinnostanut Norjaa: ”Mitä vyöhykkeeseen tulee niin Neuvostoliitto tietää, että hyökkäys sitä vastaan pohjoismaiden alueelta ei ole ajateltavissa. Tästä ei tarvita mitään takuuta. Vyöhyke toisi uutena vain sen, että Neuvostoliitto mahdollisessa hyökkäyksessä meitä vastaan ei käyttäisi ydinaseita.” **OBS:** Sorsan vastaus epämääräinen...!

92/HC 1986:16

92/HC 1986, 16: Muistio ”Pääministeri Sorsan ja ministerineuvoston puheenjohtaja Ryzhkovin neuvottelut Tallinnassa 19.12.1986” Tallinnan sataman avajaistilaisuuden yhteydessä. Ryzhkov tarjosi päivällisen ravintola Piritassa. **OBS:** tärkein tieto tässä dokumentissa on N-liiton kasvava tietoisuus maan kauppataaseen vinoutumasta. Ryzhkov: Suomen on joko lisättävä tuontia Neuvostoliitosta tai vähentää vientiä sinne, mikä olisi Suomelle haitallista.” N-liitto tarjosi aseostoja (s. 4), Sorsa sanoi, ettei Suomen puolustmenoja juuri voida kasvattaa.

92/HC 1986, 16: Talouskomission Suomen ryhmän agenda: ”Keskustelu puheenjohtaja Sorsan kanssa 11.4.1986 kl 11.15 jossa piti keskustella projektiviennin romahtamisesta N-liittoon – liitteenä tilasto tästä.

92/HC 1986, 16: Matti Vanhala Suomen Pankista kuvasi muistiossa 25.7.1986 idänkaupan synkkeneviä näkymiä, jos N-liitto ei suostuisi vapaavaihtamääräiseen maksuun vuoden 1986 alijäämästä. Korotonta saatavaa oli ”runsas 2 mrd mk”.

92/HC 1986, 16: Samanlainen muistio Suomen Pankin Kari Holopaiselta 8.9.1986, jossa esitettiin neuvo-osapuolen argumentit siitä, miksi Suomen pitäisi nyt tehdä uhrauksia. Yhteenvetona Holopainen totesi ettei kantoja voitu muuttaa, joten ”meidän lienee tyydyttävä perinteiseen erityistilijärjestelyyn. Sen ehdot olisi kuitenkin pyrittävä neuvottelemaan aikaisempaa järjestelyä

paremmiksi (korko, korkosuoja).” OBS: KS kirjoittanut tähän dokumenttiin lappusen ”Soita Koivisto”.

92/HC 1986, 16: Kauppa- ja teollisuusministeri Jermu Laineen muistio 9.9.1986 ”Suomen ratkaisumallista saldotilanneongelmasta ministeri Aristoville neuvotteluissa 10.9.” Tässä esitetään että saatavat maksettaisiin valuutoilla, jos se ei muutoin onnistu.

92/HC 1986, 16: Seuraavana päivänä Paavo Väyrynen antoi haastattelun Suomenmaalle 10.9.1986, jossa hän viitaten idänkaupan ongelmiin väläytti ”jo hallituskriisiä”. **OBS:** mitä peliä Väyrynen pelasi, pyrkikö hän horjuttamaan sekä SDP:n että Koiviston itäsuhteita?

92/HC 1986, 16: Seuraavana päivänä 11.9.1986 salainen viesti NKP:ltä, jossa kehoitettiin Sorsaa sopimaan riitansa Väyrysen kanssa Suomessa ja vaihtamaan ministeri Jermu Laineen välittömästi toiseen Suomessa. Outo viesti: ”Toivomme nyt, että ulkomaankauppaministeriksi nimitetään toivomamme mies heti.” Uhkauksen muodossa todetaan Sorsasta ja Väyrysestä: ”Ratkaiskaa asia välittömästi riitanne sopien.” **OBS:** Tämä jupakka varmaan johti Sorsan ja Väyrysen täydelliseen välirikoon.

92/HC 1986, 16: Neuvostoliittolaisen reaktion seurauksena käytiin Koiviston kanssa keskustelu tilanteesta pääministerin virkahuoneessa 12.9.1986, josta E. Hamilo laati muistion samana päivänä. Laine totesi Aristovin vastaukset olleen lähinnä ”liturgisia”, eivät suostuneet valuuttamaksuihin. Siitä selvää, että Koivisto totesi, että Suomen piti valmistautua vapaavaluuttapohjaiselle kaupalle. Ja totesi lopuksi että ”myös tulevien TVPK-listojen laadinnassa on tähdittävä tasapainoon”.

92/HC 1986, 16: Larserik Häggmans artikkeli ”Fallet Laine” i HBL 17.1.1986, jossa hän väitti että etsittiin eläkevirkaa Laineelle joka oli ärsyttänyt Moskovaa. Puoluesihteerin Liikanen oli mainittu hänen seuraajana, mutta Koivisto oli julkisesti puolustanut Lainetta. Häggman kysyi: Ketkä SDP:ssa oli ajanut Laineen erottamista ja kuinka korkealta Moskovassa tuli vaatimukset hänen erottamisestaan?

92/HC 1986, 16: Erkki Liikasen salainen ”Raportti matkasta Moskovaan 9.-10.10.1986” jossa hän yritti selvittää niitä solmuja, joita oli syntynyt idänkaupan kauppataaseen kehityksessä ja valmistella Ligatshovin vierailua Suomeen, jonka aikaan Liikanen toivoi: ”Vierailun käytännön järjestelyistä korostin sitä, että tarvitsemme runsaasti aikaa puoluekeskustelulle”. Viilasivat Ligatshovin vierailun yhteydessä julkaistavaa kommunikkeaa, johon n-liittolaiset halusivat enemmän PYV:iä. **OBS:** oli ilmeistä, ettei venäläiset halunneet tai olleet kiinnostuneita kauppataaseen korjaamiseen. Liikanen totesi myös lopuksi että uudet miehet Suomi-verkostossa olivat vähemmän tunnettuja. Smirnov, Vladimirov, Kossov ja Marejev olivat olleet aikoinaan suurempia yhteyksiä.

92/HC 1986, 16: Paavo Väyrysen raportti Koivistolle 10.12.1986 keskustelustaan Ligatshovin ja Dobryninin kanssa maiden kaupankäynnin haasteista. **OBS:** Ei mitään yllättävää sisältöä.

92/HC 1986:20

92/HC 1986, 20: UM:n lehdistötiedote, Sorsan haastattelut DN:ssä ja SvD:ssä 9.12.1985, joissa Sorsa mainitsi uskovansa, että PYV toteutuisi 1990-luvulla.

92/HC 1987:14

92/HC 1987, 14: KS:n muistiinpanot Koiviston keskustelusta Honeckerin kanssa 29.9.1987 hänen valtiovierailullaan Itä-Saksassa 29.9.1987-1.10.1987. Valokuvasin kolme ensimmäistä liuskaa, joissa Koivisto totesi että Finnlandisierung-käsite ei enää ärsytä niin paljon suomalaisia ja että Suomi oli puolueeton maa: Vain NL:n kanssa kommunikoitu, näissä NL:n tunnustus Suomen puol.pol, ei puol.” = puolueettomuuspolitiikkaa, ei puolueettomuutta. YYA-sopimus oli onnistunut: ”Sijanti auttanut. Mutta jos syntyy suuri konfl. idän ja lännen välillä , silloin ongelmia.”

92/HC 1987, 14: UM:n lehdistötiedote Sorsan Tukholma-vierailun yhteydessä tehdyistä haastatteluista DN:ssa (”EG-midlemskap int förenligt med neutralitet”) ja SvD:ssa (”Betonade nordiskt samarbete”) 24.6.1987.

92/HC 1987, 14: Erkki Pennanen HS:ssa 30.1.1987: ”Poliittinen häpy saatava arvoon” jossa hän torjuu ajatuksen, että Sorsa antasi itsensä tulla valituksi sekä puhemieheksi että Suomen pankin johtokunnan jäseneksi. Ruotsissa ei saanut toimia sekä kansanedustajana että ministerinä. **OBS:** Ok, mutta siellä pitkät listat, jotka varmistivat että elanto ei mene jos eroaa ministerinä. Toisin sanoen: Sorsalla aikomuksia siirtyä EK:n puhemieheksi jo 1987 alussa. Vai onko kyseessä 30.1.1988?

92/HC 1987:13

92/HC 1987, 13: Muistio 20.1.1987 KS:n keskustelusta USA:n suurlähettiläs Lehmanin kanssa 19.1.1987 suurvaltojen aseriisuntaneuvotteluista. Sorsa kysyi voisiko kompromissia hakea SDI:n osalta ”esimerkiksi siltä pohjalta, ett laboratorio-käsitettä laajennetaan”. Ei Lehmanin mukaan: ”Määritelmillään ja rajauksillaan Neuvostoliitto pyrkii kieltämään nimenomaan sellainen korkean teknologia tuktimuksen ja kehittelyn , kuten mikropiirit ja tietokoneohjelmat, jotka ovat avainasemassa SDI-järjestelmän toiminnan kannalta ja joissa Neuvostoliitto tietää olevansa heikoilla.” **OBS:** eiköhän Sorsa myös tämänkin tiesi.

UM:n lehdistötiedote 2.4.1987, jossa referoidaan DN:n ja Aftonbladetin spekulatioita Sorsan eroamisesta puolueensa puheenjohtajapaikalta.

92/HC 1987:15

92/HC 1987, 15: UM:n muistio 6.1.1987: ”Suomen ja SNTL:n välisten sopimusten allekirjoitus valtioneuvoston juhlahuoneistossa 7.1.1987”. Aikataulu, joka kertoo mistä kaikesta sovittiin.

92/HC 1987, 15: Reino Paasilinnan luottamuksellinen ”Muistio matkasta Moskovasa 13.-16.9.1987, jossa hän melko seikkaperäisesti arvioi perestorikan ja glasnostin menestymisen mahdollisuuksia. Tuloksia pitäisi alkaa nähdä 2-3 vuoden sisällä, muutoin tilaan saattoi kärjistyä. Ulkopoliitikasta: Stalinin kv-poliittisia virheitä avataan, Brezhnevin oppia puretaan. Ihmisoikeuspolitiikka ja poliittinen ympäristöliike saavat hämmentäviä muotoja.” **OBS:** viimeksi mainittu hämmennys hieman epäselvä ilmaisu.

92/HC 1987, 15: Kaksi dokumenttia, jotka paljastavat miten ongelmat clearing-kaupassa alkoivat kasaantumaan syksyllä 1987:

92/HC 1987, 15: Kauppa- ja teollisuusministeri Ilkka Suomisen kirje 26.10.1988 neuvostoliittolaiselle virkaveljelleen B. Aristoville, josta ilmenee, että moni asia kaupankäynnissä oli ongelmassa. Kirjeeseen liitattu kaksi suomalaista sisäistä selvitystä, joissa nämä on kuvattu:

UM:n Paavo Kaarlehdon muistio 15.10.1987 ”Suomen ja Venäjän kaupan tilanne” ja saman niminen Leif Fagernäsin muistio 22.10.1987.

92/HC 1987, 15: Koivisto kävi Moskovassa ja piti 6.10.1987 keskusteltuaan pääministeri Ryzhkovin kanssa loppupuheenvuoron, jossa hän matalalla profiililla muistutti isäntiä siitä että kauppatase pitäisi saada tasapainoon. Kuukautta myöhemmin N-liiton varapääministeri Kamentsev kävi ilmeisesti Helsingissä (tai Moskovassa?) ja automatkan aikana Koivisto kävi hänen kanssa keskustelun clearing-kaupan tulevaisuudesta, josta ilmeni että vapaavaihtu-kauppaa oli jo yleistynyt N-liitossa, vaikka haluttiin jatkaa clearing-kauppaa Suomen kanssa.

92/HC 1987, 15: Timo Repo, talouskomission suomalaianen pääsihteeri (?), kirjoitti 28.4.1987 Sorsalle kertoakseen, että hänen n-liittolainen virkaveli Kondratjev oli kysynyt jos suomalaisen komission puheenjohtajuus vaihtuisi uuden hallituksen astuttua virkaan. He ilmoittivat, että mielellään näkisivät jatkuvuutta. **OBS:** Miksi, koska heillä oli Sorsaan vahvempi vaikutusvalta?

92/HC 1987, 15: Suomalaisen talouskomission muistio 2.9.1987, ”Pysyvän suomalais-neuvostoliittolaisen hallitusten välinen taloudellinen yhteistyökomission Suomen ryhmän kokoonpano”. jossa todettiin, että asetuksen mukaan Tasavallan presidentti määrää sen puheenjohtajiston ja että se oli uusittu 26.6.1987. Sorsa ilmeisesti jatkoi ja Ilkka Suominen valittiin sen varapuheenjohtajaksi.

92/HC 1987, 15: KS:n kirje 30.4.1987 N-liiton pääministerille Ryzhkoville, jossa hän uutena ulkoministerinä kiittää heidän yhteistyöstä ja kuvaa, mitä hän näki tärkeänä maiden tulevassa talousyhteistyössä: uudet järjestelyt kaupankäynnissä (vapaavaihtu-kauppa?) yhteisyritykset, Finnairin yhteistyö n-liittolaisten osapuoltensa kanssa (suoralennot Siperian yli Aasiaan?).

92/HC 1987, 15: Gunnar Korhosen PM 15.12.1986 ”Lentoliikennekeskustelut Suomen ja Neuvostoliiton välillä”, jossa kuvaa juuri suoralentomahdollisuuksia ja toivoo korkean tason poliittista tukea tälle. Liitteenä ”Suomen asetuskokoelman Sopimussarja ulkovaltain kanssa tehdyt sopimukset 1977 N:o 54, jossa kuvataan pyrkimykset kehittää matkailuyhteistyö N-liiton kanssa, kuten ”oikeuden myöntämiseen Suomen ja SNTL:n alueiden kautta tapahtuviin lentoihin”. **OBS:** Siksikö Sorsaa oltiin jossain vaiheessa suunniteltu Finnairin pääjohtajaksi?

92/HC 1987, 15: Gunnar Korhonen 6.1.1987 KS:lle, jossa hän pyytää tätä keskusteluissaan Moskovassa pääministeri Ryzhkovin kanssa ”mahdollisimman painokkaasti puututtavan suoriin, välilaskuttomiin lentoihin Siperian läpi Kauko-Itään”. He vaativat välilaskua, Korhonen korosti että Suomen pitäisi olla erityisasemassa maiden laajan ”taloudellisen vuorovaikutuksen huomioon ottaen”.

92/HC 1987, 15: UM:n lehdistötiedote 4.1.1987 jossa referoidaan La Repubblica-lehden Sorsa-haastattelua. Toimittaja ”kuvaava pikkutarkasti ulkoministerimme ulkoista olemusta ja muutamin sanoin hänen poliittista uraansa”. Hyviä, tasokkaita kommentteja ja lainauksia Sorsalta koskin mm YYA-sopimusta, Gorbatshovia ja N-liiton ihmisoikeustilannetta.

92/HC 1987:16

92/HC 1987, 16: Margaretha Mickwitz 8.9.1986 OPM:n virkaveljelleen, raportoi että KS:sta puhuttiin Unescon johtoportaissa sen sopivana seuraavana pääsihteerinä. Liitteenä hänen referaatti keskustelustaan tämän henkilön kanssa 3.9.1986.

92/HC 1987, 16: Monta asiakirjaa talvella 86-87 jotka kuvaavat näiden spekulatioiden kirjavuutta.

92/HC 1987, 16: UM:n muistio 15.5.1987, jossa mainitaan että Norjan ja Ruotsin ulkoministerit ”harkitsevat kääntymistä ulkoasiainministeri Sorsan puoleen UNESCO:n pääjohtajakysymyksessä lähiaikoina”. Jukka Valtasaaren liitämä lappunen KS:lle samana päivänä jossa teksti: ”etteivät vain pyri tekemään Sinusta lyömäasetta M’Bown kaatamiseksi. Kannanoton paikka voi silti tulla ennen syksyn hallintoneuvostoa ”Availability”!”.

92/HC 1987, 16: KS saamat kirjeet asiassa 1986-1987. Wilhelm Breitensteinin pitkä selostus 8.1.1986 [lukee väärsti 1985] pääjohtajanvalinnan prosessista, joka päättyisi valintaan syyskuussa 1987. B. mainitsee siinä seuraavaa (s.3): ”Sanoit tuolloin, että tehtävä sinänsä kiinnostaisi Sinua ja että voisit, pikemminkin kuin tyrmätä nämä huhut, todeta että mikäli syntyy laaja yhteisymmärrys nimesi ympärille niin olisit valmis harkitsemaan asiaa myönteisesti. Kuitenkaan et lähtisi mihinkään vaalikampanjaan.” B. ehdotti, että KS ilmoittaisi kiinnostuksensa ja sen jälkeen hänelle lähdetäisiin hakemaan pohjoismaista tukea,

92/HC 1987, 16: KS vastasi 28.1.1986 Breitensteinille kirjekortilla että hän oli keskustellut asiasta Koiviston kanssa ja pyysi B: korostamaan, että edellytti hänen valinnalleen oli syntymässä ”riittävän laaja yksimielisyys jäsenistön keskuudessa”.

92/HC 1987, 16: Breitenstein 14.11.1986 KS:lle jossa hän ehdottaa KS:lle että piti tehdä jotain hänen ehdokkuudelle jos ”pääjohtajuus Sinua todella kiinnostaa tai vaikka vain haluaisit pitää option avoinna”. Taktisia ehdotuksia.

92/HC 1987, 16: Sorsan mahdollisuudet hupenivat vähitellen. UM:n raportin mukaan 14.10.1987 lokakuun 13 päivänä 1987 sai kolmannessa äänestyksessä Bow 23 ja Espanjan ehdokas Mayor 18. Viimeksi mainittu tuli sen jälkeen lopulta valituksi.

92/HC 1988:10

92/HC 1988, 10: Lasse Lehtinen 1.7.1988 KS:lle, jossa hän pyytää saavansa uutta toimea UM:ssa Lontoon jälkeen. KS: kirjoittanut reunaan: ”Hoidettu eri henkilöiden kanssa.”

92/HC 1988, 10: Holger Rotkirsch 3.8.1988 KS:lle samassa asiassa. Osoitti asiassa esteenä olevan hallinnollisia asioita, mutta jos KS ”esittäisi selvää tahdonilmaisua” Lehtisen puolesta se voisi onnistua järjestää hänet” yleisuran vapaana olevaan vakanssiin” vaikka se ”helposti nostaisi aikamoisen 2x ”haloon””.

92/HC 1988, 10: Markus Lyran päiväämätön kirje KS:lle 1988, jossa hän raportoi UM:n Jukka Valtasaaren muistiosta 31.5.1988 sotapeliromaanista Operation Garbo, jossa Suomi ja Ruotsi joutuvat N-liiton hyökkäyksen ja valloituksen uhreiksi. Perustui ammattimiesten laatimiin sotapeleihin: ”Kun kirjassa kuvataan yksityiskohtaisesti myös suomalaista päätöksentekoa on se pikaisesti luettu Pääesikunnan tiedotusosastolla.”

92/HC 1988, 10: Markus Lyra 22.6.1988 KS:lle koskien Jukka Nevakiven UM-historiateoksen historiatyöryhmää. Nevakivi tyytymätön pj Juhani Suomeen ja sihteeriin Martti Favoriniin, viimeksi mainittu syytti Nevakiveä epäluotettavaksi. KS lähetti raportin eteenpäin Koivistolle 28.6.1988.

92/HC 1988, 10: Arto Mansala Budapestista 24.1.1988 KS:lle jossa hän muiden asioiden ohella mainitsee lähettävänsä KS:ller Georg F. Kennan’in arvio Gorbatshevin haasteista NYRB:ssa:

”Perestroikassa on tultu mitä suurempien jännitteiden ja vaarojen vaiheeseen”. Hän pohti siinä myös G:n vastaisen opposition mahdollisuuksia. **OBS:** KS sai toisin sanoen monesta suunnasta tietoa N-liiton kasvavista ongelmista.

92/HC 1988, 10: Kunto Kalpan pitkä pakina Keski-Suomalaisessa 25.5.1988 ”Suulla tekee linnan suuren, käsin ei karpäsen pesääkään”, jossa hän [Juhani Suomi tai Keijo Korhonen] rankasti kritisoi Sorsaa ja hänen pyrkyään presidentiksi: ”Montako asetta Sorsan työryhmä on riisunut?”

92/HC 1988, 10: Kaksi myönteistä lehdistö-komenttia 3.12.1988 – Karjalainen (kok) ja Ilkka (kesk.) – KS:n vastauksesta EK:ssa Osmo Soininvaaran kysymykseen ”Suomen suhtautumisesta Viron suvereeniteettipyrkimyksiin”. Ilkka: ”Samalla Sorsa hälvensi pääministeri Holkerin tökerön Hämeenlinna-puheen ja sen epämääraisten selittelyjen nostattamaa huolta hallituksen kyvystä halita ulkoisiin suhteisiin liittyviä asioita.”

92/HC 1988, 10: KS:n päiväämätön kirjelappunen Holkerille jossa hän kysyy jos tällä on mitään sitä vastaan että Paul Gustafsson korvaisi Juhani Suomen UM:n historiatyöryhmä pj:nä. Koivisto oli jo hyväksynyt: ”Any comments? -KS. No! HK”

92/HC 1988, 10: UM:n ilmoitus sopimuksensa irtisanomisesta Nevakiven kanssa 15.7.1988.

92/HC 1988, 10: Lisäksi lehdistön kommentteja: HS 29.7.1988 ”Kyseenalaiset perusteet”; Uusi Suomi 28.7.1988 ”Nevakivi ei enää kelpaa UM:lle”; HS 26.8.1988 ”Gustafsson johtamaan ulkoministeriön historiankirjoitusta”. Viimeksi mainitussa artikkelissa todetaan ettei Sorsa haluaisi Juhani Suomea kirjoittamaan toista osaa koska hän siirsi Suomen ”jo aiemmin pois idänsuhteiden hoitoon liittyneistä tehtävistä”.

92/HC 1988:11

92/HC 1988, 10: Matti Kahiluodon salainen muistio 18.2.1988 ”Suomen liittyminen Euroopan neuvostoon”, jossa ehdotettiin että hallitus tekisi periaatepäätöksen anoa neuvoston täysjäsenyyttä ja antaisi UM:lle tehtäviä valmistaa tätä. **OBS:** reunoissa KS:n pari korjausehdotusta.

92/HC 1988, 10: UM:n muistio 31.10.1988 KS:n keskustelusta Belgian ulkoministeri Leo Tindemans’in kanssa 27.10.1988, jossa keskusteltiin seikkaperäisesti EC:n ja EFTA:n suhteista ja EC:n puolustuksesta. Tindemans mainitsi ettei Thatcher uskonut EC:n ja WEU:n mahdollisuuksiin kehittää omaa puolustusta koska ei oltu valmiita ”uhraamaan varoja tähän tavoitteeseen”.

92/HC 1988, 10: UM:n salainen muistio 25.4.1988 ”Puolustuvoimien hankintoja koskeva yhteistyösopimus Suomen ja Yhdysvaltojen välillä”, jossa Suomen WDC suurlähetystölle annettaisiin ohjeet tehdä Suomen taholta aloite tällaisen sopimuksen solmimiseksi. **OBS:** asiat muuttuivat myös puolustuslalla nopeasti.

92/HC 1988, 10: UM salasanoma WDC:sta 10.8.1988 koskien ”Puolustusvoimien hankintoja koskeva yhteistyöjärjestely Suomen ja Yhdysvaltojen välillä”, jossa todettiin, että Pentagon oli muistuttanut että jos ”amerikkalainen toimittaja häviää tarjouskilpailussa suomalaiselle, hän ottaa luultavasti ottaa yhteyttä kongressimieheensä, joka puolestaan voi nostaa jutun esille julkisesti kongressissa”. Tästä voisi syntyä Suomelle vaikea tilanne N-liiton ym vuoksi. **OBS:** mitenköhän tämä kauppa onnistui?!

92/HC 1988, 10: UM 15.8.1988, salainen muistio, josta ilmenee että asia sai edetä suunnitelmien mukaisesti.

92/HC 1988:11

92/HC 1988, 11: Otteita Radio Ykkösen haastattelusta Koiviston kanssa 28.1.1988 koskien milloin Suomi aikoi hakea Euroopan Neuvoston jäsenyyttä. Koivisto sanoi ettei asialla ollut mitään erityistä kiirettä, sillä ”kun monenlaista varsinaista kovaa integraatioasiasiaa odotettavissa, niin katsotaan sitten, mitä sillä puolella tapahtuu”. Jutta Zilliacus replikoi, etteikö se olisi aika pehmeä integraatioasia, herättää suomettumispuheita. Koivisto kiisti kuulleen sellaista. **OBS:** miksi tässä odotettiin? Ajateltiin että asiat voivat saada hankalamman käänteen ja silloin Suomi voisi joutua turhaan kiikkiin.

92/HC 1988, 11: KS 13.3.88 Koivistolle kirjekortti jossa hän EN-asia käsiteltäisiin UAV:ssa Koiviston johdolla huhtikuussa 88. Kanta: jos äskettäisen keskustelukierroksen jälkeen ei mitään tehtäisi, ”se tulkittaisiin suomettumisilmiöksi”. Pyysi Koivistolta kantaa ennen tuota kokousta.

92/HC 1988, 11: UM, Suomen suurlähetystö Pariisissa laati 11.5.1988 laajan raportin KS:n vierailusta Euroopan Neuvostossa Strasbourgissa 5.5.1988, jossa käytiin ystävällisessä hengessä läpi Suomen hallituksen jäsenyyspäätöksen reaktiot Strasbourgissa. **Valokuvasin** raportin yhteenvedon johdannossa ja KS:n keskustelun EN:n parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtaja Louis Jungin kanssa. Viimeksi mainitussa keskustelussa sivuttiin myös Suomen sillanrakentajaroolia suhteessa sosialistimaihin ja N-liittoon. Sorsa mainitsi että vain ”kommunistit” olivat suhtautuneet kriittisesti jäsenyyden tuomiin asioihin.

92/HC 1988, 11: Kommunistien (Jarmo Wahlström, Ensio Laine) vastalause 3.5.1988 UAV:n päätöksestä ryhtyä neuvotteluihin EN-jäsenyydestä oli tapahutunut HM:n vastaisesti. KS pyysi UM selvittämään asian juriidista puolta ja sai 19.5.1988 UM:n oikeudelliselta osastolta lausunnon, jossa todettiin että varsinainen päätös ryhtyä jäsenyysneuvotteluihin tapahtui presidentin esittelyssä, joten asia oli hoidettu laillisesti.

92/HC 1988, 11: KS kortti, johon oli kirjannut keskustelunsa Pierre Schorrin kanssa kesäkuun alussa 1988, jossa Schori oli todennut olisi ”houkuttelevaa olla mukana EC:n ulkopoliittikan formuloinnissa jäsenenä”. Ei kuitenkaan toistaiseksi, Ruotsi sanoo kyllä Euroopalle mutta ei EC-jäsenyydelle, sillä liittoutumattomiakin ”tarvitaan Euroopassa”. **OBS:** osoitus siitä, että avointa keskustelua ei käyty maiden hallitusten kesken asiasta, jos KS joutui Schorin kautta saada tällaisia tietoja.

92/HC 1988, 11: Jaakko Kalelan muistio 11.11.1988 keskusteluistaan Schorin kanssa automatkan aikana, jolloin Schori oli todennut että Ruotsi jostain syystä ei tule olemaan niiden ei -cocom-maiden joukossa, joihin sovelletaan jokseenkin samaa kohtelua. Suomi, Sveitsi ja Itävalta olivat. Miksi näin oli ei ollut tiedossa ja tämä herätti Suomen valtiojohdon huolen siitä, että tämä nostaisi kysymyksen, ”mitä Suomi on tehnyt miellyttääkseen amerikkalaisia enemmän kuin Ruotsi”. Ruotsalaiset olivat yrittäneet estää listan julkaisemista mutta turhaan. **OBS:** aivan kuten Suomessa, Ruotsissa pelättiin sisäpoliittista reaktiota, mutta päinvastaisesta syystä.

92/HC 1988, 11: UM:n lehdistötiedote 19.12.1988 KS:n virallisesta vierailusta Kööpenhaminaan 12-13.12.1988, jossa hän oli esittänyt ajatuksia pohjoismaisen yhteistyön aktivoimisesta EC-yhteistyön rinnalla ja Suomen ”valmiutta tukea EC:n eteläisten jäsenmaiden kehitysohjelmia”. **OBS:** yllättävän paljon julkisuutta Tanskassa, miksi, uutisista pulaa?

92/HC 1988, 11: KS puolusti EK:ssa 31.5.1988 Suomen EN-jäsenyyshakemusta todeten ettei se ollenkaan automaattisesti johtaisi liittymistä ihmisoikeuskonventioon. Eikä se ”todellakaan ole askel Euroopan jäsenyyteen”.

92/HC 1988, 11: KS:n vastaus 1.12.1988 eustaja Soininvaaran kysymykseen no 208; ”Suomen suhtautumisesta Eestin Neuvostotasavallan suvereenisuuspyrkimyksiin”. **OBS:** tämä oli ilmeisesti se kannanotto jota kiiteltiin porvarilehdistössä.

92/HC 1988, 11: KS:n pitkä vastaus EK:ssa käytyyn ulkopoliittiseen keskusteluun, josta poimin ja valokuvasin (s. 1, 17-20) hänen kulttuurihistoriallisesti kiinnostavan lopun, missä hän kysyy mikä on loppujen lopuksi oikein suomalaista. Virolainen huutaa ”entäs Kalevala” johon KS diplomaattisesti vastaa, että olemme ”kaiken kansainvälisyyden keskellä tuottaneet jotain hyvin suomalaista. Kalevala on siitä yksi esimerkki.” KS korosti myös että aika oli otollinen ”aktiivisuudelle kansainvälisessä elämässä”, mutta lisäsi että se piti ole harkittu eikä itsetarkoituksellinen.

92/ 1988:12

92/HC 1988, 12: KS osallistui Göteborgin kirja- ja kirjastomessuihin elokuussa 1988 ja kun asiaa suunniteltiin keväällä 1988 UM ilmoitti 10.2.1988 Suomen pääkonsulivirastolle Göteborgissa, että hän haluaisi keskustella messuilla Tove Janssonin ja Esa Sariolan kanssa.

92/HC 1988, 12: Göteborg-vierailun aikataulu 18.8.1988.

92/HC 1988, 12: Sorsan kortti, jossa hän esitti teesinsä siitä, että ”den kommersiella, publicitetshungriga journalismen” oli nykyään kaikkein vahvin mielipidemuokkaaja maailmassa” eikä idealistinen sosialismi tai kyyninen kapitalismi.

92/HC 1988, 12: Sorsa piti ennen paneelikeskustelua Leif Salménin ja kanssa alustuksen jonka otsikko oli ”Ordets makt – den starkaste makten”, jossa hän monipuolisesti analysoi sanan valtaa ja tiedotusvälineiden nopeasta muutostahdista. Nosti esiin käsitteensä infokratia ja mainitsi joutuneensa melkein lynkatuksi! KS:n käsin kirjoitetut muutokset ja poistot tekstissä myös kiinnostavat.

92/HC 1988, 12: Aamulehden ja HS:n referaatit Sorsa-Salmén väittelystä 19.8.1988. Pekka Tarkan loppusanat: ”Näytös hämmästytti kiltit ruotsalaiset. Se oli elegantti ja terävä.”

92/HC 1988, 12: Jaakko Kalelan muistio 16.10.1988: ”Tasavallan presidentin keskustelut Pekingissä: Puheenjohtaja Dangin kanssa 13.10.1988”. Tässä keskustelussa Deng kuvasi seikkaperäisesti Kiinan ongelmallisia Venäjä-suhdetta. Siinä Deng mainitsi: ”Ensi vuonna voidaan toteuttaa huipputapaaminen. Ensi marraskuussa meidän ulkoministerimme tapaavat Moskovassa. Ja sitten me toivomme Neuvostoliiton ulkoministerin tervetulleeksi Pekingiin.” **OBS:** monta kiinnostavaa ja rehellistä pointtia. Täytyy muistaa, että Gorbatschovin vierailu Beijingissä huhtikuussa 1989 johti siihen poliittisen murrokseen, joka päättyi verilöylyyn ym.

92/HC 1988, 12: Tämän keskustelun jälkeen Sorsa antoi haastattelun, jossa hän mainitsi Dengin puhuneen tulevasta huipputapaamisesta. Tämä johti lehdistökeskusteluihin sekä Iso-Britanniassa että Yhdysvalloissa, joissa ilmeni että kiinalaiset dementoivat asiaa. UM:n lehdistökatsaukset

Lontoosta 14.10.1988 ja WDC:sta niinkään 14.10.1988. **OBS:** asia sai joka tapauksessa globaalia huomiota.

92/HC 1988:13

92/HC 1988, 13: Talouskomission Suomen ryhmän kokouksen ptk 23.2.1988, josta ilmenee kuinka paljon alijäämäinen N-liiton vienti oli Suomeen ja miten tämä johti siihen että Suomen clearing-kauppa jouduttiin rahoittamaan länsilainoilla.

92/HC 1988, 13: UM:n muistio 22.3.1988: "Idänkaupan tilanne: käsittely hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 18.3.1988". Holkeri, Liikanen ja mm Pertti Sorsa läsnä. Samoista ongelmista keskusteltiin. Sorsa korosti että jos nyt joustetaan "voisimme saada läpi samalla omia näkökantojamme". **OBS:** oliko veli tätä ehdottanut muista syistä?!

92/HC 1988, 13: KS ulkoministerin ominaisuudessa laatimat muistiinpanot 7.11.1988 keskustelustaan suurlähettiläs Aristovin kanssa Suomen ja N-liiton yhteistyöstä YK-turvallisuusneuvostossa. A. väitti että N-liitto oli "työskennelleen hiljaisen diplomatian keinoin" Suomen jäsenyyden puolesta. KS lähetti muistiinpanonsa Koivistolle ym. **OBS:** yhtäkkiä asioista laadittiin tarkkoja muistiinpanoja. Koiviston toiveesta?

92/HC 1988, 13: Jukka Valtasaari 13.1.1988 KS:lle, jossa hän moittii lähetystöneuvos Akulovin lausuntoa Paasikivi-opiston puheessaan siitä, että "Neuvostoliitto tietyissä oloissa puolustaa aluettaan käyttäen myös puolueettoman maan ilmatilaa". Tämä käsitys pitäisi jossain yhteydessä oikaista hänen esimiehelleen. **OBS:** linja alettiin pitää yhä tiukempuna.

92/HC 1988, 13: Suurlähettiläs Heikki Talvitie 29.8.1988 KS:lle Suomen suhteista N-liittoon. Siitä ilmenee, että valuuttakauppaa käytiin jo silloin "villinä" clearing-kaupan rinnalla "suomalaisen firmojen kolmansissa maissa olevien tytäryhtiöiden kautta". Lisäsi että N-liiton varaministeritasolla oleva Vorosontsov oletti kehityksen kulkevan kohti valuuttakauppaa.

92/HC 1988, 13: Tuomas Harp'ın kirjoittama haastattelu Sorsan kanssa 6.4.1988 UP:lle. Ei tietoa missä se julkaistiin. Siinä KS ottaa varovaisesti kantaa idänkaupan kauppataaseen ongelmista. Väitti että N-liitto olisi "vahvan tarjoajan asemassa" jos "hävittäjät aikanaan päätetään korvata uusilla". **OBS:** Ei tietenkään pitänyt paikkansa!

92/HC 1988, 13: Lehdistötiedote 9.9.1988 jossa ilmoitettiin talouskomission tapaamisessa oli sovittu, "että clearing-tilin saldon ylittäessä 200 miljoonaa ruplaa vuosineljänneksen lopussa velallisuuspuoli maksaa ylityksen mukaisen määrän vaihdettavien valuuttojen. Tätä järjestelyä sovelletaan vuoden 1990 alusta."

92/HC 1988, 13: UM:n lehdistötiedote 30.9.1988 KS:n keskustelusta Shervardnadzen kanssa YK:ssa, josta Tass oli laatinut uutissähkeen 29.9.1988, missä S. oli luonnehtinut Suomea puolueettomana maana. Sorsa liittänyt tähän tiedotteeseen muistilapun jossa hän väittää, että oli pyytänyt Karaseviltä että Gorbatsšov seuraavan vierailun yhteydessä "kirjat. NI:n selkeän tunnustuksen Suomen puolueettomuudelle."

92/HC 1988, 13: Säästöpankki-lehden 13/1988 numerossa KS-haastattelu "Ei ihmelääkettä idänkauppaan" ja rinnakkainen haastattelu lehden ruotsinkielisessä versiossa Sparbanken 6/1988, jotka joiltakin osin ovat erilaisia. **OBS:** Ruotsinkielinen on länsimielisempi, Sorsa puhuu myös Pohjoismaiden merkityksestä ja YK:sta.

92/HC 1989:11

92/HC 1989, 11: UM, Jaakko Blombergin muistio 30.1.1989 ”Suomen ulkopoliittisen linjan määrittely virailutiedonannoissa”, jossa hän suosittelee, ettei Gorbatschovin vierailun yhteydessä nimenomaista tunnustuksen pyytäminen ei ollut suotavaa, koska se oli jo tapahtunut ETYK-prosessissa. Se sijaan se voitaisiin ”määritellä kansainvälisten kysymysten yhteydessä”. Blomberg liitti muistioon kirjeen KS:lle, jossa hän korosti että oli kiiruhtanut kirjoittaa muistion ennen KS:n eroa ja että tämä oli aihe ”josta olemme puhuneet”.

92/HC 1989, 11: UM, Veli Sundbäckin muistio 18.6.1989 ”EC-Efta-suhteet: EC:n johdon luottamukselliset keskustelut 5-16-4.1989, josta ilmenee että EC-maat olivat yhä kiinnostuneempia kehittää suhteitaan EFTA:n. Oli keskusteltu mm milloin uusia EC-jäseniä voisi saada mukaan, vuoden 1992 jälkeen?

92/HC 1989, 11: KS:a pidettiin hyvin informoituna miten EC-Efta neuvottelut etenivät, UM:n Paavo Kaarlehdon raportti hänelle tästä 28.6.1989.

92/HC 1989, 11: UM:n lehdistötiedote 25.1.1989 Ruotsin lehdistön kommentteihin Sorsan eroamisesta hallituksesta. Kuvattiin eroamisen liittyvät sotkut, korostettiin hänen kokemustaan ja kansainvälisiä suhteita. **OBS:** huomioi KS:n omat tyytyväiset reunakommentit. Lähtö ministeripaikasta aivan toisessa tunnelmassa kuin tulo 1972. Silloin myönteinen yllätys, nyt sotkuinen päätös.

92/HC 1989, 11: UM:n lehdistötiedote 26.1.1989, mm täydellinen kirjallinen toisto Ruotsin PI-radiokanavan lähetyksestä 24.1.1989 jossa Sorsaa haastateltiin lyhyesti EK:n rapuilla eroamisestaan ja siihen liittyvistä sotkuista. **OBS:** Sorsan repliikit lainauksen arvoisia. Sorsan kommentti: ”Neutraali, asiallinen juttu”, eli piti Ulpu livarin roolin kuvausta oikeana.

92/HC 1989:12

92/HC 1989, 12: Sorsa erosi kauppakomission puheenjohtajuudesta samalla kuin hän jätti hallituksen, Holkerin hänen seuraaja. 5.5.1989 lähetti Suomen ryhmän pääsihteeri Timo Repo hänelle raportin idänkaupan tilanteesta ja kiitti KS:aa siitä, että ”arvovaltasi turvin saatettiin lyödä lukkoon runkosopimussuositukset Suomen puolella, ennen kaikkea kiintiöjärjestelmän uudistaminen, josta oli käyty varsinaista henkien taistelua”. Repo kritisoi mm Kauppalehteä siitä, että Sorsaa oli syytetty komission ”puheenjohtajana epäonnistuneeksi”. Hän oli puhutellut näitä toimittajia ja oikaissut heidän virheitään. **OBS:** Kuka taustalla, Väyrynen?!

92/HC 1989, 12: Sorsa kirjoittanut Gorbatschov-vierailuohjelman (26.10.1989) alareunaan runon joka ei taida olla hänen omansa (?) mutta on hyvä: ”Tahdon olla luja murtumaton, Tahdon olla lämmin sykkivä: Elävä kivi”.

92/HC 1989, 12: KS:n lappunen ”Felix (Karasov)”-ille, jossa hän ilmoittaa että ”Dobrynin (G:n ulkopoliittinen erityisavust.) tulee Romaan. Gisslarodsk [?], Irene ja KS kutsuttu sopivaan aikaan (esim. marraskuu) -89 (emme voineet mennä). **OBS:** punakynällä kirjoitettu myöhemmin. Karasov edelleen KS:n tärkeä yhteyshenkilö.

92/HC 1989, 12: UM:n lehdistötiedote 23.10.1989: Puhemies Kalevi Sorsa haastattelu Izvestijassa 22.10.1989: ”Yhteinen kotimme on Eurooppa: Kalevi Sorsa pohtii Euroopan nykyisyyttä ja

tulevaisuutta”. Siinä hän nosti esiin Gorbatshev'in aloite tästä ja ehdotti että ensimmäisenä yhteisenä projektina voisi olla ympäristösuojelu.

92/HC 1989:13

92/HC 1989, 13: Yksi KS:n viimeisiä tärkeitä panoksia ulkoministerinä oli tammikuussa 1989 järjestetty (UM:n muistio 20.1.1989) ”Kemikaalisia aseita koskeva konferenssi Pariisissa 7.-11.1.1989; Suomen osuus ja lehdistöreaktiot”. Todetaan että Ranskan lehdistössä Suomen osuutta nostettiin esiin.

92/HC 1989, 13: UM:n tiedotteet kokous jälkeen: Roomasta 12.1.1989 suurlähetystö ilmoitti, että saavutettu konsensus oli KS:n saavutus. Tukholmasta 13.1.1989 haastattelu KS:n kanssa Ruotsin radiossa 12.1.1989 tekstimuodossa. Sekä Göteborgs-Posten'in pääkirjoitus 13.1.1989 ”Framsteg i Paris”, jossa Sorsan avainasemaa onnistumisessa korostettiin.

92/HC 1989, 13: HS 12.1.1989: ”Pariisin kokoukselle sopupäätös”, Suomelle ja Sorsalle ylistystä”.

92/HC 1989, 13: UM:n Suomen pysyvä edustusto Pariisissa 19.10.1989 lähettämä puhemies KS:n puhe Unescon hallintoneuvoston kokouksessa 6.10.1989. **OBS:** Sorsan katsaus Unescon toimintaan ja arvio sen silloisista haasteista.

92/HC 1989, 13: OPM:n kokousraportti samasta Unesco-kokouksesta, josta valokuvasin ne sivut jossa Sorsan puhe ja sitä seurannut keskustelu kuvattiin.

92/HC 1989:14, ei mitään kiinnostavaa 9.11.2020.

92/HC 1990:18

92/HC 1990, 18: UM:n Aarno Karhilon muistio 23.3.1990 koskien ministerineuvos Andreevin kysymystä siitä, oltiinko Suomessa valmiita tai halukkaita muuttamaan YYA-sopimusta. Andreev oli myös huomannut Sorsan ilmaisseen, että ”jotain kohtaa voitaisiin muuttaa”. Karhilo korosti ettei mitään olennaista sisältöä haluttaisi muuttaa. **OBS:** oliko tästä mahdollisesti käyty keskustelua Koiviston kanssa?

92/HC 1990, 18: KS:n puhe 9.10.1989 Tukholmassa Financial Timesin järjestetyssä konferenssissa aiheena ”Europe and the Nordic Countries”, jonka otsikko oli ”Finland and the European Community”. Ennakoi EC:n ja EFTA:n lähestymistä ja kolmannen tien syntymistä (s.3). Ja korosti Pohjoismaiden yhteistyön merkitystä EC-suhteissa. **OBS:** OK arvauksia, mutta kumpikaan ei toteutunut!

92/HC 1991:18

92/HC 1991, 18: Moskovan suurlähettilään Heikki Talvitien lähettämä venäläisen A. Smirnovin kuvaus KS:n poliittisesta urasta, joka oli julkaistu jossain poliittisessa hakuteoksessa noin v. 1991. **OBS:** Ilmeisesti kiinnostava kuvaus, varsinkin kun se oli kirjoitettu Glastnost-kaudella. Pyydä Pavelia laatimaan siitä tiivistelmä, jossa poliittiset luonnehdinnat on nostettu esiin.

92/HC 1991, 18: Suomen Pariisin suurlähettiläs Matti Häkkäsen kaksi raporttia ulkoministeri Paavo Värykselle: 21.5. 1991 koskien Ranskan sisäpolitiikkaa ja 2.9.1991 koskien Mitterandin Moskova-

vieralusta. **OBS:** Molemmat raportit teräviä ja sisäpiiritietoja hyödyntäviä. Ilmeisesti Häkkänen lähetti ne salaa myös Sorsalle.

92/HC 1991, 18: V.M. Falin, NKP:n keskuskomitean sihteeri, julkaisi sen tiedotuksia-lehdessä 2/1991 artikkelin ”Dialektiikka politiikassa” josta oli riisuttu melkein kaikki harhat Neuvostoliiton ideologisesta menestyksestä. **OBS:** Ilmestyi varmaan ennen elokuun vallankaappausyritystä. Kuvaa tavallaan mitä Sorsa sai tietää N-liiton kehityksestä.

92/HC 1991, 18: UM:n muistio 28.2.1991 ”Neuvostoliiton Baltiakirjelmä”, jossa kuvattiin N-liiton UD:lle luovuttama teksti, jossa torjutaan syytteet siitä että N-liitto oli toiminut Baltiassa ihmisoikeuksia ja perusvapauksia loukkaavasti ja tämä olisi johtanut siihen, ettei N-liittoa kutsuttu vieraaksi PN-kokoukseen.

92/HC 1991, 18: UM:n muistio 4.3.1991, johon oli liitetty se teksti, jota EK:n puhemiehelle KS:lle ei oltu luovutettu kun N-liiton suurlähettiläs Aristov kävi häntä tapaamassa ja sen sisällöstä kertomassa.

92/HC 1991, 18: Pravdan kirjeenvaihtaja Pohjoismaissa Juri Kusnetsov lähetti 5.4.1991 Sorsalle pyynnön että hän kirjoittaisi artikkelin Leninin merkityksestä maailmanhistoriassa ja sosialismin tulevaisuudesta. KS tehnyt merkinnän ”Tarja pyytää Jukka Paastelan”. **OBS:** Paastela kommunismin ekspertti Suomessa, julkaissut mm teoksen *Finnish Communism under Soviet Totalitarianism* (2003).

92/HC 1991, 18: BBC:ssä 3.3.1991 lähetetty puhe, jonka Churchill-sitaatti on mainio. Ensin poliitikko väittää itsevarmasti mitä tulee tapahtumaan, sitten kun se ei tapahtunut yhtä itsevarmasti miksi näin kävi. Valokuvasin vain tuon lauseen. **OBS:** Sorsa ja suomalainen sosialismi?!

92/HC 1992:11, ei mitään kiinnostavaa 9.11.2020.

92/HC 1993:17

92/HC 1993, 17: Bonnin suurlähetystön muistio ja lehdistökatsaus 19.4.1993 jossa sivutaan Sorsan vaalikampanjassaan esittämä vaatimus Suur-, Tytär- ja Lavansaaren palauttamisesta Suomelle. Asia kiinnosti saksalaisia ennen kaikkea ajatellen sitä, että Kaliningrad voisi palauttaa Saksalle.

92/HC 1993, 17: Pekka Korvenheimo kirjoitti 9.6.1993 lohduttelevan kirjeen KS:lle jossa hän kritisoi Ahdetta ja väittää, että Lipponen opetti Ahdetta 60-luvun lopussa lukemaan ja kirjoittamaan. Piti valitettavana ettei Lipponen ”ottanut reilusti kantaa Sinun kandidatuurisi hyväksi ja myös tehnyt julkisesti sen puolesta työtä”.

92/HC 1993, 17: Björn Engholmin hieno muistokirjoitus Willy Brandtista (1913-1992) Rheinsicher Merkur-lehdessä 17.12.1993, jossa hän kuvasi yksityiskohtaisesti ja empaattisesti Brandtin epävirallista Suomi-vierailua heinäkuussa 1977, jolloin Sorsa oli toiminut hänen isäntänä. Kalastus, laulua, poliittisia keskusteluja, ruokailua, juominkia!

92/HC 1994:11

92/HC 1994, 11: UM:n muistio 25.11.1994, jossa kuvataan mitä Gorbatsšov sanoi KS:lle heidän tapaamisessaan Moskovassa 22.11.1994, eli kuukausi Suomen EU-kansanäänestyksen jälkeen. G. puhui Venäjän sosiaalidemokraattien yhdentymistarpeista, muuten vain synkkää yksinpuhelua.

